
**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH NA
TERENIE GMINY ŁOMIANKI
NA LATA 2019-2023**

2019

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
1.1. Metodyka opracowywania Strategii	5
1.2. Kontekst planowania strategicznego	5
1.3. Uwarunkowania formalne opracowania Strategii.....	6
1.4. Spójność z dokumentami strategicznymi	10
2. Podstawowe informacje o Gminie Łomianki.....	12
2.1. Demografia.....	14
2.2. Kapitał społeczny i gospodarczy Gminy Łomianki.....	17
2.2.1. Gospodarka i finanse.....	17
2.2.2. Rynek pracy	22
2.3. Oświata i jednostki organizacyjne	23
2.4. Infrastruktura Gminy	29
2.4.1. Infrastruktura mieszkalna	29
2.4.2. Infrastruktura techniczna	30
2.5. Życie kulturalne, sportowe i rekreacyjne.....	31
2.6. Opieka zdrowotna	34
2.7. Bezpieczeństwo publiczne	35
2.8. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych.....	36
2.8.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	37
2.8.2. Pomoc społeczna.....	40
3. Dziedziny planowania strategicznego.....	44
3.1. Wspieranie rodziny	48
3.2. Wsparcie osób niepełnosprawnych	59
3.3. Zdrowie psychiczne	66
3.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych	73
3.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	93
3.6. Aktywność i integracja seniorów	106
3.7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	114
3.8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	123
3.9. Przemoc	135
3.10. Rewitalizacja społeczna	142
4. Analiza SWOT	147
5. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	149

6. Zakładane rezultaty realizacji Strategii.....	149
7. System wdrażania Strategii.....	150
7.1. Plan komunikacji społecznej dokumentu.....	151
8. Monitoring	151
9. Ewaluacja	152
9.1. Zakres ewaluacji.....	152
9.2. Sposób ewaluacji.....	152
9.3. Narzędzia ewaluacji:	152
9.4. Okres ewaluacji	153
10. Ocena ryzyka	153
11. Wnioski i podsumowanie	153
Spis tabel i wykresów	156
Rysunki.....	156
Tabele.....	156
Wykresy	157
Wykaz materiałów źródłowych.....	159

Słowniczek pojęć:

UM – Urząd Miasta

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (*ang. non-government organization*) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

CK – Centrum Kultury

1. WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Łomianki. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego celu działań. W obszarze rozwiązywania problemów społecznych jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i Gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

1. Wspieranie rodziny.
2. Wsparcie osób niepełnosprawnych.
3. Zdrowie psychiczne.
4. Profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych.
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
6. Aktywność i integracje społeczną seniorów.
7. Promocja zatrudniania, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu.
8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa.
9. Problem przestępczości.
10. Rewitalizacja społeczna.

---

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łomianki” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Starega-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów pomocy różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej Gminy Łomianki.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym i aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od wyboru kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1.1. METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla Gminy Łomianki zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji. Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

1.2. KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla Gminy Łomianki jest przyjęta Uchwałą nr XIV/177/2016 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 26 lutego 2016 roku Strategia Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030. Dokument Strategii Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030 obejmuje syntetyczną diagnozę wspólnoty lokalnej, bilans strategiczny w kategoriach sił i słabości oraz szans i zagrożeń (analizę SWOT), a także rozstrzygnięcia strategiczne. Na ostatnią ze wskazanych kategorii składają się: cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań. Ponadto, konkretyzacja zaproponowanych zapisów strategicznych następuje poprzez określenie spójności Strategii w relacji do dokumentów strategicznych, zarówno na poziomie krajowym, jak i na poziomie regionalnym i lokalnym.

Strategia Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030 jest efektem prac zespołu horyzontalnego powołanego Zarządzeniem Burmistrza Łomianek nr RKA.0050.135.2015 z dnia 31 sierpnia 2015 roku. Dzięki pracy zespołu Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, ale również syntezę świadomych

---

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej: Art. 16 b, Art. 17, Art. 19.

wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju dla Gminy Łomianki. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju dla Gminy Łomianki, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

1.3. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 roku, poz. 511), ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 roku, poz. 506), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 271), które w ramach zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”^{4 [1]} - na poziomie powiatu. Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2018r. poz. 2529);
2. ustawa z dnia 17 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej;

^{4[1]} Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (jt. Dz. U. z 2019 roku, poz. 271),

3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 z późn. zm.);
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018r. poz. 511 z późn. zm.);
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r., poz. 1878), wraz z aktami wykonawczymi;
6. ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018r. poz. 2137 z późn. zm.);
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018r. poz. 1030);
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390 z późn. zm.);
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jt. Dz. U. z 2018 roku, poz.1265), wraz z aktami wykonawczymi;
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2019 r.,poz. 217 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2018 r., poz.1205), wraz z aktami wykonawczymi;
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2019r. poz. 688);
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2019 r., poz. 525), wraz z aktami wykonawczymi;
14. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach (Dz. U. z 2013 roku, poz. 628 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;
15. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1109 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;
16. ustawa z dnia 9 listopada 2000 roku o repatriacji (Dz. U. z 2018 r., poz. 609 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2019r. poz. 60);

18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U z 2019r. poz. 670);
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r., poz. 55), wraz z aktami wykonawczymi;
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U z 2019 r., poz. 303);
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 39), wraz z aktami wykonawczymi;
22. ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 300), wraz z aktami wykonawczymi
23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 60), wraz z aktami wykonawczymi;
24. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 303 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;
25. ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r., poz. 351), wraz z aktami wykonawczymi;
26. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019r. poz. 303 z późn. zm.);
27. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1234), wraz z aktami wykonawczymi;
28. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 2321);
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r., poz. 969);
30. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 60, z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi;
31. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (Dz. U. z 2019 r., poz. 492);

32. ustawa z dnia 7 września 1991r. systemie oświaty (Dz. U. z 2018r. poz. 1457, 1560, 1669);
33. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2019 r. poz. 60);
34. uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 roku w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014 – 2020;
35. ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019r. poz. 506);
36. ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019r. poz. 271);
37. ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2019r. poz. 60);
38. ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2019r. poz. 473);
39. ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018r. poz. 2134 z późn. zm.);
40. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018r. poz. 1061);
41. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2019r. poz. 42 z późn. zm.);
42. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018r. poz. 1878);
43. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019r. poz. 60 z późn. zm.);
44. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019r. poz. 60 z pozn.zm.).

1.4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspoźnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i programami konstruowanymi w jej ramach.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m.in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Łomianki najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego do roku 2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego (miasto i otaczające je Gminy) mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

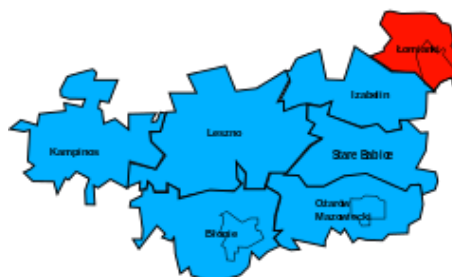

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE ŁOMIANKI

Gmina Łomianki to Gmina miejsko-wiejska należąca do województwa mazowieckiego oraz powiatu warszawskiego (zachód). Gminę Łomianki zamieszkuje szacunkowo 25 085⁵ mieszkańców, natomiast powierzchnia Gminy wynosi 38,06km², co stanowi 7,3% powiatu warszawskiego. Siedzibą Gminy jest miasto Łomianki. Gminę od centrum Warszawy dzieli zaledwie 15 km⁶.

Rysunek 1. Herb Gminy Łomianek.

Rysunek 2. Położenie Miasta i Gminy Łomianki na mapie powiatu warszawskiego (zachód).

Gmina Łomianki wchodzi w skład powiatu Warszawskiego Zachodniego wraz z:

- Gminą Błonie,
- Gminą Izabelin,
- Gminą Stare Babice,
- Gminą Leszno,
- Gminą Ożarów Mazowiecki,
- Gminą Kampinos.

Gmina Łomianki graniczy:

- Od północy przez Wisłę z Gminą Jabłonna oraz z warszawską dzielnicą Białołęka.
- Od wschodu z Młocinami (dzielnica Bielany, Warszawa).
- Od południa z Gminą Izabelin i Kampinoskim Parkiem Narodowym.
- Od zachodu z Gminą Czosnów⁷.

⁵ www.bip.lomianki.pl

⁶ www.polskawliczbach.pl

⁷ Strategia Rozwoju Gminy Łomianki Na Lata 2016-2030

W skład Gminy wchodzi 9 sołectw i miasto. Zaliczyć do nich należy: Dziekanów Leśny, Dziekanów Bajkowy, Dziekanów Polski, Dziekanów Nowy, Kępa Kiełpińska, Kiełpin, Łomianki Chopina, Łomianki Dole, Sadowa.

Rysunek 3. Mapa Miasta i Gminy Łomianki.

Źródło: zdjęcie pochodzi ze strony: [www.wikipedia.org/wiki/Łomianki_\(Gmina\)](http://www.wikipedia.org/wiki/Łomianki_(Gmina))

Gmina Łomianki posiada także liczne walory turystyczne. Łomianki leżące w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego oferują liczne szlaki turystyki pieszej i rowerowej. Kampiński Park Narodowy uznany został w 2000 roku za Światowy Rezerwat Biosfery pod nazwą „Puszcza Kampiroska”. 68 ha powierzchni parku zajmuje Ośrodek Hodowli Żubrów. Nie można także pominąć wschodniej strony Gminy ze starorzeczem Wisły. Ta okolica prezentuje wyjątkowo unikalny krajobraz, na ka który składa się ciąg jezierek połączonych naturalnym ciekim wodnym. Największe jeziora to Dziekanowskie oraz Kiełpińskie.

Rysunek 4. Kładka nad Jeziorem Kiełpińskim.

Źródło: zdjęcie pochodzi ze strony: www.mieszkancylomianek.pl

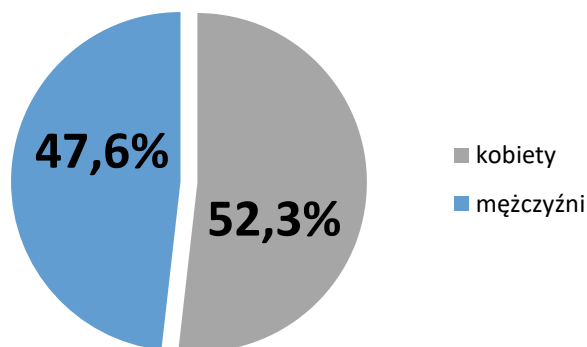
2.1. DEMOGRAFIA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Łomianki zamieszkuje 25 434 osoby⁸ (dane za rok 2018).

52,3% mieszkańców stanowią kobiety, a 47,6% mężczyźni.

Wykres 1. Struktura demograficzna Gminy Łomianki ze względu na płeć.

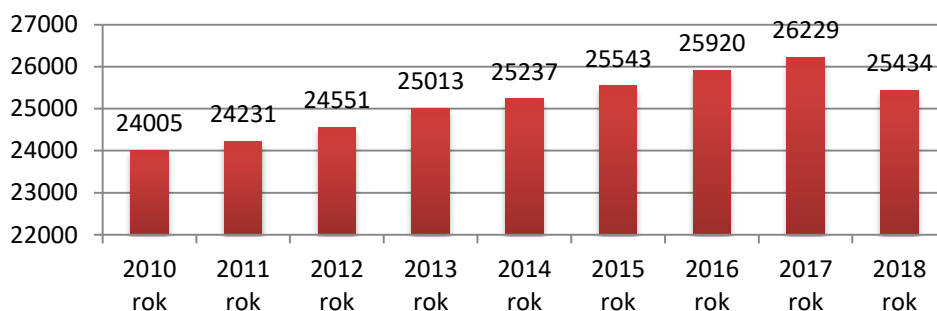
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Łomiankach.

Współczynnik feminizacji wskazuje, że na każdych 100 mężczyzn przypada 110 kobiet, z kolei współczynnik maskulinizacji pokazuje, że na każde 100 kobiet przypada 91 mężczyzn. Poniższy wykres przedstawia szczegółowe dane dotyczące populacji Gminy Łomianki w latach 2010-2018. **W latach 2002-2017 liczba mieszkańców wzrosła o 30,5%.** Analizując poniższy wykres należy mieć na uwadze, że dane za rok 2018 dotyczą osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy.

⁸ Dane z Urzędu Miejskiego w Łomiankach.

Wykres 2. Populacja – Gmina Łomianki w latach 2010-2018.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych pochodzących z GUS i z Urzędu Miejskiego w Łomiankach.

W kwestii wieku dane kształtują się następująco: średni wiek kobiet wynosi 41,2 lata, natomiast średni wiek mężczyzn szacuje się na 38,8 lat. Średni wiek ogółu populacji wynosi 40,0 lat i jest on niższy od średniego wieku szacowanego na poziomie wojewódzkim (41,2 lat)⁹. Poniższa tabela przedstawia szczegółowy rozkład liczebności Gminy Łomianki ze względu na wiek oraz płeć. Dane pochodzą z 2018 roku.

Tabela 1. Struktura ludności ze względu na płeć i wiek.

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób
0-2	393	393	786
3	143	131	274
4-5	307	257	564
6	161	163	324
7	159	179	338
8-12	903	865	1768
13-15	454	457	911
16-17	310	275	585
18	132	134	266
19-65	7584	0	7584
19-60	0	7489	7489
>65	1575	0	1575
>60	0	2970	2970
ogółem	12121	13313	25434

Źródło: dane z Urzędu Miejskiego w Łomiankach.

⁹ www.polskawliczbach.pl (dane za rok 2017).

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Gminie Łomianki dodatni i wynosi 46. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,8 na 1000 mieszkańców Gminy. Jest on wyższy, niż współczynnik przyrostu województwa mazowieckiego (0,9). W roku 2017 w Gminie Łomianki urodziło się 110 dziewczynek oraz 127 chłopców, co daje łącznie 237 urodzeń żywych. Współczynnik urodzeń jest niższy, niż współczynnik urodzeń liczony dla województwa mazowieckiego na 1000 ludności (9,1 dla Gminy Łomianki i 11,5 dla województwa mazowieckiego). W roku 2016 zanotowano 202 przypadków zgonów na terenie Gminy (89 kobiet i 113 mężczyzn). Współczynnik zgonów (7,8) jest niższy od współczynnika liczonego dla województwa mazowieckiego (10,2). Poniższa tabela przedstawia omawiane dane.

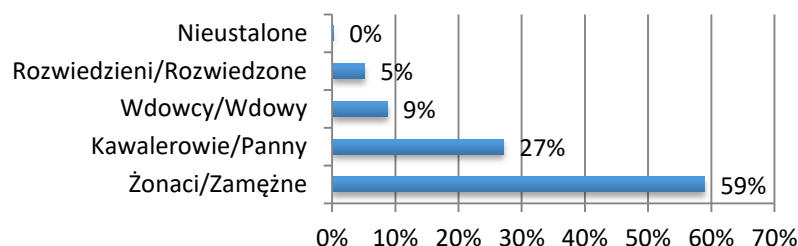
Tabela 2. Dane dotyczące przyrostu naturalnego, statystyk urodzeń oraz statystyk zgonów na terenie Gminy Łomianki.

Przyrost naturalny (2017)	Kobiety (26)	Mężczyźni (20)
Statystyki urodzeń (2017)	Dziewczynki (110)	Chłopcy (127)
Statystyki zgonów (2016)	Kobiety (89)	Mężczyźni (113)

Źródło: www.polskawliczbach.pl/gmina_Lomianki

Osoby żonate/zamężne stanowią 58,9% ogółu ludności, kawalerowie i panny 27,1%, z kolei wdowcy i wdowy – 8,7%. 5,1% ogółu ludności to osoby rozwiedzione, natomiast w przypadku 0,2% populacji nie udało się ustalić stanu cywilnego. Biorąc pod uwagę współczynnik małżeństw w roku 2017 na 1000 ludności kształtuje się on na poziomie 4,3 natomiast współczynnik rozwodów wynosi 1,7. (Małżeństwa i rozwody na 1000 ludności w roku 2017).¹⁰

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców Gminy Łomianki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Spisu Powszechnego.

¹⁰ www.polskawliczbach.pl

2.2. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY GMINY ŁOMIANKI

2.2.1. GOSPODARKA I FINANSE

W Gminie Łomianki w roku 2017 w rejestrze REGON zarejestrowane były 5 874 podmioty gospodarki narodowej, z czego 3 817 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Oznacza to, że na 10 tysięcy ludności 1455 osób prowadziło własną działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 400 nowych podmiotów, a 324 podmioty zostały wyrejestrowane.

Analizując rodzaj działalności danych podmiotów stwierdzić możemy, że:

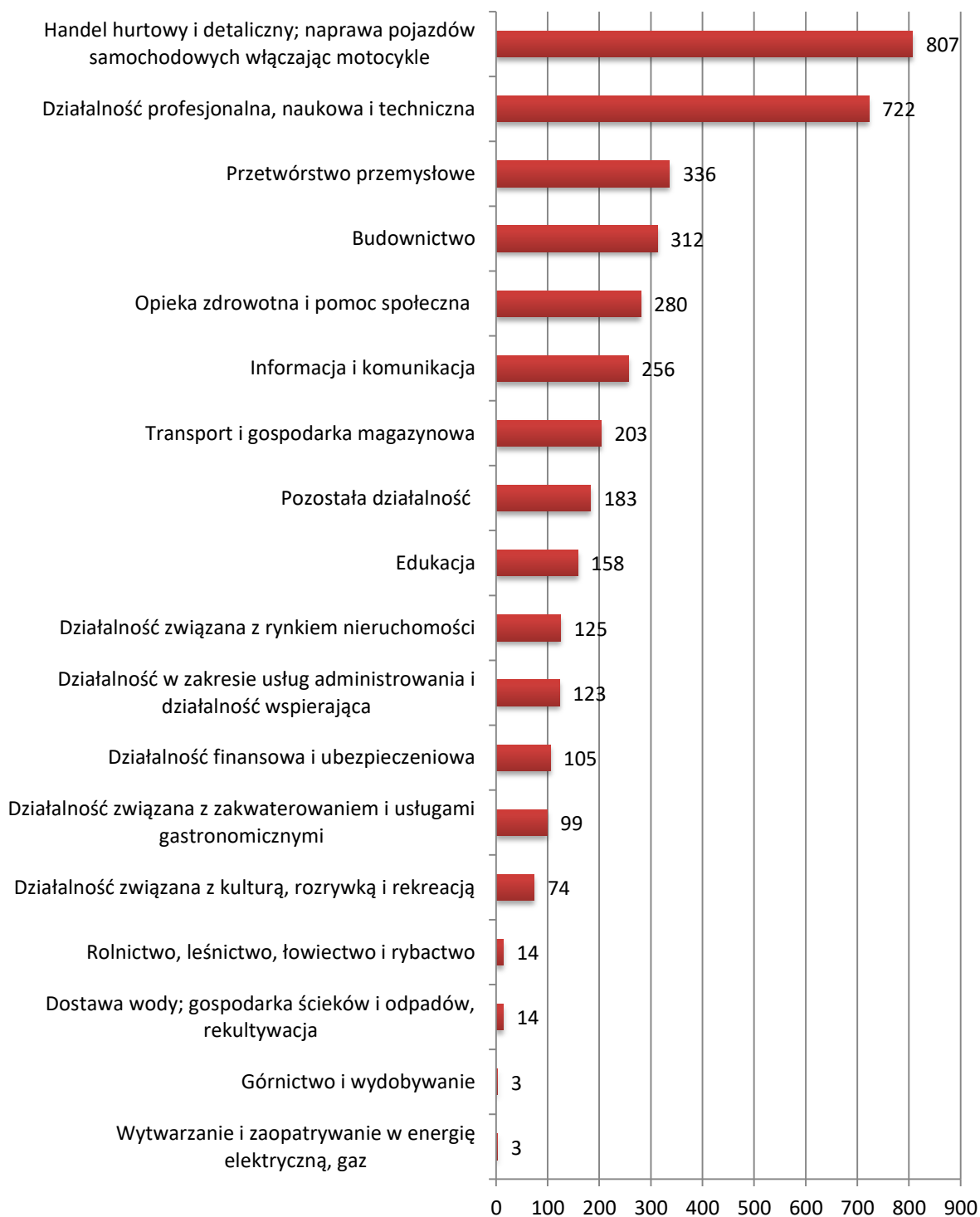
- 24 podmioty jako rodzaj działalności zadeklarowały rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (0,4%).
- 1173 podmiotów jako rodzaj działalności zadeklarowało przemysł i budownictwo (20,0%).
- 4 677 podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność (79,6%).

Biorąc pod uwagę wielkość podmiotów prowadzących działalność gospodarczą zauważyć możemy, że zdecydowaną większość (5648) stanowią mikro-przedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych). 193 podmiotów określonych zostało jako małe przedsiębiorstwa (10-49 zatrudnionych), z kolei 28 zakwalifikowanych zostało, jako przedsiębiorstwo średnie, zatrudniające od 50-249 osób. 3 podmioty zostały zarejestrowane jako duże przedsiębiorstwa (250-299 zatrudnionych), a 2 jako duże przedsiębiorstwa zatrudniające więcej, niż 1000 osób. Osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą stanowią bardzo duży odsetek wszystkich podmiotów gospodarki narodowej Gminy Łomianki. Mając na uwadze rodzaj przeważającej działalności stwierdzić możemy, że największy obszar stanowi handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, przetwórstwo przemysłowe i budownictwo.

„(...) Gmina Łomianki jest wyraźnym liderem wśród podwarszawskich Gmin w zakresie liczby podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby ludności. Teren Gminy jest atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na bardzo dobre połączenie z Warszawą, względnie tańsze koszty prowadzenia firmy, niższe ceny działek w porównaniu ze stolicą oraz dostępność powierzchni biurowo-usługowej” –Strategia Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030

Wykres 4. Rodzaj przeważającej działalności osób fizycznych w Gminie Łomianki .

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z GUS, dane za 2017 rok.

Jak podaje ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na dochody własne Gminy składają się:¹¹

- 1) wpływy z podatków:
  - a) od nieruchomości,
  - b) rolnego,
  - c) leśnego,
  - d) od środków transportowych,
  - e) dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej,
  - f) (uchylona)
  - g) od spadków i darowizn,
  - h) od czynności cywilnoprawnych;
  - 1a) wpływy z dodatkowego zobowiązania podatkowego związanego z unikaniem opodatkowania w podatkach określonych w pkt 1 lit. a-d;
- 2) wpływy z opłat:
  - a) skarbowej,
  - b) targowej,
  - c) miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów,
  - ca) reklamowej,
  - d) (uchylona)
  - e) eksploatacyjnej – w części określonej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2126 oraz z 2018 r. poz. 650 i 723),
  - f) innych stanowiących dochody Gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- 3) dochody uzyskiwane przez Gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od Gminnych zakładów budżetowych;
- 4) dochody z majątku Gminy;
- 5) spadki, zapisy i darowizny na rzecz Gminy;
- 6) dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 7) 5,0 % dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;

¹¹ www.arslege.pl

- 8) odsetki od pożyczek udzielanych przez Gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 9) odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody Gminy;
- 10) odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych Gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 11) dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- 12) inne dochody należne Gminie na podstawie odrębnych przepisów.

Całość dochodów ogółem w Gminie Łomianki za rok 2018 ukształtowała się na poziomie 166 506 341, 22 zł z kolei całość wydatków ogółem szacuje się na 157 044 862, 91 zł.

Tabela 3. Dochody i wydatki budżetu Gminy według rodzajów w 2018 r.

dochody	166 506 341, 22 zł
w tym dochody bieżące	157 702 377, 95 zł
w tym majątkowe	9 237 796, 43 zł
wydatki	157 044 862, 91 zł
w tym bieżące	120 414 169, 83 zł
w tym majątkowe	36 630 693, 08 zł

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Łomianki za rok 2018.

Jak wynika z analizy danych zawartych w poniższej tabeli, największe dochody pochodzą z działu rodzina oraz gospodarka komunalna i ochrona środowiska. Najmniejsze dochody generuje kultura fizyczna oraz kultura i ochrona dziedzictwa narodowego. W 2018 najwięcej wydatków generował dział oświata i wychowanie oraz transport i łączność, z kolei najmniej – rolnictwo i łowiectwo oraz kultura fizyczna.

Tabela 4. Struktura dochodów budżetu Gminy według działów.

	2018 rok
Rolnictwo i łowiectwo	4 957,77zł
Transport i łączność	4 489 953,23 zł
Gospodarka mieszkaniowa	4 091 132,29 zł
Administracja publiczna	293 245, 90 zł
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	44 046,38 zł
Różne rozliczenia	21 152 111,61 zł
Oświata i wychowanie	3 640 401, 79 zł
Pomoc społeczna	625 906, 70 zł
Edukacyjna opieka wychowawcza	31 569, 24 zł
Rodzina	21 108 058, 69 zł
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	12 247 331,87 zł
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3 171, 77 zł
Kultura fizyczna	4 777, 22 zł

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Łomianki za rok 2018.

Wydatki ogółem budżetu Gminy na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie 5963zł. Najwięcej wydatków finansowanych z budżetu Gminy generuje oświata i wychowanie oraz gospodarka komunalna i ochrona środowiska. Najmniej wydatków generuje dział rolnictwo i łowiectwo, ochrona zdrowia oraz działalność usługowa.

Tabela 5. Struktura wydatków budżetu Gminy według działów.

	2018 rok
Rolnictwo i łowiectwo	8 191, 88 zł
Transport i łączność	30 550 172, 44 zł
Gospodarka mieszkaniowa	1 825 804, 75 zł
Administracja publiczna	18 429 615, 44 zł
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2 064 448, 05 zł
Różne rozliczenia	4 081 363, 00 zł
Oświata i wychowanie	36 928 628, 41 zł
Pomoc społeczna	2 291 157, 26 zł
Edukacyjna opieka wychowawcza	2 207 489, 31 zł
Rodzina	25 236 825, 62 zł
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	26 507 025,96 zł
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 907 676, 10 zł
Kultura fizyczna	760 469, 25 zł

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Łomianki za rok 2018.

W roku 2018 wydatkowano 44 375 zł na działania profilaktyczne¹²:

- Warsztaty profilaktyczne dla uczniów (5 100 zł)
- Warsztaty z zakresu cyberprzemocy dla uczniów (4 275 zł)
- Organizacja sympozjum (5 000 zł)
- Pakiet świadczeń terapeutycznych (30 000 zł).

2.2.2. RYNEK PRACY

Analizując kwestie związane z rynkiem pracy należy w pierwszej kolejności zorientować się, jak wyglądają statystyki dotyczące osób aktywnych zawodowo oraz osób bezrobotnych. Mówiąc o osobach aktywnych zawodowo mamy na myśli wszystkie osoby zatrudnione z pominięciem osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

W Gminie Łomianki wskaźnik osób pracujących wynosi 294,0 co oznacza, że na 1000 osób 294 jest zatrudnionych. Należy zauważyć, że wskaźnik ten jest niższy od wskaźnika liczonego dla województwa mazowieckiego, który kształtuje się na poziomie 305,0. Dane dotyczą roku 2017.

48,3% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 51,7% mężczyźni.

Tabela 6. Rozkład procentowy aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Łomianki ze względu na charakter wykonywanej pracy.

8,0%	Sektor rolniczy (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo)
24,4%	Przemysł i budownictwo
41,9%	Sektor usługowy (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja)
2,1%	Sektor finansowy (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)

Źródło: www.polskawliczbach.pl/gmina_Lomianki

¹² Na podstawie danych dostarczonych przez Klienta.

Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane o bezrobociu na poziomie Gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i Gminie. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Łomianki wynosiło w 2017 roku **2,6 (2,4% wśród kobiet i 2,8% wśród mężczyzn)**.

Szacunkowa stopa bezrobocia jest niższa, niż wskaźnik liczony dla województwa mazowieckiego (5,6%). Należy wziąć pod uwagę, że na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik bezrobocia systematycznie spada. Miesięczne wynagrodzenie brutto w roku 2017 kształtowało się na poziomie 5 054 zł i było nieznacznie niższe, niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie liczone dla województwa mazowieckiego (5 524 zł). Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, co jest tendencją pozytywną¹³.

W 2017 r. w Gminie pracowało 7 708 osób, zaś zarejestrowanych bezrobotnych było 384, w tym 45,4% stanowiły kobiety. Zarejestrowanych bezrobotnych w wieku produkcyjnym było 2,2% mieszkańców.

Tabela 7. Wybrane dane o rynku pracy w 2017 r.

	Gmina Powiat	
Pracujący	7708	39872
Bezrobotni zarejestrowani:	348	1401
w tym kobiety:	45,4%	47,6%
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.	2,2%	2,0%
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w wieku produkcyjnym.	2,1%	5,7%

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca: Gmina miejsko-wiejska Łomianki.

¹³ www.polskawliczbach.pl

W roku 2018 liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wyniosła 345, z czego 160 osób stanowiły kobiety. Zasiłek stały przysługiwał natomiast 62 osobom spośród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych. Większość osób bezrobotnych (305) to osoby poprzednio pracujące, z kolei 36 mieszkańców nieaktywnych zawodowo zostało zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Dotychczas nie podjęło żadnej pracy 40 osób. Większość zarejestrowanych osób bezrobotnych (268) to osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a więc¹⁴:

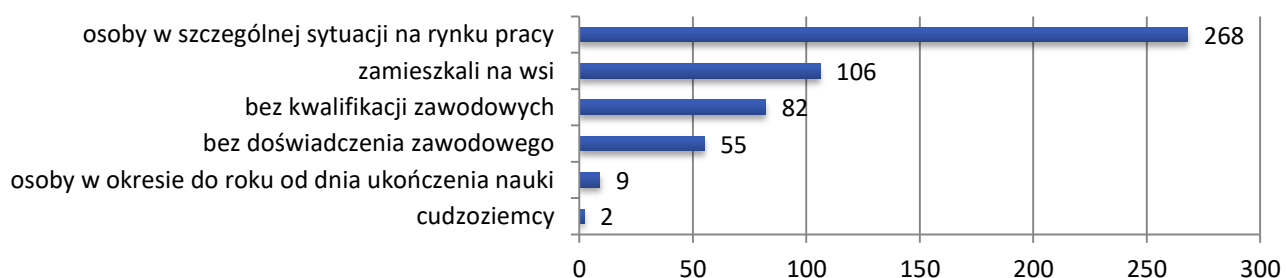
Tabela 8. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w roku 2018.

Osoby do 30 roku życia	42
Osoby do 25 roku życia	18
Osoby długotrwale bezrobotne	174
Osoby powyżej 50 roku życia	155
Osoby posiadające min. jedno dziecko do 6 r.ż.	21
Osoby niepełnosprawne	18

Źródło: MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy (za okres 1.01. – 31.03.2018).

106 osób spośród ogółu bezrobotnych to osoby zamieszkujące na wsi. 82 osoby nie posiadają żadnych kwalifikacji zawodowych (z czego 57 stanowią mężczyźni), a 55 osób – doświadczenia zawodowego. Jedynie 9 mieszkańców nieaktywnych zawodowo to osoby w okresie do roku od dnia ukończenia nauki. Wśród bezrobotnych mieszkańców są 2 osoby narodowości innej, niż polska¹⁵.

Wykres 5. Wybrane kategorie bezrobotnych (2018 r.)

Źródło: MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy (za okres 1.01. – 31.03.2018).

¹⁴ MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy (za okres 1.01.-31.03.2018).

¹⁵ Tamże.

2.3. OŚWIATA I JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Na terenie Gminy funkcjonują następujące jednostki oświatowe¹⁶:

Tabela 9. Wykaz placówek oświatowych na terenie Gminy.

ŻŁOBKI I PRZEDSZKOLA
Żłobek „Bąbelki”
Żłobek "Nasza Mała Rodzinka"
Żłobek "Kids Story"
Baby Ocean żłobek angielsko-włoski
Przedszkole Samorządowe w Dziekanowie Leśnym
Przedszkole Samorządowe w Łomiankach
Przedszkole Samorządowe w Dąbrowie
Polsko-Angielski Przedszkole Niepubliczne „THE TREEHOUSE"
Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny (Siostry Niepokalanki)
Przedszkole Niepubliczne Sióstr Salezjanek im. Aniołów Stróżów
Przedszkole Niepubliczne "Kraina Fantazji"
Przedszkole Niepubliczne Urszula Rytel
Europejskie Przedszkole Niepubliczne „Dziecięca Planeta"
Przedszkole Niepubliczne Akademia Małego Człowieka
Niepubliczne Przedszkole "Tęczowa Kraina"
Niepubliczne Przedszkole "Bajkowe Elfy"
Przedszkole Niepubliczne KIDI MINI
Punkt Przedszkolny "Pippilandia"
Niepubliczne Przedszkole Montessori Children's Academy
Bąbelkowa Akademia Niepubliczne Przedszkole z oddziałem integracyjnym
Przedszkole Niepubliczne "Mój mały świat"
Punkt Przedszkolny CHMURKA
Przedszkole KIDS STORY
SZKOŁY PODSTAWOWE

¹⁶ www.lomianki.pl

Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Dziekanowie Leśnym
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Marii Kownackiej
Szkoła Podstawowa nr 2 w Łomiankach (Dąbrowa Leśna)
Szkoła Podstawowa nr 3 z Oddziałami Dwujęzycznymi i Sportowymi im. Janusza Kusocińskiego w Łomiankach
Szkoła Podstawowa im. A. Pilcha ps. Góra-Dolina w Dziekanowie Polskim
Szkoła Podstawowa im. J.R. Kobendzów w Sadowej
Dwujęzyczna Szkoła Podstawowa w Łomiankach
Niepubliczna Szkoła Podstawowa "Moja Szkoła" im. Wandy Chotomskiej o uprawnieniach szkoły publicznej
Niepubliczna Szkoła Muzyczna I st. o statusie szkoły publicznej
Kolegium Św. Rodziny - Szkoła Podstawowa
Niepubliczna Szkoła Podstawowa Montessori
GIMNAZJA
Kolegium Św. Rodziny - Gimnazjum
SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE
Publiczne Liceum Ogólnokształcące im. Karola Wojtyły
UCZELNIE WYŻSZE
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie Wydział Studiów nad Rodziną

Źródło: dane pochodzące ze strony: www.lomianki.pl

6 610 mieszkańców Gminy Łomianki jest w wieku potencjalnej nauki **(3-24 lata)** (w tym **3 221** kobiet oraz **3 389** mężczyzn) Dane za rok 2017.

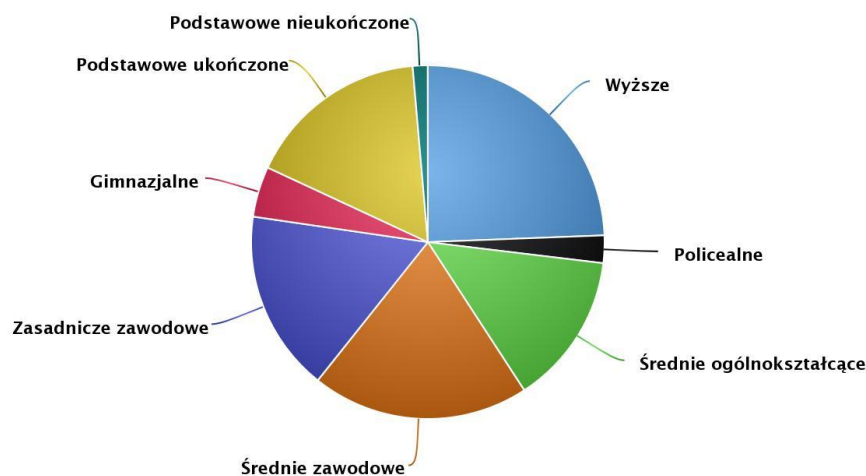
Największy odsetek mieszkańców Gminy Łomianki legitymuje się wykształceniem średnim zawodowym (19,9%) i wykształceniem zasadniczym zawodowym (16,6%). Najmniej osób posiada natomiast wykształcenie policealne (2,5%) oraz zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej (1,4%). Poniższy wykres prezentuje szczegółowe dane dotyczące wykształcenia mieszkańców Gminy.

Wykres 6. Wykształcenie mieszkańców Gminy Łomianki.

Poziom wykształcenia – Gmina Łomianki

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: www.polskawliczbach.pl/gmina_Lomianki

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane dotyczące infrastruktury edukacyjnej działającej na terenie Gminy.

Tabela 10. Infrastruktura edukacyjna Gminy Łomianki.

EDUKACJA	2015/16	2016/17	2017/18
Placówki wychowania przedszkolnego	23	21	26
• w tym przedszkola	14	15	16
Miejsca w przedszkolach	845	1013	1112
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	941	1053	1085
• w tym przedszkolach	768	853	855
Szkoły podstawowe	8	10	12
Uczniowie szkół podstawowych	1748	1704	2236
Gimnazja	4	6	3
Uczniowie szkół gimnazjalnych	630	779	550
Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych	19	18	19
• gimnazjalnych	23	22	21

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca: Gmina miejsko-wiejska Łomianki.

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2018r. poz. 1457, 1560, 1669) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego.

W 2018 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 36 928 628 złotych.

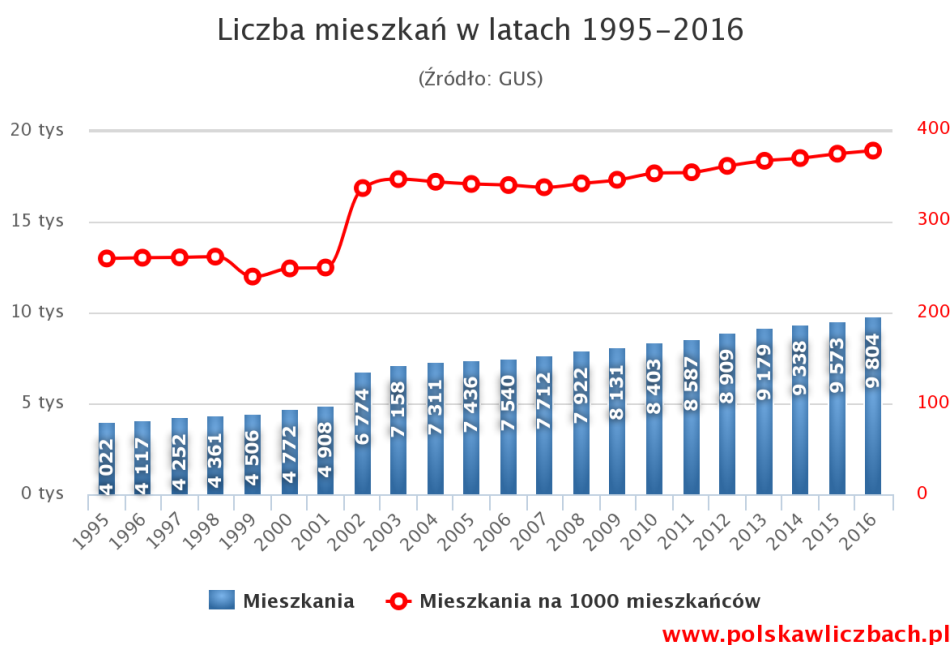
2.4. INFRASTRUKTURA GMINY

2.4.1. INFRASTRUKTURA MIESZKALNA

W 2017 roku w Gminie Łomianki oddano do użytku 281 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 10,71 nowych lokali. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie większa od średniej dla całej Polski.

Całkowite zasoby mieszkaniowe w Gminie Łomianki to 10057 nieruchomości. W 2017 roku 94 mieszkania spośród lokali oddanych do użytku zostało przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem, a 181 na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Gminie Łomianki to 5,32 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa mazowieckiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2017 roku w Gminie Łomianki to 134,70 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa mazowieckiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce¹⁷.

Wykres 7. Liczba mieszkań w Gminie Łomianki w latach 1995-2016.

Źródło: www.polskawliczbach.pl/gmina_Lomianki

¹⁷ www.polskawliczbach.pl

2.4.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Do sieci drogowej Gminy Łomianki należą:

- droga krajowa nr 7 (o znaczeniu międzynarodowym – E77),
- drogi powiatowe, takie jak ulica: Wiślna, Rolnicza, Kampinowska,
- drogi Gminne (klasy lokalnej i dojazdowej),
- drogi prywatne wewnętrzne¹⁸.

Łączna długość publicznych dróg gminnych wynosi 83 kilometry.

Analizując kwestie związane z gospodarką wodno-ściekową stwierdzić można, że stopień zwodociągowania Gminy Łomianki w roku 2016 wynosił 98,14%. Oznacza to, że 98,14% mieszkań znajdujących się na terenie Gminy Łomianki wyposażonych było w instalacje techniczno-sanitarną; wodociąg.

Biorąc pod uwagę inne instalacje techniczno-sanitarne 97,54% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 96,44% mieszkań posiada łazienkę, 92,40% korzysta z centralnego ogrzewania, a 85,45% z gazu sieciowego. W Gminie Łomianki funkcjonują 2 oczyszczalnie ścieków i korzysta z nich 11350 mieszkańców. Jeśli chodzi o gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych dane kształtują się następująco: w Łomiankach znajduje się 4468 zbiorników bezodpływowych oraz 3 oczyszczalnie przydomowe. W roku 2017 Gmina Łomianki zebrała 13195 ton odpadów komunalnych, z czego 12095 ton stanowiły odpady z gospodarstw domowych¹⁹.

---

¹⁸ Strategia Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030.

¹⁹ Tamże.

2.5. ŻYCIE KULTURALNE, SPORTOWE I REKREACYJNE

Kultura jest źródłem rozwoju społecznego ponieważ poprzez właściwy sobie świat wartości, legitymizuje struktury społeczne i oczekiwane kierunki ich przemian podejmowane przez człowieka jako członka społeczności i twórcy kultury, ale – w dialektycznym procesie wzajemnych interakcji w procesach socjalizacji i wychowania – człowiek jest też przez kulturę modelowany w cechach swoich postaw i sposobach uczestnictwa w rytmach życia społecznego²⁰.

W Gminie Łomianki funkcjonują następujące jednostki kulturalne: Centrum Kultury w Łomiankach, Biblioteka Publiczna w Łomiankach (Biblioteka Główna plus 2 filie; w Dziekanowie Nowym oraz w Dąbrowie), Niepubliczna Szkoła Muzyczna o statusie szkoły publicznej w Łomiankach oraz klub muzyczny Jazz Caffé, w którym odbywają się koncerty zarówno niszowych zespołów muzycznych, jak i tych znanych na poziomie całego kraju. W roku 2017 odnotowano 4487 czytelników bibliotek, a liczba wypożyczeń w wolumenach ukształtowała się na poziomie 18 sztuk księgozbioru na jednego mieszkańca Gminy. Jest to wartość taka sama, jak wartość szacowana na poziomie powiatu. W roku 2012 nastąpiła modernizacja i powiększanie Biblioteki Głównej. Została ona podzielona na trzy sfery oferujące atrakcję na mieszkańców w każdym wieku. Bibliosfera przede wszystkim łączy dział dla dorosłych, czytelnię naukową oraz kącik prasowy. Multisfera zaprojektowana została z myślą o młodzieży. Wyposażona jest w 8 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. Dla najmłodszych odbiorców do użytku oddana została Willa Śmiesznotka. W niej odbywają się zajęcia dla najmłodszych, można wypożyczyć książki dostosowane do wieku oraz zagrać w gry edukacyjne. Biblioteka przystosowana jest do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Centrum Kultury w Łomiankach jest samorządową instytucją kultury. Centrum Kultury w swojej ofercie posiada sale do ćwiczeń i tańca, pracownię plastyczną, muzyczną oraz komputerową. W Centrum Kultury znajduje się również sala widowiskowa w której odbywają się spektakle teatralne, koncerty muzyczne, konferencje i projekcje filmowe. Co więcej: instytucja oferuje różnego rodzaju zajęcia tematyczne: artystyczne, taneczne, językowe, multimedialne, edukacyjne, sportowe, naukowe oraz teatralne. W Centrum Kultury funkcjonuje zarówno Uniwersytet Dzieci, jak Uniwersytet Trzeciego wieku, co odgrywa wyjątkowo istotną rolę z punktu widzenia wspierania aktywności społecznej seniorów.

²⁰ W. Świątkiewicz, Kultura a rozwój społeczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach

W Centrum Kultury w Łomiankach funkcjonują amatorskie zespoły artystyczne, takie jak:

- Teatralne co nieco.
- Chór Carmen Patrium.
- Szkoła Tańca Grawitacja.
- Szkoła Tańca Happy Dance Studio.
- Balet.
- Animacja ruchowa i rytmika.

W skład zajęć językowych, multimedialnych i edukacyjnych wchodzi między innymi: warsztaty dziennikarskie, język angielski dla dzieci i młodzieży, tworzenie gier komputerowych. i warsztaty edukacyjne z robotyki²¹.

Rysunek 5. Logo Centrum Kultury w Łomiankach.

O wysokiej aktywności społecznej i kulturalnej świadczy także liczba zorganizowanych wydarzeń. W roku 2017 odbyło się ich aż 532, a łączna liczba uczestników ukształtowała się na poziomie 42 917.

Tabela 11. Imprezy organizowane przez jednostki kulturalne w 2017 roku:

Liczba imprez/wydarzeń	Liczba uczestników	Rodzaj imprezy/wydarzenia
37	1 133	Seanse filmowe
2	500	Wystawy
1	400	Festiwale/przeglądy artystyczne
29	12 598	Koncerty
41	709	Prelekcje/wykłady
15	20 950	Imprezy turystyczne i sportowe
3	610	Konkursy
19	3 395	Pokazy teatralne
365	1 465	Warsztaty
	SUMA	
532	42 917	

Źródło: www.polskawliczbach.pl/gmina_Lomianki

²¹ www.kultura.lomianki.pl

W Gminie funkcjonuje także wiele klubów i organizacji sportowych. Ważną rolę odgrywa Centrum Dydaktyczno-Sportowe w Łomiankach przystosowane dla osób niepełnosprawnych. W jego skład wchodzi między innymi basen, hala sportowa i boisko. Nie można także pominąć znaczenia kompleksu boisk „Orlik 2012” oraz pozostałych obiektów sportowych takich, jak między innymi: Klub Jeździecki „PEPELAND” czy Frajda Tennis Club²².

Rysunek 6. Boisko „Orlik 2012” przy ulicy Wiślanej

Źródło: zdjęcie pochodzi ze strony: www.lomianki.pl

W roku 2017 na terenie Gminy funkcjonowało 26 klubów/kół/sekcji, 6 pracowni specjalistycznych oraz 11 ugrupowań o charakterze artystycznym²³.

Rysunek 7. Grupy artystyczne/kluby/pracownie specjalistyczne funkcjonujące na terenie Gminy.

Kluby/koła/sekcje	<ul style="list-style-type: none"> ogółem: 26 (członkowie: 982) plastyczne/techniczne: 5 (członkowie: 159) taneczne: 13 (członkowie: 528) muzyczne: 1 (członkowie: 65) fotograficzne i filmowe: 3 (członkowie: 50) teatralne: 3 (członkowie: 50) seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku: 1 (członkowie: 130)
Pracownie specjalistyczne	<ul style="list-style-type: none"> plastyczne: 1 muzyczne: 1 komputerowe: 1 ceramiczne: 1 multimedialne (do nauki języków obcych): 1 sale baletowe/taneczne: 1
Grupy artystyczne	<ul style="list-style-type: none"> ogółem: 11 (członkowie: 242); muzyczne - instrumentalne: 1 (członkowie: 7) wokalne i chóry: 1 (członkowie: 15) folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele): 1 (członkowie: 20) taneczne: 8 (członkowie: 200)

Źródło: www.polskawliczbach.pl/gmina_Lomianki

²² www.lomianki.pl

²³ www.polskawliczbach.pl

Oprócz działalności powyższych stowarzyszeń/instytucji według danych z 2017 w Gminie Łomianki działało 6 klubów sportowych (włącznie z klubami wyznaniowymi i UKS) zrzeszających 281 członków. Zarejestrowano 281 ćwiczących, 9 trenerów oraz 3 instruktorów sportowych²⁴.

2.6. OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie opieki zdrowotnej dla mieszkańców Gminy usługi świadczą szpitale oraz przychodnie:

- **Przychodnia Rejonowa w Łomiankach, ul. Szpitalna 6** – podlega pod Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Lecznictwa Otwartego Warszawa – Żoliborz. W skład zespołu wchodzi 12 przychodni w których funkcjonują poradnie specjalistyczne i pracownie diagnostyczne. Na terenie przychodni znajdują się
  - Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej.
  - Poradnia Ginekologiczno-Położnicza.
  - Pracownia EKG.
  - Punkt pobrań krwi.
- **Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. „Dzieci Warszawy” w Dziekanowie Leśnym, ul. Marii Konopnickiej 65** – szpital wpisany do rejestru Samodzielnych Publicznych Zakładów Zdrowotnych. Na zespół Szpitali składa się placówka w Dziekanowie Leśnym oraz placówka przy ul. Siennej. Oprócz realizacji usług refundowanych z NFZ szpital oferuje także badania diagnostyczne na poziomie komercyjnym. W skład szpitala wchodzi również Konsultacyjna Poradnia Pediatria.
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Łomianki”, ul. Warszawska 31** – zakład oferuje specjalistyczne usługi z zakresu anestezjologii i intensywnej terapii, chorób wewnętrznych, dermatologii i wenerologii, diabetologii, endokrynologii, ginekologii i położnictwa, kardiologii, medycyny ratunkowej, medycyny rodzinnej, rehabilitacji medycznej i reumatologii.

---

²⁴Statystyczne Vademecum Samorządowca: Gmina miejsko-wiejska Łomianki.

- ➔ **Centrum Medyczne Royalmed, ul. Wiślana 36** – centrum wykonuje szereg badań z zakresu EKG, USG, zabiegów chirurgicznych, cytologii, czy badań laboratoryjnych. Centrum prowadzi także gabinet medycyny estetycznej²⁵.

Liczba osób przypadających na 1 przychodnię kształtuje się na poziomie 2384 i jest niższa, niż dane dla powiatu warszawskiego zachodniego (2566), co uznać można za tendencje pozytywną. Jednocześnie porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na jednego mieszkańca w Gminie Łomianki ukształtowały się na poziomie 3,4. Na poziomie powiatowym 3,9 rad przypadło na jednego mieszkańca²⁶. W roku 2017 na terenie Gminy Łomianki zarejestrowano 11 przychodni oraz 7 aptek²⁷.

2.7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne rozumiemy jako ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych.

W Gminie Łomianki nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Policja, Ochotnicza Straż Pożarna oraz Straż Miejska. Komisariat Policji w Łomiankach zlokalizowany jest przy ul. Warszawskiej 87. W skład Policji w Łomiankach wchodzi: Komendant Komisariatu, Zastępca Komendanta, Kierownik Ogniwa Patrolowo-Interwencyjnego oraz 3 dzielnicowych. Straż Miejska w Łomiankach również zlokalizowana przy ulicy Warszawskiej 87 w budynku Komisariatu Policji. W skład SM wchodzi 14 funkcjonariuszy, a w strukturze wydzielone są następujące ogniwa:

- **Zespół Dyżurnych** – do zadań zespołu należy przede wszystkim przyjmowanie i zlecenie do realizacji zgłoszeń interwencyjnych oraz koordynacja pracy strażników w terenie.
- **Zespół Patrolowo-Interwencyjny** – do zadań tego zespołu należy głównie patrolowanie rejonów służbowych oraz bezpośrednie reagowanie na wszelkie przejawy łamania prawa.
- **Zespół ds. Wykroczeń** – prowadzą czynności wyjaśniające w celu egzekwowania prawa w sprawach o wykroczenia zgodnie z posiadanymi uprawnieniami, kierują wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego, oskarżają przed Sądem i wnoszą środki odwoławcze zgodnie z zakresem określonym w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia.

---

²⁵ www.lomianki.pl

²⁷ Statystyczne Vademecum Samorządowca: Gmina miejsko-wiejska Łomianki.

- **Zespół ds. Profilaktyki** – zajmuje się szeregiem działań profilaktycznych w szkołach podstawowych i w przedszkolach. Strażnicy Miejscy odpowiedzialni są za przeprowadzanie lekcji edukacyjnych oraz opracowywanie programów edukacyjnych.

W Gminie funkcjonują dwie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej – OSP Łomianki ul. Wiejska 12 oraz OSP Dziekanów Polski, ul. Rolnicza 427²⁸.

2.8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Przez termin „potencjał” rozumiemy zasób możliwości, mocy, zdolności tkwiący w czymś lub kimś; sprawność, wydajność, możliwość. Źródła potencjału mogą leżeć zarówno w zasobach społeczności lokalnej (kapitał społeczny), jak i we wszelkich uwarunkowaniach danego terenu (infrastruktura, sytuacja finansowa, sytuacja gospodarczo-ekonomiczna itd.) Nie bez znaczenia pozostają również świadome działania podejmowane przez Gminę, takie jak wnioski o wszelkiego rodzaju dofinansowania czy współpraca z organizacjami pozarządowymi.

W potocznym rozumieniu organizacje pozarządowe to podmioty niezależne od administracji publicznej – tworzą one tzw. trzeci sektor. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zawiera definicję organizacji pozarządowej – są to, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia z wyłączeniem m.in. partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych oraz fundacji których jednym fundatorem jest Skarb Państwa²⁹.

Oprócz znaczenia organizacji pozarządowych ogromny wpływ na potencjał do rozwiązywania problemów społecznych posiada cały aparat pomocy społecznej i jednostek oraz instytucji działających w jego obszarze.

Przez termin „problem społeczny” rozumiemy natomiast taki stan społeczny, który znaczna część społeczeństwa definiuje jako łamanie norm społecznych, będących dla nich szczególnie cennymi. Problemy społeczne mogą stanowić przeszkodę dla efektywnego funkcjonowania państwa, utrudniają, bądź nawet uniemożliwiają realizację celów społecznych. Problem społeczny stanowi rozdzwięk między uznanymi wzorami a aktualnym

²⁸ www.lomianki.pl

²⁹ www.prawo.sejm.gov.pl; ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

stanem rzeczy. Warty podkreślenia jest fakt, że żadne warunki społeczne nie mogą być uznane za problem społeczny, jeśli nie zostaną one określone za pomocą uznanych wartości jako problem przez znaczącą liczbę ludności.³⁰

2.8.1. WSPÓLPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Gmina Łomianki współpracuje z wieloma organizacjami pozarządowymi. Należą do nich:³¹

Tabela 12. Organizacje pozarządowe z którymi współpracuje Gmina Łomianki.

Lp.	Nazwa
1.	Anna Wołosik Stowarzyszenie „W stronę dziewcząt”
2.	Ewa Urbańska Społeczne Stowarzyszenie Edukacyjno Teatralne Przyjaciele „Tygryska”
3.	Lucjusz Pinkosz Fundacja Kultury i Edukacji im. Juliusza Zarębskiego
4.	Robert Goś Chorągiew Stołeczna Związku Harcerstwa Polskiego
5.	Joanna Kulpińska Fundacja Bene Vobis
6.	Mariola Niecikowska Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskich oddział w Łomiankach
7.	Karolina Pluta Fundacja Culture Shock
8.	Iwona Ciok Stowarzyszenie Rehabilitacji i Tańca Integracyjnego Osób Niepełnosprawnych „Swing - Duet”
9.	Marcin Chodorowski Fundacja Promocji i Rekreacji ”KIM”
10.	Teresa Prejs Stowarzyszenie Ośrodka Kultury Regionalnej Wsi „Eko Kiełpin”
11.	Piotr Wawryło Fundacja Promocji Sztuki Współczesnej im. Księcia Józefa Poniatowskiego
12.	Elżbieta Juźwiak Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łomiankach
13.	Waldemar Czapski Stowarzyszenie Popularyzacji Tenisa Stołowego ”PRO FUTURO”
14.	Grzegorz Pachutko KS Łomianki
15.	Piotr Tytkowski Uczniowski Klub Sportowy „ZRYW” przy Szkole Podstawowej
16.	Maciej Mickiewicz Stowarzyszenie Jacht Klub Łomianki
17.	Ewa Zamana Stowarzyszenie Rowerowe „Zielony Szlak”

³⁰ Leksykon Polityki Społecznej. Barbara Rysz-Kowalczyk (red.). Warszawa: ASPRA-JR, 2001.

³¹ www.lomianki.pl

18.	Zbigniew Olczak Łomiankowski Uczniowski Klub Szachowy
19.	Teresa Mazan Fundacja Pomoc Rodzinie
20.	Otwarte Ramiona Fundacja Splotu Ramiennego
21.	Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Zespołem Smitha, Lemlego i Opitza "SLOmisie"
22.	Fundacja ART POINT
23.	Społeczna Pomoc - Stowarzyszenie "DOM",
24.	CARITAS Archidiecezji Warszawskiej
25.	Uczniowski Klub Sportowy „V” Łomianki
26.	Klub Sportowy „Szermierz” Łomianki
27.	Fundacja Kids Story
28.	Klub Sportowy Sidorenko Boxing
29.	Fundacja Klub Mam
30.	Interdyscyplinarny Klub Sportowy Łomianki
31.	Stowarzyszenie Pozytywnych Zmian
32.	Stowarzyszenie Ducati bez granic
33.	Fundacja Self Active Planet Akademia Rozwoju Osobistego
34.	Stowarzyszenie Na Rzecz Ochrony i Promocji Kulturowego Dziedzictwa Polski "Ante"
35.	Towarzystwo Upowszechniania Tradycji i Kultury Staropolskiej
36.	Stowarzyszenie Pracownia Łomianki
37.	Fundacja Vide cor tuum
38.	Klub Sportowy Nastula Club
39.	Stowarzyszenie Nasze Łomianki
40.	„Społeczna Pomoc – Stowarzyszenie Dom”

Źródło: dane pochodzą ze strony: www.lomianki.pl

Zasady współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określa projekt uchwały w sprawie programu współpracy Gminy Łomianki w roku 2019 z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Jak wynika z projektu celem głównym programu jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym, poprzez budowanie partnerstwa pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy. Za cele szczegółowe przyjęto natomiast zwiększenie aktywności mieszkańców, stwarzanie warunków

dla powstania inicjatyw oraz umacnianie w świadomości lokalnej poczucia odpowiedzialności za otoczenie oraz wspólnotę lokalną i tradycję. Ponadto projekt jasno określa zasady współpracy, zakres przedmiotowy, formy współpracy oraz priorytetowe zadania publiczne. Program na rok 2019 będzie realizowany od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 roku. Ustalono, że wysokość środków budżetowych na realizację programu wynosi 1 470 000 zł. Za ocenę realizacji programu odpowiedzialny jest burmistrz, który w terminie do 20 maja 2020 roku przedstawi radzie sprawozdanie z realizacji programu. Istotny wydaje się być fakt, że w opracowaniu programu uwzględniono uwagi uzyskane w trakcie konsultacji społecznych. Projekt programu zawiera również zasady otwartego konkursu ofert, ocenę złożonej oferty oraz kwestie związane z małymi dotacjami³².

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Rady Miejskiej w Łomiankach oraz Gminnych jednostek organizacyjnych (m.in. OPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

---

³² Projekt w sprawie programu współpracy Gminy Łomianki w roku 2019 z organizacjami pozarządowymi.

2.8.2. POMOC SPOŁECZNA

Główną jednostką pomocową na terenie Gminy Łomianki stanowi Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach jest jednostką organizacyjną Gminy podległą pod względem organizacyjnym Burmistrzowi Łomianek. OPS został utworzony na mocy Uchwały Nr XII/58/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy Łomianki z 26 kwietnia 1990 roku zrealizowanej Zarządzeniem Nr 6/90 Naczelnika Miasta i Gminy Łomianki z 27 kwietnia 1990 roku. Podstawę prawną działalności Ośrodka stanowi Statut Ośrodka zatwierdzony Uchwałą Rady Miejskiej Nr XXV/163/2004 z 9 listopada 2004 r.³³ Uchwałą Nr XIV/168/2016 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 26 lutego 2016 r. zmieniono statut Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach (która była zmieniana uchwałą nr XVI/194/2016 z dnia 21 kwietnia 2016 r. i później XXIX/344/2017 z dnia 14 czerwca 2017).

OPS w Łomiankach

Ul. Szpitalna 7, 05-092 Łomianki

e-mail: kancelaria@opslomianki.pl

www.opslomianki.pl

Dyrektor OPS: Dominika Kowalczyk-
Ptasińska

Celem działań Ośrodka jest:

- Umożliwienie rodzinom i osobom przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne możliwości i uprawnienia oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji,
- Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- Podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem,
- Przywracanie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- Świadczeniem usług opiekuńczych w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania.
- Zwiększanie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie³⁴.

³³ www.lomianki.pl

³⁴ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2017.

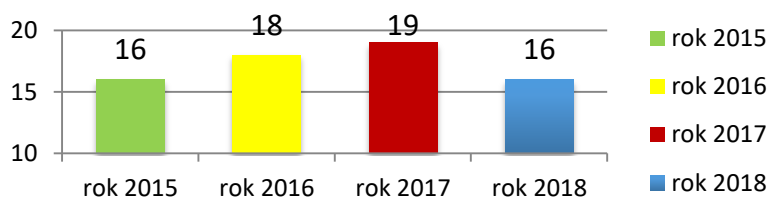

Mówiąc o działaniach pomocowych nie można również pominąć, takich jednostek, jak:

- Samodzielny Publiczny Zespół Lecznictwa Otwartego- Przychodnia Łomianki oraz pozostałe placówki służby zdrowia .
- Domy Opieki Społecznej, Domy Pomocy Społecznej i prywatne domy opieki.
- Punkt obsługi klientów w Łomiankach (Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego).
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łomiankach.
- Komisariat Policji w Łomiankach.
- Straż Miejska w Łomiankach.
- Gminny Punkt Konsultacyjny udzielający pomocy osobom mającym problemy narkotykowe/alkoholowe oraz ich rodzinom (problemy alkoholowe, problemy narkotykowe, punkt konsultacyjny dla młodzieży).
- Zespół Interdyscyplinarny i grupy robocze.
- Urząd Miejski w Łomiankach i Rada Miejska w Łomiankach.
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla uczniów miasta i Gminy Łomianki.
- Poradnia Uzależnienia od Alkoholizmu i Współuzależnień w Warszawie – udziela pomocy mieszkańcom Gminy Łomianki.
- Organizacje pozarządowe Gminy Łomianki np. Stowarzyszenie „W stronę dziewcząt”.
- Punkt Interwencji Kryzysowej przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Łomiankach.
- Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Łomiankach.
- Placówka wsparcia dziennego prowadzona przez fundację Pomoc Rodzinie.

Od roku 2015 do roku 2017 wzrosła liczba zatrudnionych pracowników jednostki pomocy społecznej (z 16 osób w roku 2015 do 19 osób w roku 2017). W roku 2018 liczba pracowników jednostki społecznej wyniosła ponownie 16 osób.

Wykres 8. Liczba pracowników jednostki pomocy społecznej zatrudnionych na terenie Gminy Łomian

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

Na przestrzeni lat 2015-2018 najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo. Na następnej pozycji znalazła się długotrwała lub ciężka choroba. Na przestrzeni ostatnich lat widać, że oba te wskaźniki charakteryzują się tendencją malejącą, co uznać można za pozytywne zjawisko. Na kolejnym miejscu znalazło się bezrobocie. W roku 2015 z powodu bezrobocia udzielono pomocy i wsparcia 97 rodzinom, z kolei w 2017 rodzin tych było już o 20 mniej – 76, a w roku 2018 o 7 mniej, niż w roku 2017. Warto zwrócić uwagę na systematycznie spadającą liczbę rodzin, które otrzymały pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu, bezdomności, przemocy w rodzinie, czy też bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2017 25 rodzin mniej, niż w roku 2015 otrzymało od Gminy pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu³⁵. W roku 2018 liczba ta spadła do 9 rodzin³⁶.

Tabela 13. Powody przyznawania pomocy społecznej i wsparcia (liczba rodzin).

	2015	2016	2017	2018
Ubóstwo	179	169	119	119
Bezrobocie	97	90	76	67
Niepelnosprawność	77	88	70	72
Długotrwała lub ciężka choroba	133	130	95	78
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	35	21	16	14
Alkoholizm	36	22	11	9
Narkomania	4	3	3	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	28	21	11	15
Bezdomność	14	9	5	6
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	2	4	4
Zdarzenia losowe	6	5	4	2
Przemoc w rodzinie	6	2	1	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

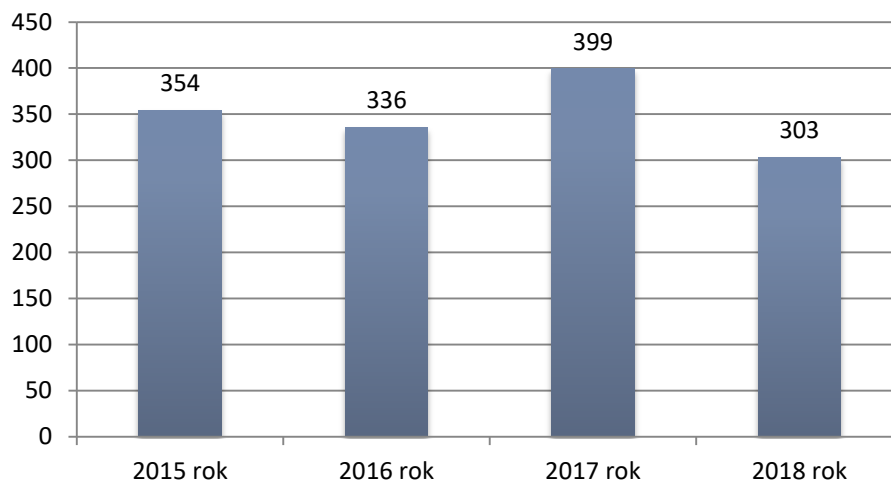
³⁵ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

³⁶ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach za I-XII 2018 r.

W roku 2015 przyznano świadczenia 354 rodzinom, w roku 2016 – 336 rodzinom, w roku 2017 – 399 rodzinom, z kolei w roku 2018 – 303 rodzinom.

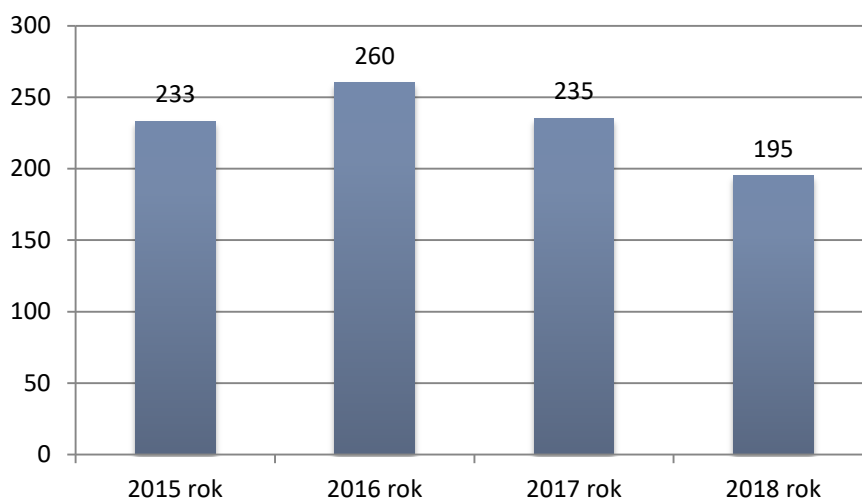
Wykres 9. Liczba rodzin którym przyznano świadczenia na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

Świadczenia pieniężne w 2015 roku przyznano 233 rodzinom, w 2016 roku – 260 rodzinom, a w roku 2017 – 235 rodzinom. W roku 2018 liczba rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne wyniosła 195.

Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne na przestrzeni lat 2015-2018.

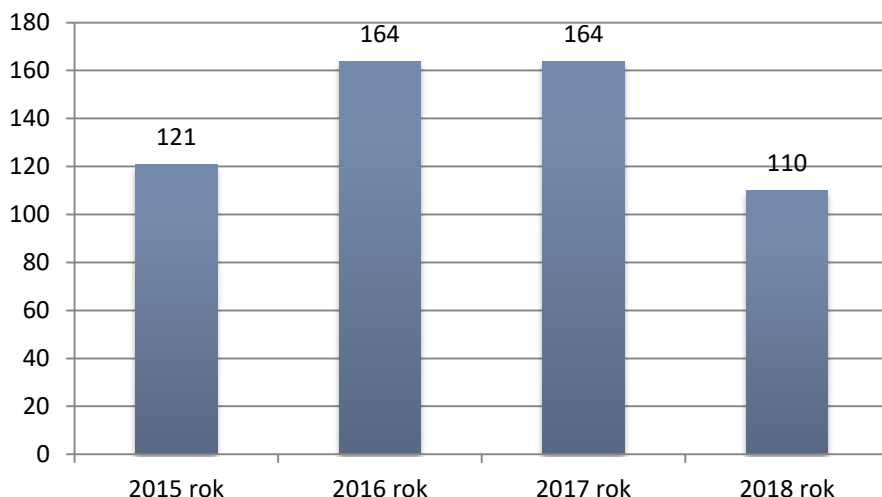

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

W roku 2015 świadczenia niepieniężne przyznano 121 rodzin. W roku następnym (2016) pomoc niepieniężną otrzymało 164 rodzin, w roku 2017 – także 164 rodzin³⁷. W roku 2018 liczba rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne spadła do 110. Warto także wspomnieć, że w roku 2018 udzielono pomocy 187 rodzinom w postaci pracy socjalnej ogółem (w tym 19 rodzinom wyłącznie w postaci pracy socjalnej)³⁸.

Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach stanowi najważniejszą jednostkę wspierającą mieszkańców w obszarze pomocy społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy nie tylko pomoc finansową ale przede wszystkim pracę socjalną, poradnictwo oraz udziela szeroko rozumianego wsparcia osobom będącym w trudnej sytuacji życiowej. OPS stale się rozwija co jest szczególnie widoczne po 2016 roku - kiedy to zdecydowano o poszerzeniu swojej oferty pomocowej poprzez reorganizację wewnętrznej struktury – zostały utworzone nowe komórki organizacyjne oraz dwa (wyjątkowo ważne z punktu widzenia profilaktyki!) działy: Punkt Interwencji Kryzysowej oraz Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny. PIK rozpoczął swoją działalność w dniu 1 kwietnia 2016 r., w związku z § 6 ust. 1 Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach stanowiącego załącznik do uchwały Nr XIV/168/2016 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 26 lutego 2016 r. oraz zarządzeniem Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach nr D-021-12/2016 z dnia 14 kwietnia 2016 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania Regulaminu Punktu Interwencji Kryzysowej.

³⁷ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

³⁸ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach za I-XII 2018 r.

Punkt Interwencji Kryzysowej jest działem utworzonym jako pierwszy w powiecie warszawskim zachodnim, który świadczy pomoc psychologiczną w godzinach od 8.00 do 20.00 od poniedziałku do piątku na terenie OPS Łomianki. W szczególnych przypadkach pomoc udzielana jest poza wyznaczonymi godzinami na terenie Gminy. W ramach PIK działa również telefon interwencyjny, który zapewnia natychmiastowe wsparcie psychologiczne w trakcie kryzysu. Terapeuci z PIK i DWDiR angażują się w prace zespołu interdyscyplinarnego, wspierają beneficjentów w postaci wsparcia psychologicznego co przekłada się na zwiększenie skuteczności rozwiązywania problemu przemocy wśród klientów OPS. PIK w sytuacjach związanych ze zdarzeniami losowymi udziela wsparcia mieszkańcom również w weekendy i w godzinach nocnych. Pomoc pracowników Punktu kierowana jest do osób:

- doświadczających przemocy ze strony bliskich,
- członków rodzin znajdujących się w kryzysie,
- osób przeżywających trudności małżeńskie/partnerskie lub trudności w kontaktach z dziećmi,
- osób przeciążonych psychicznie, obarczonych następstwami wielu trudnych zdarzeń w życiu swoim i rodziny żyjące w stanie przewlekłego stresu,
- osób zagrożonych próbami samobójczymi,
- ofiar, świadków i uczestników wypadków drogowych, pożarów, katastrof przemysłowych i naturalnych, zamachów terrorystycznych, itd.,
- ofiar lub świadków napadów, gwałtów i innych przestępstw oraz nieszczęśliwych wypadków, bliskich osób doświadczających tych zdarzeń.

Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny świadczy pomoc psychologiczną dla dzieci, młodzieży, par oraz całych rodzin. Dział ten pozwala w sposób systemowy pomaga rodzinom przezwycięzać ich problemy związane z funkcjonowaniem w środowisku oraz pozwala na pomoc w zakresie poprawnych relacji w rodzinie. Ośrodek Pomocy Społecznej od 2016 r. poświęca się czynnej organizacji i współorganizacji działań o charakterze profilaktycznym wychodząc naprzeciw oczekiwaniom wszystkich mieszkańców Gminy. Zorganizowano wiele warsztatów dla mieszkańców Gminy mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu istotnych tematów związanych z funkcjonowaniem rodziny. Spotkania te z roku na rok cieszyły się coraz większym zainteresowaniem.

Praca socjalna to profesjonalna działalność, w której promuje się zmiany społeczne, rozwiązywanie problemów we wzajemnych ludzkich relacjach oraz wzmacnianie w celu osiągnięcia przez nich dobrostanu. W Ośrodku Pomocy Społecznej kładziony jest duży nacisk na stałe rozwijanie form pracy socjalnej z klientem. Pracownicy socjalni dążą do podnoszenia swoich umiejętności i kwalifikacji poprzez szereg szkoleń, warsztatów, jak i uczestnictwa w super wizji.

W ramach Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Łomianki. W ramach zespołu największą część osób pracujących na rzecz rodzin stanowią pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej. Odpowiadają za obsługę administracyjną działalności ZI, a przede wszystkim za merytoryczną działalność ZI. Pracownicy OPS – pracownicy socjalni oraz psycholodzy są w znaczącej większości liderami grup roboczych. Mają oni stały i bezpośredni kontakt z osobami uwikłanymi w problem przemocy w rodzinie. Praca w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego jest niejednokrotnie najtrudniejszą częścią pracy w pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej oprócz działań własnych aktywnie współpracuje z innymi jednostkami pomocy społecznej między innymi takimi jak: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Dom Samotnej Matki, Schroniska dla osób bezdomnych, Sąd, Straż Miejska, Policja, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Szkoły, Służba zdrowia, organizacje pozarządowe.

W roku 2018 na terenie Gminy Łomianki funkcjonowały 2 jednostki specjalistycznego poradnictwa, z których łącznie skorzystało 280 osób³⁹.

---

³⁹ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach za I-XII 2018 r.

3. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skala problemu i działania interwencyjne),
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym, jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania między różnymi dziedzinami z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez Gminę Łomianki.

W oparciu o wnioski wynikające z analizy dostarczonego materiału sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania, ramy finansowe oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

CEL STRATEGICZNY: Sprawny, odpowiedni do potrzeb system rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Łomianki.

- **POPRZEZ:** Podejmowanie interwencji w odpowiedzi na problemy mieszkańców w Gminie.
- **TAK, ABY:** Interwencja uwzględniała charakter i skalę problemów oraz optymalizowała wykorzystywanie dostępnych zasobów.

3.1. WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego w formie:

1. pracy z rodziną;
2. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny, jednakże główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach, a w szczególności Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny.

Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Łomiankach kieruje swoją ofertę do rodzin z dziećmi, rodzin wieloproblemowych, w trudnej sytuacji życiowej, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, doświadczających i zagrożonych przemocą. Działania prowadzone przez DWDiR wpisują się w nurt oddziaływań edukacyjnych, wspierających i profilaktycznych. Skupiają się one przede wszystkim na rozwijaniu umiejętności rodzicielskich i wychowawczych oraz na wzmacnianiu więzi rodzinnych. Oznacza to dbanie o rozwijanie umiejętności rozpoznawania stanów emocjonalnych dzieci i ich potrzeb oraz wszechstronną edukację w zakresie konstruktywnego

rozwiązywania problemów i konfliktów. Za główne działania DWDiR uznane zostały między innymi:

- pomoc psychologiczna, konsultacje i poradnictwo indywidualne, rodzinne, wychowawcze, dla par (dzieci, młodzież, dorośli),
- pomoc i wsparcie asystenta rodziny,
- organizowanie pracy z rodzinami doświadczającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- wzmocnianie rodzin zastępczych w wypełnianiu ich ról opiekuńczo-wychowawczych oraz praca z rodzinami biologicznymi mająca na celu powrót dziecka do rodziny,
- podejmowanie interwencji kryzysowej w terenie, w szczególności w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia dziecka, poprzez zgłoszenie mieszkańców Gminy i wszystkich instytucji działających na terenie Gminy Łomianki,
- udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego,
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, właściwymi organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami a także z osobami prywatnymi i podmiotami gospodarczymi działającymi w sferze polityki społecznej a w szczególności w zakresie wspierania rodziny i przeciwdziałania przemocy⁴⁰.

Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny powstał dopiero w roku 2016. W latach poprzednich nie funkcjonowała (statutowo) forma wsparcia w postaci bezpłatnej pomocy w OPS na rzecz rodzin, par, dzieci i młodzieży.

Analizując obszar „Wspieranie Rodziny” w pierwszej kolejności należy przeanalizować dane pochodzące z Ośrodka Pomocy Społecznej związane z tą problematyką. Choć nie daje to pełnego obrazu problemu, pozwala zbudować pewien fundament pozwalający na dalszą eksplorację i interpretację zagadnienia.

Ze świadczeń wychowawczych w roku 2016 skorzystało 2 049 rodzin, z kolei w roku następnym wynik ten ukształtował się na poziomie 2 015 rodzin, a więc o 34 mniej, niż w roku poprzednim. Pomimo tego, kwota świadczeń w roku 2017 znacznie przerosła kwotę świadczeń przyznanych w roku poprzednim (2016). W roku 2018 kwota świadczeń wychowawczych ukształtowała się na poziomie 16 744 060 zł.

---

⁴⁰ www.opslomianki.pl

Tabela 14. Świadczenia wychowawcze przyznane na przestrzeni lat 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	x	2 049	2 015	2 401
Kwota świadczeń	x	12 253 084	16 724 590	16 744 060

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Na przestrzeni lat 2015–2016 można zauważyć wzrost liczby rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych. W 2015 roku to świadczenie zostało przyznane 213 rodzinom, a w 2016 roku – 309 rodzinom. W roku 2017 nastąpił spadek rodzin, którym przyznane zostały zasiłki rodzinne i dodatki zasiłków rodzinnych; z 309 do 285 rodzin. W 2018 roku OPS przyznał zasiłki rodzinne wraz z dodatkami 347 rodzinom.

Tabela 15. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych przyznane na przestrzeni lat 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	213	309	285	347
Kwota świadczeń	853 643	10 522 016	1 239 715	1 595 807

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

W latach 2015 – 2017 z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka udzielono 99 świadczeń w roku 2015, 134 w roku 2016, 127 w roku 2017 i 133 w roku 2018.

Tabela 16. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przyznana na przestrzeni lat 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
Liczba świadczeń	99	134	127	133
Kwota świadczeń	99 000	134 000	127 000	133 000

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdzie jeden z rodziców uchyła się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2017 z omawianych świadczeń skorzystały 53 rodziny, a w roku 2018 - 52 rodziny.

Tabela 17. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane na przestrzeni lat 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin	54	52	53	52
Kwota świadczeń	452 007	466 650	474 800	465 500

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Jedną z form wspierania rodziny jest udzielanie stypendiów szkolnych oraz zasiłków szkolnych uczniom gminnych szkół. Jak wynika z analizy danych, w roku ubiegłym (2018) taka forma wsparcia została udzielona 60 uczniom, w 2017 roku stypendia szkolne/zasiłki szkolne zostały przyznane 64 osobom. W roku 2016 z tej formy pomocy skorzystało 57 uczniów, a w roku 2015 – 89.

Tabela 18. Stypendia szkolne i zasiłki szkolne dla uczniów przyznane na przestrzeni lat 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
Liczba osób	89	57	64	60
Kwota świadczeń	61 903	63 365	51 753	45 470

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje także Program „Karta Rodziny 3+, 4+”, „Karta R” oraz „Karta Seniora”. Oprócz wymienionych od dnia 16 czerwca 2014 roku OPS realizuje rządowy program dla rodzin wielodzietnych. W ramach programu w roku 2017 OPS przyjął 44 wnioski i wydał 242 Karty Dużej Rodziny. W 2018 r. wydano łącznie 592 karty.

Tabela 19. Rodzaj i ilość wydanych Kart w roku 2018.

L.p.	Rodzaj Kart	Ilość kart
1.	Karty 3+	262
2.	Karty 4+	112
3.	Kart R	70
4.	Kart Seniora	148
Razem		592

Źródło: na podstawie danych dostarczonych od Klienta.

Tabela 20. Rodziny uprawnione do ulg w Gminie Łomianki w 2018r.

Rodzina R	76 osób - bilety normalne
	110 osób - bilety ulgowe
Rodzina 4+	92 osób - bilety normalne
	169 osób - bilety ulgowe

Źródło: na podstawie danych dostarczonych od Klienta.

Mówiąc o formach wspierania rodziny należy mieć także na uwadze pomoc i wsparcie udzielone z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Na przestrzeni lat 2015-2018 zaobserwować można spadek udzielonych w tych zakresie świadczeń; z 35 w roku 2015 do 14 w roku 2018.

Choć dane dotyczące obszaru wspierania rodziny mówią wiele o obecnej sytuacji trzeba również wziąć pod uwagę inne wskaźniki obrazujące omawiany problem. W roku 2017 OPS aktywnie uczestniczył w pikniku z okazji Dnia Dziecka zorganizowanym przez Burmistrza Łomianek. W ramach pikniku rodzice mogli skorzystać z bezpłatnych porad specjalistów. Te i inne działania podejmowane przez OPS mają integracyjny, wspierający charakter i pozytywnie oddziałują na różne obszary życia rodziny oraz jej integrację, zarówno wewnętrzną, jak i ze społecznością lokalną. To nie pierwsza taka akcja organizowana przez OPS – w roku 2016 w trakcie spotkania w Centrum Handlowym w Łomiankach „Rodzina jest najważniejsza” rodzice również mogli skorzystać z porady ekspertów: terapeutów, psychologów czy pracowników socjalnych. Przybliżone zostały im także kwestie związane z programem 500+, Kartą Dużej Rodziny oraz z działalnością Punktu Interwencji Kryzysowej i Działu Wsparcia Dziecka i Rodziny. W celu podnoszenia kompetencji działających w obszarze wspierania rodziny kadr pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej wzięli udział w specjalistycznych szkoleniach, między innymi: „Dziecko w konflikcie – szkolenie dla profesjonalistów”, „Świadczenia rodzinne – aktualne problemy” oraz „Problem rodzin zastępczych w psychoterapii i obszarze pomocy psychologicznej: poszukiwanie więzi, integracja i siły dezintegrujące”, „Dziecko w procedurze „Niebieskiej Karty”⁴¹. W roku 2018 OPS brał aktywny udział w pikniku z okazji Dnia Dziecka oraz zorganizował wydarzenie „Mikołajki na Sportowo” oraz wspierał aktywność działań organizowanych przez Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny: przygotowanie

⁴¹ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2017.

i rozpropagowanie plakatów i ulotek w Klubie Mam, przedszkolach, Domu Kultury, na stronie internetowej OPS, przygotowanie ulotki do Gazety łomiankowskiej. Zostały także przeprowadzone następujące warsztaty:

- *Być babcią być dziadkiem,*
- *Internet bez przesady*
- *Tydzień pomocy ofiarom przestępstw*
- *Mały terrorysta czyli o dziecięcych atakach złości*

W lipcu 2018 roku OPS realizował na terenie Gminy Łomianki rządowy program „Dobry Start”. Świadczenie „Dobry start” przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia 24 roku życia. Rodzina mogła liczyć na wsparcie niezależnie od posiadanego dochodu.

W październiku minionego roku w Centrum Kultury w Łomiankach odbyło się spotkanie edukacyjne pt. „STOP Manipulacji - nie kupuj na prezentacji”. Projekt był skierowany nie tylko do seniorów, którzy stanowią grupę potencjalnie najbardziej narażoną na działania nieuczciwych sprzedawców, ale również do osób młodych i w średnim wieku, ponieważ to one mogą mieć największy wpływ na podejmowanie działań rodziców czy dziadków.

Bardzo ważną kwestią w obszarze „wspieranie rodziny” stanowi wykształcenie i kompetencje osób za ten dział odpowiedzialnych. Pracownicy Ośrodka w celu podniesienia swoich kompetencji zawodowych, uczestniczyli w roku 2018 w specjalistycznych szkoleniach:

1. Aspekty prawne działania zespołów interdyscyplinarnych
2. Obsługa sprawozdawczości w CAS – sporządzanie sprawozdań, reguły
3. Obowiązki urzędu w oparciu o rozporządzenie ogólne o ochronie danych osobowych
4. Konferencja „Autyzm a prawo” zorganizowanej przez Zakład Prawa Medycznego i Deontologii Lekarskiej U.M w Białymstoku oraz Zakład Prawa Medycznego U. M. w Łodzi
5. Szkolenie „Nowoczesne metody w pracy socjalnej. Praca socjalna wobec katastrof i klęsk żywiołowych” zorganizowanego przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej

6. VII edycja Konferencji „Człowiek w środowisku. Kryzys psychiczny jako motywacja i siła w procesie zdrowienia - perspektywa osób chorujących i rodzin.” zorganizowanej przez Koło Psychologii Klinicznej i Psychoterapii APSI
7. Kierowanie do DPS, odpłatność za pobyt w praktyce - stan prawny na maj 2018 r.,
8. Prawne aspekty pracy Ośrodka Pomocy Społecznej -
9. Szkolenie - Czyste powietrze,
10. Przemoc wobec dzieci, formy rozmowy z dzieckiem – ofiarą przemocy, formy wsparcia rodzica wspierającego
11. Świadczenia Rodzinne, Fundusz Alimentacyjny, program Rodzina +. Konstytucja dla Biznesu – zmiany w katalogu utraty i uzyskania dochodu, samodzielne pozyskiwanie danych i usługi grupowe
12. Rządowy program „Dobry start” oraz świadczenie wychowawcze „500 plus”
13. Szkolenie - Profilaktyka zachowań przemocowych
14. Szkolenie „Dobry Start”, świadczenia rodzinne Program Rodzina 500 + i Fundusz alimentacyjny
15. Praktyczne elementy działania zespołów interdyscyplinarnych
16. Warsztaty dot. edukacji seksualnej dzieci oraz przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu dzieci organizowanego przez Komitet Ochrony Praw Dziecka
17. Szkolenie - Profilaktyka zachowań przemocowych
18. Fundacja Centrum Praw Kobiet, Vital Voices oraz Fundacja Avon dla Kobiet organizowała interaktywne szkolenie dotyczące przemocy wobec kobiet w ramach projektu Instytutu Sprawiedliwości dla Kobiet Doświadczających Przemocy
19. Szkolenie „Zadania zlecone gminom, w tym Programy rządowe - ich realizacja i finansowanie” – spotkanie z udziałem przedstawicieli Wydziału Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego
20. Kurs pierwszej pomocy - Stany zagrożenia zdrowia i życia u dorosłych i dzieci
21. Dzień Wykładów Otwartych „Podaruj czas na święta” (dot. kryzysu suicydalnego) IPiN⁴².

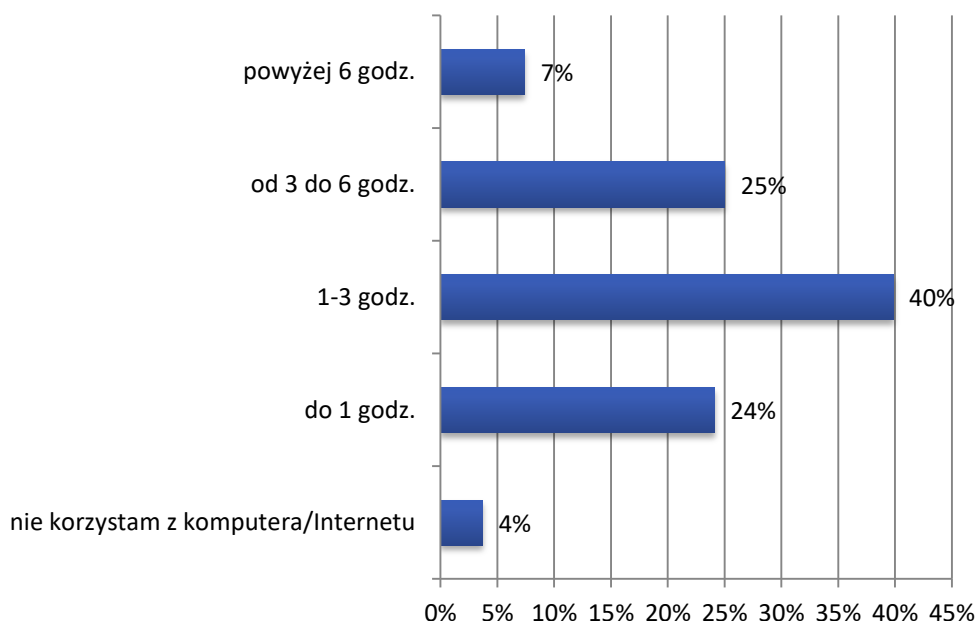
---

⁴² Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2018.

Jak wynika z Diagnozy Problemów Społecznych Gminy Łomianki (2019 rok): 72% badanych uczniów korzysta z komputera i Internetu powyżej 1 godziny dziennie, a 32% - powyżej 3 godzin dziennie. Jednocześnie aż 36% uczniów przyznaje, że zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego przed komputerem (przed rodzicami)⁴³.

Wykres 12. Diagnoza Problemów społecznych: Ile czasu dziennie poświęcasz na korzystanie z Internetu?

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

Biorąc pod uwagę wiele współwystępujących ze sobą czynników zarówno społecznych, ekonomicznych, jak i gospodarczych stwierdzić można, że Gmina Łomianki jest Gminą aktywną i szybko się rozwijającą. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców wzrosła o 30,5%. Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Gminie Łomianki dodatni i wynosi 46. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,8 na 1000 mieszkańców Gminy. Jest on wyższy, niż współczynnik przyrostu województwa mazowieckiego. Co więcej szacunkowa stopa bezrobocia jest niższa, niż wskaźnik wojewódzki. Większość badanych mieszkańców Łomianek (41%) posiada wykształcenie wyższe i jest zatrudnionych w przedsiębiorstwie prywatnym. 9% respondentów oceniło swoją sytuację, jako bardzo dobrą, a 35% - jako dobrą.

Szybkie tempo życia i rozwój zawodowy pozytywnie wpływają na wizerunek Gminy, jednak stwarzają ryzyko osłabienia więzi rodzinnych, a co za tym idzie mogą generować

⁴³ Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki, 2019 rok.

problemy na tle opiekuńczo-wychowawczym. Mając jednocześnie na uwadze, że współczesne dzieci i młodzież sporą ilość czasu spędzają w przestrzeni wirtualnej, tym bardziej istotne wydaje się ukierunkowanie działań w stronę wspierania rodziny w pełnieniu jej funkcji; nie tylko tych podstawowych – bytowych, ale również w zakresie wsparcia emocjonalnego i komunikacji interpersonalnej.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

1. Trudności rodzin w obszarze opiekuńczo-wychowawczym oraz niski poziom kompetencji rodzicielskich.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

1. Edukacja – w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu dzieci i młodzieży.

2. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Zapewnienie możliwości nabycia, rozwoju kompetencji rodzicielskich i umiejętności przewyższania sytuacji kryzysowych przez rodziny mające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na organizowaniu sieci wsparcia umożliwiającej pomoc rodzinie zagrożonej problemami wychowawczo-opiekuńczymi na jak najwcześniejszym etapie problemu, zarówno poprzez działania profilaktyczne jak i interwencyjne. Zapewniona zostanie lepsza dostępność i promocja usług oraz zostanie wzmocniona zdolność reagowania właściwych podmiotów na wszelkie informacje o możliwości występowania problemów w rodzinach z dziećmi. Istotne wydają się szkolenia/warsztaty dla rodziców z zakresu poszerzania kompetencji rodzicielskich. Szkolenia prowadzone powinny być w nurcie strategii edukacyjnej. Równie ważne jest inicjowanie zajęć integrujących rodziny, a więc warsztaty dla rodzin, czy wspólne zajęcia. Nie bez znaczenia pozostaje edukacja dzieci i młodzieży z zakresu komunikacji interpersonalnej w rodzinie.

Istotną rolę w realizacji celu mają pracownicy socjalni i asystenci rodziny. Do zadań tych dwóch grup zawodowych należy diagnozowanie sytuacji (zarówno problemów, jak i zasobów rodziny), a następnie, wspólnie z rodziną kreowanie drogi do wyjścia z sytuacji problemowej.

Konieczne jest również podejmowanie działań zmierzających do wyrównywania szans edukacyjnych z wykorzystaniem wsparcia pozamaterialnego, w szczególności: zajęć wyrównawczych prowadzonych w placówkach oświatowych, zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój zainteresowań (np. zajęcia w świetlicach środowiskowych oraz placówkach oświatowych, rozwój oferty pomocowej w celu wyrównania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcie rodziców w edukowaniu ich dzieci).

Planuje się również rozwój wsparcia rodziców w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka oraz wsparcie w utrzymaniu pracy, w szczególności rodziców samotnie wychowujących dzieci. Konieczny jest rozwój form opieki nad dzieckiem do lat trzech oraz dalszy rozwój form opieki na uczniami w dni wolne od nauki realizowane m.in. przez placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego.

Dla realizacji celu planuje się zorganizowanie nowej usługi wynikającej z opisanego w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej narzędzia pn. „rodziny wspierające”. Rodzina wspierająca jest instrumentem wspomagającym rodziców biologicznych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Ważnym elementem wspierania

rodziców jest aktywizowanie lokalnego otoczenia rodziny. Problemy opiekuńczo-wychowawcze mogą wynikać z braku odpowiednich wzorców w rodzinach, z których pochodzą rodzice dziecka. Dzięki współpracy z rodziną wspierającą w rodzinie wspieranej takie pozytywne wzorce funkcjonowania rodziny można zaimplementować.

Planuje się także stały rozwój działającego przy Ośrodku Pomocy Społecznej Działu Wspierania Dziecka i Rodziny a więc; stałe podnoszenie kompetencji zatrudnionych kadr, współpraca z organizacjami pozarządowymi, rozpowszechnianie działalności jednostki i jej wszechstronna promocja.

Zadania

- Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w istniejących placówkach.
- Placówki wsparcia dziennego – wzrost liczby odbiorców.
- Wdrożenie zadania rodziny wspierającej – wyłonienie i zawarcie umów z rodzinami wspierającymi.
- Asystent rodziny – zwiększenie liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.
- Wspieranie i rozwój Działu Wspierania Dziecka i Rodziny.
- Organizacja szkoleń i warsztatów dla rodziców z zakresu poszerzania kompetencji rodzicielskich.
- Zajęcia edukacyjne dla młodzieży z zakresu komunikacji interpersonalnej.
- Inicjowanie aktywności integracyjnych dla rodzin.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM, szkoły podstawowe i średnie z terenu Gminy Łomianki.	Placówki oświatowo-wychowawcze o charakterze kulturalnym.	UM, OPS, środki europejskie.

Wskaźniki realizacji celu

- Liczba rodzin, w których realizowana jest usługa asystenta/rodziny wspierającej w odniesieniu do liczby rodzin ze zdiagnozowanymi problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
- Liczba przeprowadzonych zajęć edukacyjnych dla młodzieży mających na celu poszerzenie wiedzy na temat komunikacji interpersonalnej oraz liczba osób uczestniczących w zajęciach.
- Liczba przeprowadzonych warsztatów dla rodziców oraz liczba uczestników.
- Liczba zajęć integrujących przeznaczonych dla rodzin.
- Populacja dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego.
- Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego w stosunku do liczby uczniów.

3.2. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

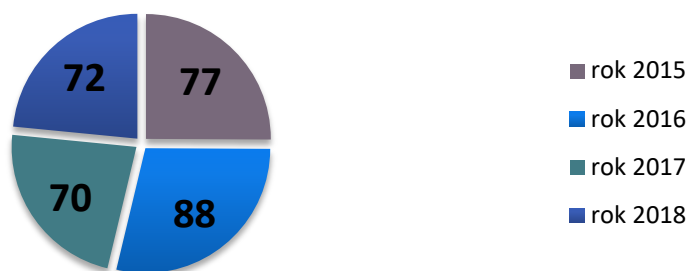
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego, jako osobne zagadnienie.

Analizując problemy społeczne, które na przestrzeni lat 2015 - 2018 były zauważalne na obszarze Gminy Łomianki, zwrócono także uwagę na zjawisko niepełnosprawności. W 2015 roku liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu niepełnosprawności ukształtowała się na poziomie 77. W roku 2016 rodzin tych było 88, w roku 2017 – 70, z kolei w roku 2018 – 72.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Na przestrzeni lat 2015 – 2017 nastąpił wzrost przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka. W 2015 roku przyznano 1 275 świadczeń na kwotę 195 075 zł, z kolei w 2017 roku liczba świadczeń wynosiła 1 783 na kwotę 272 799 zł. W 2018 r. przyznano 1 999 świadczeń.

Tabela 21. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka przyznany na przestrzeni lat 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
Liczba świadczeń	1 275	1 502	1 783	1 999
Kwota świadczeń	195 075	229 806	272 799	316 588

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

W 2015 roku przyznano 2 083 świadczeń pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 r.ż. o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2016 r. nastąpił spadek liczby przyznanych świadczeń do 2 067. W kolejnym roku liczba ta wzrosła do 2 107. W roku 2018 przyznano 2 062 świadczeń.

Tabela 22. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności przyznany na przestrzeni lat 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
Liczba świadczeń	2 083	2 067	2 107	2 062
Kwota świadczeń	318 699	316 251	322 371	325 917

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Sukcesywnie wzrasta liczba przyznawanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 r.ż. o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która

powstała przed 21 r.ż. W 2015 roku przyznano 1 095 świadczeń, natomiast w 2017 roku – 1 185. W roku 2018 liczba świadczeń spadła do 1 151.

Tabela 23. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia przyznany na przestrzeni lat 2015-2018.

	2015	2016	2017	2018
Liczba świadczeń	1 095	1 178	1 185	1 151
Kwota świadczeń	167 535	180 234	181 305	182 245

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Osobom dotkniętym niepełnosprawnością przysługują również zasiłki okresowe. W roku 2017 z powodu niepełnosprawności przyznano 7 świadczeń 2 osobom (liczba osób w rodzinach: 5). Na rzecz kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością przyznawane są dodatki do zasiłku rodzinnego. W roku 2017 przyznano 588 dodatków z tego tytułu, a łączna kwota wypłaconych świadczeń ukształtowała się na poziomie 62 920 zł⁴⁴.

Jak wynika z badań społecznych, przeprowadzonych na terenie Gminy Łomianki w roku 2019, 32% przebadanych mieszkańców uważa, że często spotyka się z osobami niepełnosprawnymi na terenie Gminy. Co więcej – w rodzinie co piątego mieszkańca znajduje się osoba z niepełnosprawnością. Respondenci, zapytani o rodzaj niepełnosprawności, jakim dotknięty jest członek rodziny odparli, że jest to niepełnosprawność fizyczna (7 osób), 6 osób wskazuje na niepełnosprawność złożoną, 2 na niepełnosprawność psychiczną, z kolei jedna osoba uważa, że w jej rodzinie jest osoba dotknięta niepełnosprawnością sensoryczną.

Tabela 24. Diagnoza Problemów Społecznych: Jakim rodzajem niepełnosprawności dotknięta jest ta osoba?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
Niepełnosprawnością fizyczną	44%	7
Niepełnosprawnością złożoną (więcej niż jedna niepełnosprawność)	38%	6
Niepełnosprawnością psychiczną	13%	2
Niepełnosprawnością sensoryczną (uszkodzone narządy zmysłu-słuch, wzroku)	6%	1

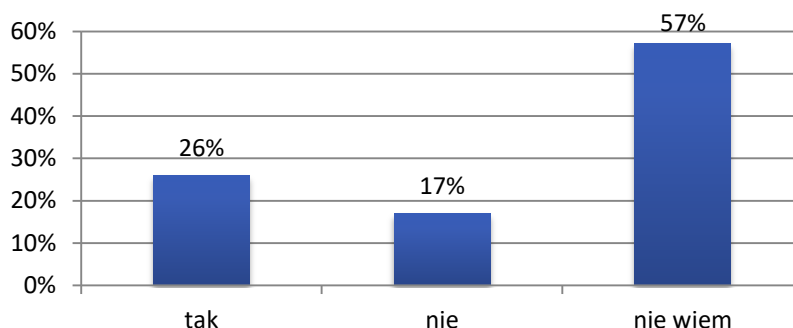
Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.

⁴⁴ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2017.

12 osób uważa, że członek ich rodziny ma umiarkowany stopień niepełnosprawności, 4 osoby wskazują na stopień znaczny, a jeden respondent – na stopień lekki. Spośród badanej grupy dwie osoby okazały się osobami niepełnosprawnymi. Bardzo istotne wydaje się kolejne pytanie zadane mieszkańcom Gminy Łomianki. Zostali zapytani o to, czy osoby z terenu Gminy dotknięte niepełnosprawnością są traktowane na równi z innymi. 26% mieszkańców uważa, że osoby z niepełnosprawnościami są traktowane, tak jak inni obywatele, 17% jest zdania przeciwnego, z kolei 57% badanych zadeklarowało brak wiedzy w temacie.

Wykres 14. Diagnoza Problemów Społecznych: Czy w Pana/i Gminie osoby dotknięte niepełnosprawnością są traktowane na równi z innymi?

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

Analizując wyniki pochodzące z Diagnozy Problemów Społecznych Gminy Łomianki (2019 rok) stwierdzić możemy, że:

- 2% mieszkańców doznało odrzucenie ze względu na niepełnosprawność.
- Ponad połowa badanych mieszkańców (56%) jest zdania, że osoby niepełnosprawne stanowią najbardziej zagrożoną ubóstwem grupę społeczną na terenie Gminy⁴⁵.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

⁴⁵ Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki (2019 rok).

1. Trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych.
2. Niedostateczna świadomość społeczna, brak zrozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych.

Korelacje

Dziedzinami, które są szczególnie powiązane powiązanymi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

1. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych. Działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
2. Aktywność i integracja społeczna seniorów – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
3. Ubóstwo – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
4. Zdrowie – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Zapewnienie warunków służących możliwie pełnej integracji osób niepełnosprawnych.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na integracji osób niepełnosprawnych muszą być komplementarne w trzech płaszczyznach: integracji osobistej (uwzględniającej ograniczenia wynikające z barier osobistych występujących u osób niepełnosprawnych), integracji społecznej oraz integracji funkcjonalnej (ograniczającej bariery funkcjonalne, w różnych aspektach życia). Prowadzone będą również działania wspierające rodziny z osobami niepełnosprawnymi.

Dla zapewnienia warunków integracji w sferze osobistej szczególne znaczenie ma przezwyciężenie bariery związanej m.in. z niskim poczuciem wartości, ograniczonym poczuciem sprawczości i wpływem na życie oraz poczuciem zależności od innych. Istotne znaczenie ma również dostęp do aktualnych informacji na temat usług i wsparcia kierowanego do osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Dla zapewnienia integracji społecznej osób niepełnosprawnych konieczne jest stwarzanie warunków umożliwiających pełnienie przez nich ról społecznych oraz funkcjonowanie w społeczności lokalnej. Integracja na tych dwóch płaszczyznach wiąże się z koniecznością ograniczania, czy likwidacji barier w komunikowaniu, technicznych i architektonicznych.

Ważny element stanowi szeroko rozumiana edukacja społeczna mająca na celu umacnianie tolerancyjnych postaw mieszkańców względem osób niepełnosprawnych. Taki rodzaj edukacji powinien mieć początek w placówkach oświatowych łącznie z placówkami nauczania przedszkolnego. Przydatne mogą okazać się warsztaty i szkolenia odnośnie tej tematyki, jak i zajęcia z zakresu edukacji włączającej.

Zadania:

- Zapewnienie usług dla osób niepełnosprawnych wymagających częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych w ośrodkach wsparcia.
- Tworzenie warunków wyrównywania szans edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych, tzw. edukacja włączająca.
- Stworzenie warunków do integracji społecznej poprzez dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych.

- Organizowanie integracyjnych przedsięwzięć o charakterze kulturalnym i sportowym.
- Działania zmierzające do integracji społecznej osób niepełnosprawnych w ramach dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.
- Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, barier w komunikowaniu się i barier technicznych.
- Organizacja dowozu dzieci i młodzieży do szkół.
- Dofinansowanie kosztów transportu osób niepełnosprawnych oraz dofinansowanie likwidacji barier w tym obszarze.
- Działania z zakresu edukacji społecznej pod kątem wzmacniania postaw tolerancyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM, Placówki oświatowe.	UM, Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ), Samodzielny Publiczny Zespół Lecznictwa Otwartego oraz pozostałe placówki służby zdrowia.	UM, PFRON, środki europejskie.

Wskaźniki realizacji celu

- Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie ze środków PFRON.
- Liczba dofinansowanych turnusów rehabilitacyjnych.
- Liczba zorganizowanych lub dofinansowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym.
- Liczba zajęć o charakterze edukacji włączającej.
- Liczba warsztatów/spotkań z zakresu edukacji społecznej pod kątem wzmacniania postaw tolerancyjnych.

3.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne; zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych; elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych; a także harmonijny związek między ciałem a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian⁴⁶.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki. Na podstawie dostępnych danych stwierdzić możemy, co następuje:

Głównymi jednostkami zajmującymi się obszarem zdrowia psychicznego są:

- Punkt Interwencji Kryzysowej – zapewnia profesjonalną pomoc w sytuacjach kryzysowych, takich, jak między innymi doświadczanie przemocy, strata bliskiej osoby, brak sensu życia, poczucie bezradności i zagubienia, potrzeba wsparcia, myśli/próby samobójcze.
- Gminny Punkt Konsultacyjny – udziela porad terapeuty z zakresu problemu alkoholowego oraz narkotykowego oraz prowadzi konsultacje dla młodzieży.
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla uczniów Miasta i Gminy Łomianki.

Punkt Interwencji Kryzysowej zlokalizowany jest przy ulicy Szpitalnej 7 i działa od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00. W 2016 r. w skład Punktu Interwencji Kryzysowej wchodził psycholog, prawnik, terapeuta, i psychiatra. Wskutek utworzenia darmowych porad prawnych w Gminie zrezygnowano z usług prawnych. Pod koniec 2016 r. zrezygnowano również z konsultacji psychiatrycznych gdyż była za mała grupa beneficjentów tej formy wsparcia. W roku 2017 Punkt udzielił 158 konsultacji. Przybyło

⁴⁶www.psychiatriapolska.pl

także 33 nowych osób. PIK przeprowadził 61 interwencji, z czego 33 związane były z przemocą. Odbyły się również spotkania warsztatowe i dotyczące tematyki okolorozwodowej oraz grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. W tymże roku pracownicy Punktu Interwencji Kryzysowej odebrali i wykonali 539 telefonów dotyczących konsultacji terapeutycznych.

Choć Punkt Interwencji Kryzysowej działa od kwietnia 2016 roku odnotować można znaczny wzrost wykonanych/odebranych telefonów dotyczących konsultacji terapeutycznych. Od kwietnia do grudnia 2016 wykonanych/odebranych zostało 182 telefonów, czyli o 357 mniej, niż w roku następnym. Inaczej natomiast przedstawia się sytuacja związana z liczbą udzielonych konsultacji. Od kwietnia do grudnia 2016 roku Punkt Interwencji Kryzysowej udzielił ich 369, czyli o 211 więcej, niż w całym roku 2017. 32 konsultacje w roku 2016 miały charakter prawny, 8 psychiatryczny, a kolei 329 stanowiły konsultacje terapeutyczne. PIK podjął 29 interwencji/wizyt interwencyjnych, a więc o 32 mniej, niż w roku 2017⁴⁷.

W roku 2018 odnotować można wyraźną tendencję wzrostową udzielonych konsultacji. Liczba ich wzrosła z 158 w roku 2017 do 282 w roku następnym. W 2018 roku przybyło również 78 nowych klientów. Przeprowadzono 34 interwencje, z czego 20 z nich udzielono w związku z występowaniem przemocy. Pracownicy Punktu odebrali i wykonali 194 telefony dotyczące między innymi konsultacji terapeutycznych, udzielenia wsparcia i informacji. Liczba udziału w grupach roboczych dla obu pracowników PIK ukształtowała się na poziomie 58, a liderowanie w grupach roboczych na poziomie 19. Liczba indywidualnych spotkań w ramach pracy grup roboczych wyniosła 15 (łącznie dla obu pracowników Punktu).

Działający przy OPS Dział Wspierania Dziecka i Rodziny w roku 2018 udzielił 259 konsultacji psychologicznych, w tym 57 dla dzieci i młodzieży oraz przeprowadził 15 interwencji w terenie.

W roku 2018 przyznano 3 osobom świadczenia z zakresu specjalistycznych usług w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi (liczba rodzin – 3, liczba osób w rodzinach – 15). Liczba świadczeń ukształtowała się na poziomie 544, a kwota udzielonych świadczeń wyniosła 13 600 zł⁴⁸.

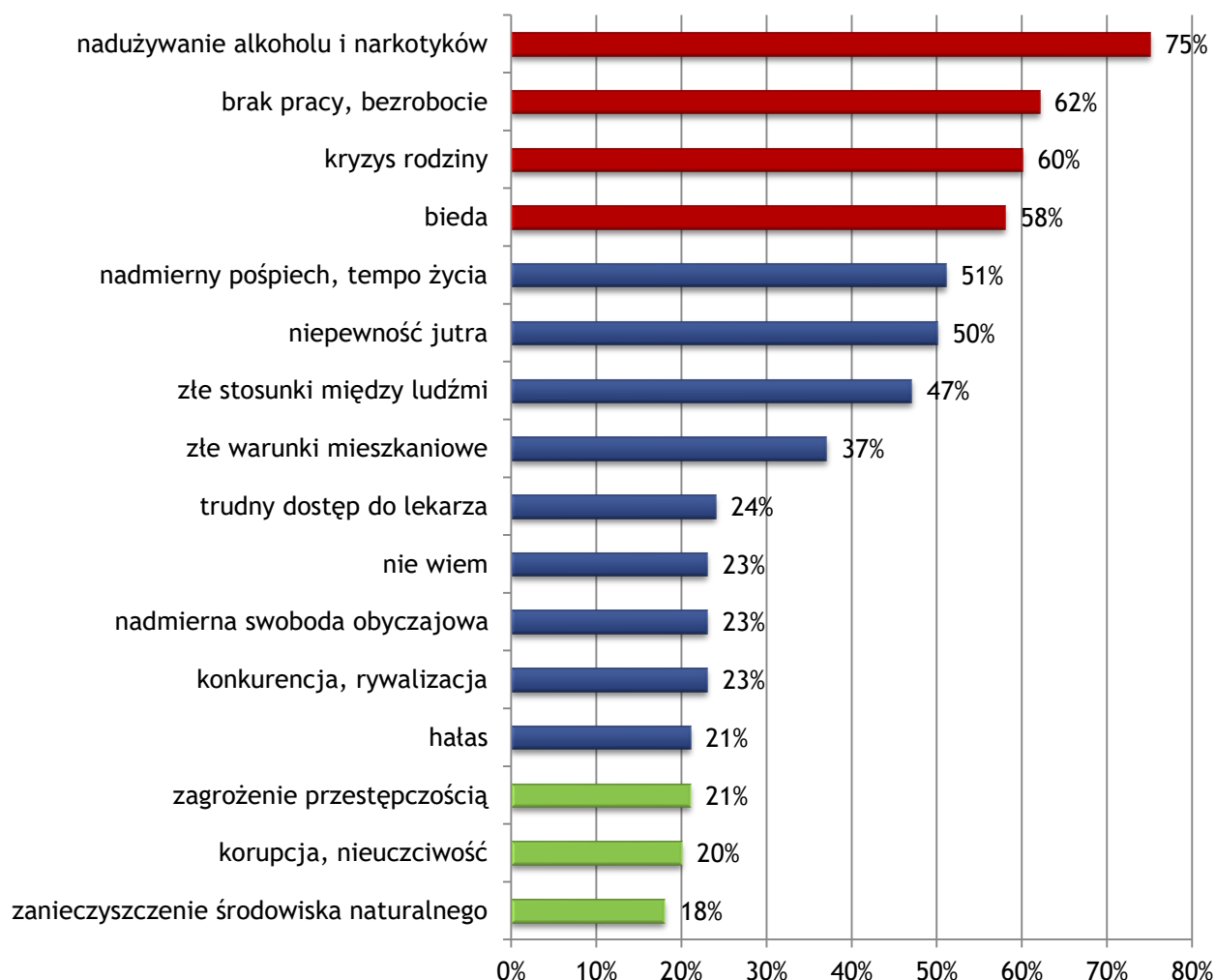
⁴⁷ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2016 i 2017.

⁴⁸ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach za I-XII 2018 r.

Jak wynika z przeprowadzonych w roku 2019 badań społecznych mieszkańcy Gminy Łomianki na pytanie dotyczące tego, jakie warunki życia mogą być szczególnie szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększać ryzyko zachorowania na choroby psychiczne odpowiedzieli, że największym zagrożeniem może być nadużywanie alkoholu i narkotyków (75%), brak pracy, bezrobocie (62%), kryzys rodzinny (60%) i bieda (58%). Za czynniki najmniej ryzykowne uznane zostało zanieczyszczenie środowiska naturalnego (18%), korupcja i nieuczciwość (20%) oraz zagrożenie przestępczością (21%). Poniższy wykres przedstawia omawiane wyniki.

Wykres 15. Diagnoza Problemów Społecznych: Jakie warunki życia mogą być, Pana/i zdaniem, szczególnie szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększać ryzyko zachorowania na choroby psychiczne?

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.

Kolejne pytanie miało na celu zebranie informacji na temat stabilności i stanu emocjonalnego mieszkańców Gminy oraz częstotliwości doznawania negatywnych uczuć. Na pytanie dotyczące wściekłości 40% odpowiedziało, że nie doświadcza tego uczucia wcale lub prawie wcale. 31% przyznało, że zdarza się to rzadko, 18%, że często, a 11% ankietowanych deklaruje, że bardzo często zdarza się, że ogarnia ich wściekłość. W kwestii poczucia bezradności 51% badanych uważa, że nie zdarza się to wcale lub prawie wcale a 31% deklaruje, że poczucie bezradności dotyczy ich rzadko. 18% miewa takie emocje często, a 11% respondentów bardzo często. Na pytanie dotyczące poczucia zniechęcenia 40% mieszkańców Gminy odpowiada przecząco, 40% twierdzi, że rzadko czują się zniechęceni, 13% miewa takie stany często, a 7% bardzo często. 32% badanej społeczności deklaruje, że wcale lub prawie wcale nie odczuwa rozdrażnienia, 25% uważa, że ma to miejsce rzadko. 27% mieszkańców przyznaje, że często czują się zdenerwowani bądź rozdrażnieni, a według 16% ma to miejsce bardzo często.

Tabela 25. Diagnoza Problemów Społecznych: Jak często doznaje Pan/i następujących odczuć?

	<i>BARDZO CZĘSTO</i>	<i>CZĘSTO</i>	<i>RZADKO</i>	<i>WCALE LUB PRAWIE WCALE</i>
bywa Pan/i zdenerwowany/a, rozdrażniony/a	16%	27%	25%	32%
czuje się Pan/i zniechęcony/a, znużony/a	7%	13%	40%	40%
czuje się Pan/i bezradny/a	6%	16%	27%	51%
ogarnia Pana/ią wściekłość	11%	18%	31%	40%

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

Bardzo ważnym wskaźnikiem wydaje się subiektywna ocena mieszkańców dotycząca zdrowia psychicznego. Jak wynika z przeprowadzonych badań:

- 31% mieszkańców uważa, że stan ich zdrowia psychicznego jest bardzo dobry.
- 45% badanych swoje zdrowie psychiczne określiło, jako dobre.
- 14% zaznaczyło odpowiedź „ani dobre, ani złe”.
- 9% jest zdania, że stan ich zdrowia psychicznego jest zły, a 1%, że jest bardzo zły.
- Aż 84% mieszkańców nie wie, czy w Gminie Łomianki podejmowane są działania promujące zdrowy tryb życia. 8% uznało, że Gmina takie działania prowadzi, również tyle (8%) jest przeciwnego zdania.

- 4% mieszkańców doznało odrzucenia społecznego ze względu na chorobę psychiczną⁴⁹.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

1. Niska świadomość społeczna odnośnie istnienia punktów wsparcia, do których można się udać w przypadku złego poczucia psychicznego; niewystarczająca promocja lokalnych punktów wsparcia.
2. Współzależność między samopoczuciem psychicznym mieszkańców, a ich sytuacją na rynku pracy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

1. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężanie we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego.
2. Aktywność i integracja społeczna seniorów – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego.
3. Ubóstwo i bezrobocie – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno–rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym oraz z niską

---

⁴⁹ Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki, 2019 rok.

aktywizacją zawodową mieszkańców. Długotrwałe ubóstwo lub utrzymujące się bezrobocie powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej.

4. Zdrowie – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

5. Przemoc i uzależnienia – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Zapewnienie dostępności do lokalnych punktów wsparcia i rozpowszechnianie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na zwiększaniu dostępności i promocji placówek wsparcia zdrowia psychicznego będą wynikać przede wszystkim z holistycznego pojęcia „zdrowie psychiczne”, często związanego z tematyką uzależnień czy występowania przemocy w rodzinie. Należy pamiętać jednak, że stan zdrowia psychicznego to również wszelkiego rodzaju choroby i zaburzenia dotyczące jednostkę: depresja, zaburzenia maniakalno-obsesyjne, zaburzenia z pogranicza (borderline), schizofrenia, wszelkiego rodzaju nerwice np. nerwica natręctw i wiele innych. Należy uświadamiać mieszkańców (już na poziomie szkolnym-uczniów), że zaburzenia psychiczne przyjmują miano jednostki chorobowej – a co za tym idzie – można je efektywnie leczyć i przeciwdziałać im nawrotom. Takie działania mają szansę zmniejszyć poczucie osamotnienia i niezrozumienia, którego często doświadczają osoby na skraju załamania psychicznego. Pierwszym krokiem powinno być uświadomienie społeczności lokalnej jaka jest istota zaburzeń psychicznych i w którym

momencie należy się zgłosić o pomoc. Istotna również wydaje się aktywizacja zawodowa mieszkańców w myśl tego, że bezrobocie sprzyja pogarszaniu się zdrowia psychicznego (więcej na temat aktywizacji zawodowej w obszarze „Wsparcie osób z problemem ubóstwa”).

Zadania

- Zapewnienie dostępności do lokalnych punktów wsparcia (Punkt Interwencji Kryzysowej, Gminny Punkt Konsultacyjny, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla dzieci i młodzieży) oraz promocja tych miejsc.
- Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami.
- Utworzenie społecznościowych grup samopomocowych.
- Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego.
- Aktywizacja zawodowa mieszkańców.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM, placówki oświatowe.	GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Interwencji Kryzysowej, Gminny Punkt Konsultacyjny, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla dzieci i młodzieży, PUP.	UM, środki europejskie, NFZ.

Wskaźniki realizacji celu

- Ilość dyżurów w lokalnym punkcie wsparcia; kadra lokalnego punktu wsparcia.
- Ilość działań promujących ośrodki wsparcia.

- Liczba działających grup samopomocowych.
- Liczba przeprowadzonych kapani społecznych/warsztatów szkolnych dotyczących zdrowia psychicznego.
- Wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców.

3.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria choroby. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny⁵⁰. Alkoholizm jest chorobą demokratyczną, może na nią zachorować każda jedna osoba, bez względu na płeć, wiek czy wykształcenie.

Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce szacowana jest na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Z wyników ogólnopolskich (raport CBOS) wynika, że używanie substancji psychoaktywnych innych niż alkohol i tytoń to zjawisko bardzo rzadko deklarowane. Do substancji najbardziej rozpowszechnionych należą przetwory konopi, marihuana i haszysz. Do kontaktów z tą substancją psychoaktywną kiedykolwiek w życiu przyznało się 16,3% badanych Polaków. Pozostałe substancje są o wiele rzadziej używane. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia odnotowano amfetaminę i ekstazy (po 1,7%),

⁵⁰ J. Kinney, G. Leaton, *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

a dalej kokainę (1,4%) oraz „dopalacze” i LSD (po 1,3%). Do używania grzybów halucynogennych przyznało się 1,1%. Konsumpcja pozostałych substancji nie przekroczyła poziomu 1,0%. Do używania jakiegokolwiek narkotyku przyznało się 16,4% badanych⁵¹.

W roku 2015 OPS udzielił wsparcia w trudnej sytuacji życiowej, której powodem był alkoholizm 36 rodzinom (64 osoby w rodzinie), w 2016 – 22 rodzinom, a w 2017 roku 11 rodzinom (15 osób w rodzinie).⁵² W roku 2018 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia ze względu na problem alkoholowy spadła do 9⁵³.

Tabela 26. Pomoc i wsparcie udzielone rodzinom ze względu na problem alkoholowy na przestrzeni lat 2015-2018.

ROK	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin ogółem	36	22	11	9

Źródło: Ocena Zasobów Społecznych

Kolejny obszar stanowi działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łomiankach. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w oparciu o przepis art. 41 ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz, 487 z późn. zm oraz realizuje zadania wynikające z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Podstawowym zadaniem Komisji jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania. Głównym celem działań profilaktycznych Komisji jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i zwiększanie zdolności do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Ponadto realizuje określone ustawowo zadania Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przyjmuje zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu. Aby stwierdzić jaką tendencję przyjmuje zjawisko alkoholizmu w Gminie należy przeanalizować działalność najważniejszego podmiotu zajmującego się tą kwestią - Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

⁵¹ www.kbpn.gov.pl

⁵² Ocena Zasobów Społecznych

⁵³ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach za I-XII 2018 r.

Posiedzenia GKRPA dotyczące rozmów motywacyjnych z osobami zgłoszonymi w związku z nadużywaniem alkoholu (lub z osobami przybyłymi na posiedzenie z własnej inicjatywy), opiniowaniu wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie alkoholu, spraw wynikających z bieżących prac Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wyniosły następująco: 50 w roku 2015, 51 w roku 2016, 50 w roku 2017 i 52 w roku 2018.

Tabela 27. Liczba posiedzeń GKRPA na przestrzeni lat 2015-2018.

ROK	LICZBA POSIEDZEŃ
2015	50
2016	51
2017	50
2018	52

Źródło: Sprawozdanie z działalności GKRPA.

W roku 2015 dochód z tytułu rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wnoszonych przez prowadzące sprzedaż podmioty gospodarcze wyniósł 671 600,00 złotych. Wydatkowano 578 448,62 zł. W roku następnym (2016) dochód z tytułu rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wnoszonych przez prowadzące sprzedaż podmioty gospodarcze wyniósł 744 336,00 złotych. Wydatkowano 618 391,10 zł. W roku 2017 wydatkowano 573 733,64 zł, z kolei w roku 2018 – 695 771, 40 zł.

Tabela 28. Bilans wydatków GKRPA na przestrzeni lat 2015-2018.

ROK	WYDATKOWANO (W ZŁ).
2015	578 448,62
2016	618 391,10
2017	573 733, 64
2018	695 771, 40 ⁵⁴

Źródło: Sprawozdanie z działalności GKRPA

⁵⁴ Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Łomianki za rok 2018.

W zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wydatkowano w roku 2015 - 512 747,32 zł, w roku 2016 - 565 919,34 zł, z kolei w roku 2017 łączna suma wydatkowana na przeciwdziałanie alkoholizmowi ukształtowała się na poziomie 528 704, 97 zł. W roku 2018 wydatkowano 635 580, 57 zł.

Tabela 29. Bilans wydatków w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi na przestrzeni lat 2015-2018.

ROK	WYDATKOWANO (w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi)
2015	512 747,32
2016	565 919,34
2017	528 704, 97
2018	635 580 57 ⁵⁵

Źródło: Sprawozdanie z działalności GKRPA

Jednym z celów działań GKRPA jest zapewnienie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób z problemem alkoholowym i narkotykowym oraz pomoc członkom pomocy tych rodzin. „W ramach realizacji tego zadania Komisja corocznie inicjuje zawarcie kontraktu między Gminą Łomianki, a Samodzielnym Zespołem Zakładów Opieki Zdrowotnej Warszawa Żoliborz na świadczenie pomocy terapeutycznej dla uzależnionych i współuzależnionych mieszkańców Gminy w Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Warszawie. W Poradni, pomoc otrzymać mogą osoby, które borykają się z problemem uzależnienia od alkoholu, osoby współuzależnione. Dla osób zainteresowanych przewidziana jest pomoc w postaci terapii grupowych i indywidualnych oraz możliwość uczestnictwa w programach ponadpodstawowych⁵⁶.

W 2015 roku liczba pacjentów Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu SPZZLO Warszawa-Żoliborz, mających stałe zameldowanie na terenie Gminy Łomianki wyniosła ogółem 72 osoby. W roku 2016 liczba pacjentów spadła o 22 osoby i ukształtowała się na poziomie 48. Rok później (2017) nastąpił nieznaczny wzrost pacjentów z 48 do 55 osób. W roku 2018 z pomocy Ośrodka korzystało 22 osób więcej, niż w roku poprzednim. Należy

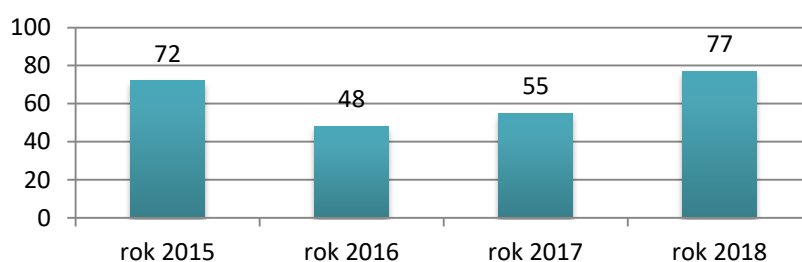
⁵⁵ Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Łomianki za rok 2018.

⁵⁶ Sprawozdanie z działalności GKRPA w roku 2017.

mieć na uwadze, że większość pacjentów to osoby uzależnione od alkoholu, reszta to członkowie ich rodzin. Dla przykładu w roku 2016 z ogólnej liczby pacjentów 43 osoby to uzależnieni od alkoholu, a 29 to współuzależnieni członkowie rodzin. W roku 2017 39 osób stanowiły osoby uzależnione od alkoholu, z kolei 16 osób - współuzależnieni członkowie ich rodzin. W roku następnym (2018) 77 mieszkańców Gminy korzystało z Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu SPZZLO Warszawa-Żoliborz. 51 z nich stanowiły osoby uzależnione od alkoholu, z kolei 26 – współuzależnieni członkowie ich rodzin.

Wykres 16. Liczba pacjentów Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu SPZZLO Warszawa-Żoliborz, mających stałe zameldowanie na terenie Gminy Łomianki na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Sprawozdanie z działalności GKRPA.

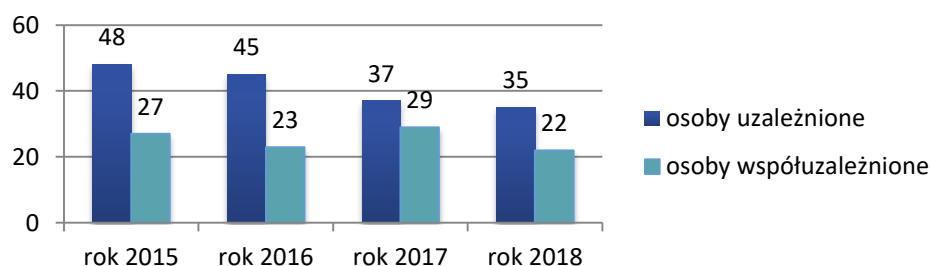
W Poradni pacjentom z Gminy Łomianki w roku 2015 udzielono w ramach programu podstawowego 324 indywidualnych świadczeń medycznych i psychologicznych. W roku następnym (2016) liczba świadczeń spadła do 222, aby w roku 2017 wzrosnąć do 254 świadczeń medycznych i psychologicznych, a w roku 2018 – do 372. W roku 2015 w ponadpodstawowym programie terapeutycznym uczestniczyło 12 osób mieszkańców Gminy Łomianki, w roku 2016 – 7 osób, 10 osób w roku 2017 i 6 w roku 2018. W programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie alkoholowej uczestniczyło w roku 2015 4 mieszkańców Gminy, w roku 2016 ich liczba ukształtowała się na poziomie 3 osób, z kolei w roku 2017 na poziomie 2 osób. W roku następnym (2018) odnotować możemy 4 osoby korzystające z oferty pomocy. Można zauważyć, że liczba odbiorców programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie utrzymuje się na dość niskim poziomie.

Bardzo ważną jednostką działającą w obszarze uzależnień stanowi Gminny Punkt Konsultacyjny. W jego działalność wpisuje się wsparcie w problemach alkoholowych, wsparcie w problemach narkotykowych oraz wsparcie dla młodzieży. W roku 2018 na spotkaniach poniedziałkowych, dotyczących kwestii alkoholowej przyjęto 35 osób uzależnionych od alkoholu i 22 współuzależnionych. W roku 2017 przyjęto 37 osób

uzależnionych od alkoholu oraz 29 osób współuzależnionych. W roku poprzedzającym (2016) przyjęto 45 osób uzależnionych od alkoholu i 23 współuzależnionych. W roku 2015 liczba przyjętych osób uzależnionych ukształtowała się na poziomie 48 osób uzależnionych i 27 współuzależnionych⁵⁷. Można zauważyć, że systematycznie spada liczba osób uzależnionych korzystając z lokalnego Punktu Konsultacyjnego.

Wykres 17. Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych przyjętych w Punkcie Konsultacyjnym na spotkaniach dotyczących kwestii alkoholu na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Sprawozdanie z działalności GKRPA.

Warto zwrócić uwagę na ilość dorosłych dzieci alkoholików (DDA) zgłaszających się do Punktu Konsultacyjnego. W roku 2015 zgłosiło się ich 17, w roku 2016 – 22, w roku 2017 – 18, z kolei w roku 2018 – 12. W odniesieniu do osób uzależnionych od alkoholu liczba zgłaszających się po wsparcie DDA utrzymuje się na wysokim poziomie i stanowi relatywnie wysoki odsetek wszystkich zgłaszających się osób.

Na spotkaniach środowych poświęconych poradom terapeutycznym dla młodzieży eksperymentującej z alkoholem i środkami psychoaktywnymi w roku 2017 odbyło się 65 konsultacji. Przeważającą większość stanowili rodzice młodzieży nastoletniej (16-17 lat), a główny temat rozmów dotyczył zagrażających zachowań młodzieży (wagary, eksperymentowanie z substancjami psychoaktywnymi). W roku 2018 spotkania dla młodzieży odbywały się w poniedziałki. Odbyło się 65 dyżurów i udzielono 60 konsultacji. 92% klientów stanowili rodzice z dziećmi. Największa eskalacja konsultacji przypadła głównie na okresy związane z zakończeniem półrocza w szkołach oraz okresem przed i powakacyjnymi⁵⁸. Brak jest danych odnośnie młodych ludzi korzystających z usług Punktu Konsultacyjnego.

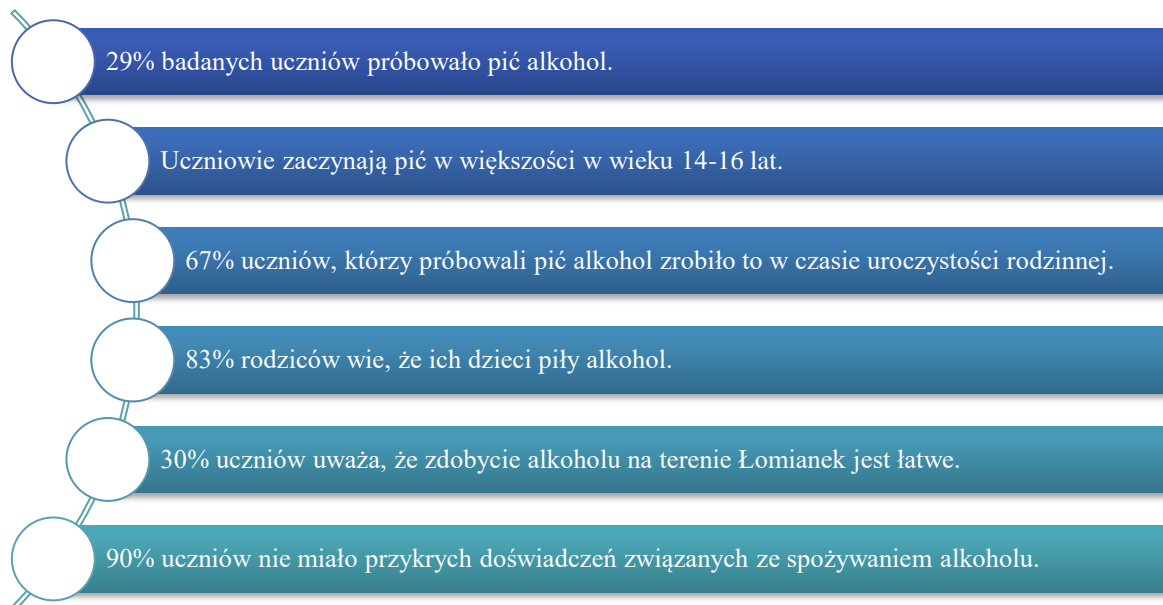
⁵⁷ Tamże.

⁵⁸ Tamże.

Analizując zagadnienia związane z problemem uzależnień należy odnieść się również do opinii mieszkańców oraz uczniów związanych z tym tematem.

Rysunek 8. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań uczniów w obszarze alkoholu.

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

Rysunek 9. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań mieszkańców w obszarze alkoholu.

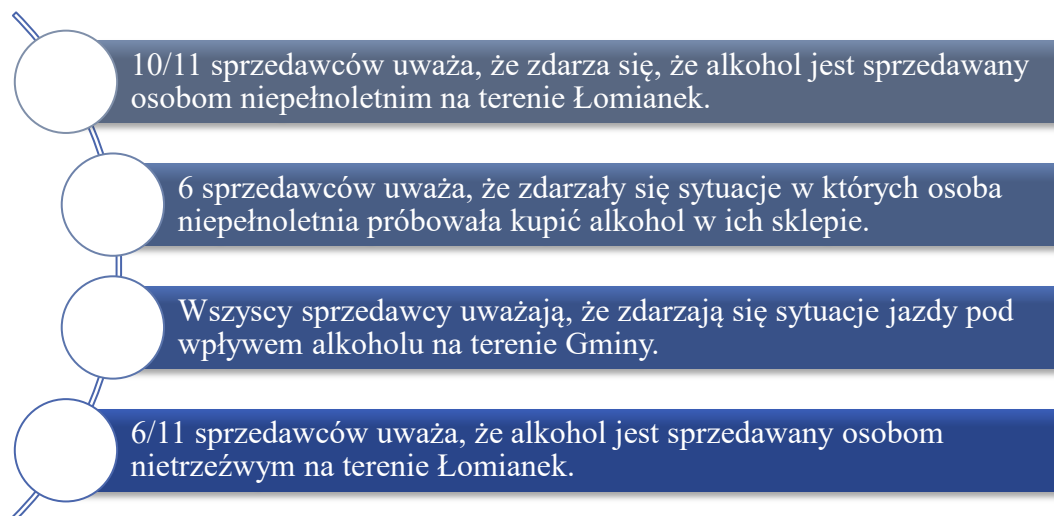

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

Rysunek 10. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań sprzedawców alkoholu w obszarze alkoholu⁵⁹.

Źródło :Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.

Kolejnym poważnym, choć o mniejszym zasięgu, uzależnieniem jest uzależnienie od narkotyków. W roku 2015 z powodu problemu narkotykowego OPS objął wsparciem i pomocą 4 rodziny. W roku 2016 i 2017 ich liczba ukształtowała się na poziomie 3⁶⁰, tak samo, jak w roku 2018.

W Gminnym Punkcie Konsultacyjnym odbywały się spotkania dla osób doświadczających problemów narkotykowych. W środowe spotkania roku 2015 pełniono 48 dyżurów z czego odbyły się 44 wizyty terapeutyczne i 62 wizyty konsultacyjne, udzielono również 22 porad i konsultacji telefonicznych. Wizyty terapeutyczne dotyczyły 16 osób uzależnionych od środków psychoaktywnych; 14 osób było płci męskiej, a 2 - płci żeńskiej. W 5 przypadkach były to osoby uzależnione od heroiny, 4 od kokainy, pozostali to użytkownicy kilku substancji psychoaktywnych (F43). W roku następnym (2016) liczba pełnionych dyżurów ukształtowała się na podobnym poziomie – 45. Wizyty terapeutyczne dotyczyły 18 osób uzależnionych od środków psychoaktywnych; 16 osób było płci męskiej, a 2 - płci żeńskiej. Także 45 dyżurów odbyło się w roku 2017. W ich trakcie zgłosiło się 25 osób uzależnionych od środków psychoaktywnych. W roku 2018 spotkania dotyczące profilaktyki i terapii narkomani odbywały się w czwartki oraz w środy. Odbyły się 44 dyżury

⁵⁹ Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki, 2019 rok.

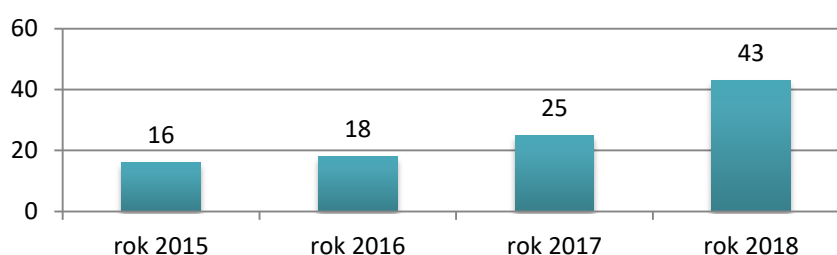
⁶⁰ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej,

podczas których udzielono 72 porad terapeutycznych. Liczba odwiedzających punkt osób ukształtowała się na poziomie 44, z czego 29 stanowili mężczyźni, a 14 kobiety.⁶¹

Nie trudno zauważyć, że z roku na rok wzrasta liczba osób uzależnionych od narkotyków. Co więcej – coraz częściej odnotowano zgłoszenia osób z podwójną diagnozą. Dominującym środkiem stały się nowe środki psychoaktywne („dopalacze”) oraz mefedron i jego pochodne. Należy także zwrócić uwagę, że większość zgłaszających się do Punktu pacjentów to osoby płci męskiej⁶².

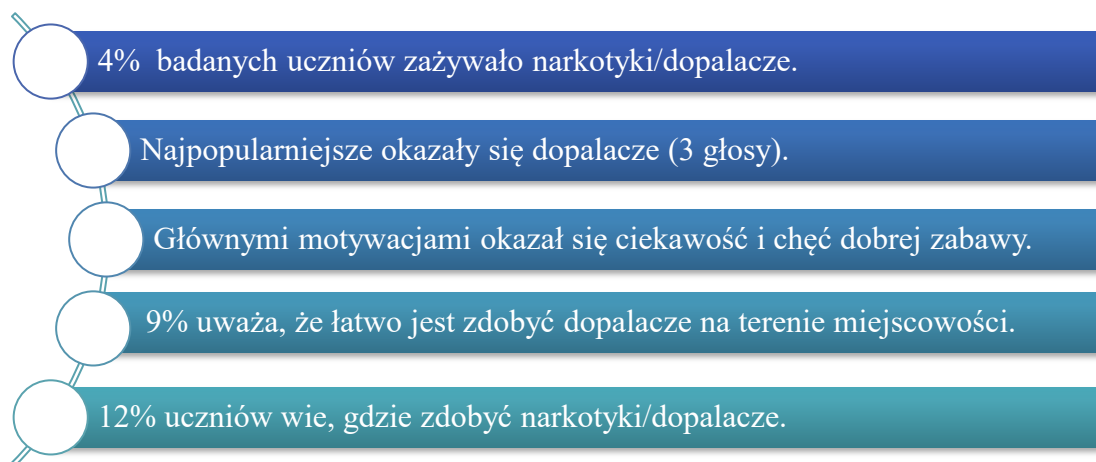
Wykres 18. Liczba pacjentów Punktu Konsultacyjnego uzależnionych od narkotyków na przestrzeni lat 2015 – 2018.

Źródło: Sprawozdanie z działalności GKRPA.

W celu holistycznej analizy problemów społecznych na terenie Gminy Łomianki uwzględnić należy opinie mieszkańców Łomianek. Jak wynika z przeprowadzonych w roku 2019 badań społecznych.

Rysunek 11. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań uczniów w obszarze narkotyków.

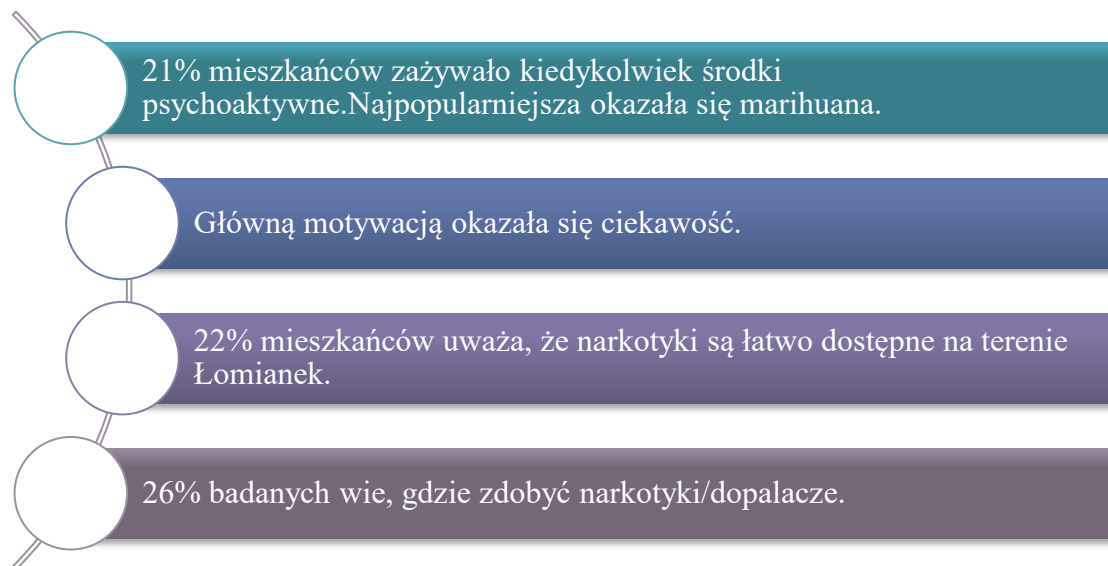
Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.

⁶¹ Sprawozdanie z działalności GKRPA w roku 2015, 2016, 2017 i 2018.

⁶² Tamże.

Rysunek 12. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań mieszkańców w obszarze narkotyków.

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.

Warto także wziąć pod uwagę, że aż 75% dorosłych mieszkańców Gminy Łomianki uważa, że nadużywanie alkoholu i narkotyków jest szczególnie szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i może zwiększać ryzyko zachorowania na choroby psychiczne.

Kolejny obszar zainteresowań stanowi hazard. Hazard nie jest nowym uzależnieniem, jednak stosunkowo niedawno zaczęto zwracać na niego uwagę, stąd też wciąż mało danych dotyczących tego rodzaju uzależnienia. Jak wynika z analizy Diagnozy Problemów Społecznych Gminy Łomianki 7% uczniów grało w gry na pieniądze, a najbardziej popularną grą okazało się Lotto. Dwoje badanych uczniów przyznaje się do problemów finansowych, a główną motywacją do grania w gry na pieniądze okazała się ciekawość i chęć dobrej zabawy. 6/8 rodziców dzieci grających w gry na pieniądze ma tego pełną świadomość i najczęściej gra wspólnie z nimi. Jeśli chodzi o mieszkańców wyniki wyglądają następująco: 9% grało w gry na pieniądze (przede wszystkim Lotto, gra na automatach i zakłady bukmacherskie). Mieszkańcy Gminy Łomianki zazwyczaj grają za sumy od 50-200 zł, bądź od 10-50 zł. Większość mieszkańców nie przyznaje się do problemów finansowych spowodowanych hazardem, jednak dwie osoby wskazują na problemy finansowe.

Za kreowanie działań profilaktycznych, skoncentrowanych wokół problematyki uzależnień na terenie Gminy Łomianki odpowiedzialnych jest wiele jednostek, między innymi Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych czy też placówki oświatowe. GKRPA współpracuje również z Komisariatem Policji w Łomiankach, Strażą Miejską w Łomiankach, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ożarowie Makowieckim, Zespołem Interdyscyplinarnym oraz kuratorami sądowymi i zawodowymi.

Gmina Łomianki od lat uczestniczy w Ogólnopolskiej Kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, a w roku 2017 uczniowie gimnazjów, ich rodzice i rada pedagogiczna wzięli udział w warsztatach profilaktycznych „Archipelag Skarbów”, rekomendowanych przez PARPA. Dodatkowo przeprowadzone zostały zajęcia dotyczące wzrostu zainteresowań młodzieży nikotyną, alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi. Cyklem zajęć zostały objęte wszystkie szkoły Gminy Łomianki, a treść zajęć dostosowana została do wieku rozwojowego odbiorców.⁶³

W roku 2017 w zakresie zwalczania narkomanii wydatkowano 45 028, 67 zł z czego 18 050,00 zł przeznaczone zostało na wynagrodzenie dla prowadzących akcję „Lato w mieście” oraz wynagrodzenie za prowadzenie porad terapeutycznych w zakresie uzależnienia od narkotyków w siedzibie GKRPA. Usługa transportowa na akcję „Lato w mieście” wyniosła 6 360,00 zł. W zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wydatkowano 528 704,97 zł z czego 17 084,90 zł przeznaczone zostało na zakup pakietu „Zachowaj Trzeźwy Umysł” oraz na Dzień Dziecka i Mikołajki.

Przedstawiony obraz sytuacji dopełniają zapisy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2018 oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2018 (Uchwała nr XXXV/410/2017 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 16 listopada 2017), według których ustawowe zadania własne Gminy związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych to między innymi „udzielanie wsparcia finansowego organizatorom wypoczynku zimowego i letniego, którego istotnym elementem będzie realizacja programu profilaktyczno-integracyjnego lub reintegracyjnego, przeznaczonego dla osób i rodzin dotkniętych alkoholizmem, zagrożonych problemem alkoholowym lub wykluczeniem społecznym”, „wspieranie i finansowanie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem zagospodarowania czasu wolnego, prowadzenie zajęć pozalekcyjnych (zajęcia sportowe, koła zainteresowań i inne, w tym finansowanie osób prowadzących zajęcia.) Za formy realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych uznano:

---

⁶³ Sprawozdanie z działalności GKRPA za rok 2017.

programy profilaktyczne, kampanie i projekty edukacyjne, konkursy, zajęcia i warsztaty o tematyce przeciwdziałania wszelkim uzależnieniom, promujące zdrowy styl życia, spektakle i koncerty profilaktyczne oraz pozalekcyjne zajęcia o charakterze zajęć sportowych, kulturalnych, zainteresowań itd.”, „Upowszechnianie i wspieranie różnorodnych form spędzania czasu wolnego, będących formą profilaktyki adresowaną do wszystkich grup wiekowych poprzez lokalne imprezy o charakterze kulturalnym, lokalne imprezy propagujące kulturę fizyczną i turystykę⁶⁴.

Można z łatwością dostrzec, że GKRPA silnie skupia się na integracyjnym, „społecznym” wydźwięku oddziaływań profilaktycznych. Wszelkie działania integracyjne, zrzeszające społeczność lokalną mają pozytywny wpływ na jakość życia mieszkańców; zwiększają poczucie bezpieczeństwa, pomagają wzmacniać więzi sąsiedzkie, wpływają bezpośrednio na aktywny charakter Gminy i wspierają jej promocję. Pomimo tego, należy zwrócić uwagę na to, że:

Aby oddziaływania profilaktyczne przyniosły zamierzone efekty należy jednoznacznie podkreślić, że zajęcia sportowe, imprezy/festyny/pikniki kulturalne, „spektakle profilaktyczne”, zajęcia artystyczne itd. nie wpisują się w nurt oddziaływań profilaktycznych.

Jak wynika z rekomendacji PARPA na rok 2019⁶⁵:

- *„Wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności. Niestety, jak pokazuje analiza danych z ankiet PARPA-G1, samorzady wciąż wybierają głównie działania o niepotwierdzonej skuteczności lub wręcz nieskuteczne, takie jak: imprezy plenerowe, teatry profilaktyczne, pogadanki i projekcje filmów, zajęcia alternatywne (w tym sportowe), programy autorskie. Są one chętnie stosowane przez organizatorów/decydentów ze względu na łatwość ich wdrażania, możliwość zaangażowania dużej grupy odbiorców w jednym momencie czy też ich „widowiskowy” charakter. Zaleca się ograniczanie finansowania ze środków na*

⁶⁴ GPPiRPA oraz GPPN na rok 2017.

⁶⁵ Rekomendacje do realizowania i finansowania Gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku – PARPA.

profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych tego typu przedsięwzięć, które nie są oparte na metodach o potwierdzonej skuteczności”.

- „Programy środowiskowe nie powinny być utożsamiane z piknikami czy festynami, gdzie profilaktyka istnieje jedynie jako pewien mały, często uboczny element oferty rozrywkowej, rekreacyjnej, sportowej czy muzycznej. Jeżeli samorząd decyduje się na włączenie działań profilaktycznych w tego typu wydarzenie, rekomenduje się finansowanie jedynie kosztów ściśle związanych z profilaktyką (np. druk materiałów, organizowanie punktu konsultacyjno-informacyjnego).”
- „Należy jednak podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek. Zajęcia sportowe powinny się odwoływać do strategii profilaktycznych (np. osobistych decyzji abstynenckich, przekonań normatywnych). Powinny także wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem norm zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Wskazane jest, aby osoby prowadzące takie zajęcia miały odpowiednie przygotowanie merytoryczne. Dlatego warto organizować dla nich specjalne szkolenia z zakresu znajomości strategii profilaktycznych, zasad pracy z młodzieżą z grup ryzyka i sytuacji psychologicznej dziecka w rodzinie alkoholowej. Należy zwrócić uwagę również na to, by były to osoby stanowiące dobry przykład dla młodych ludzi, aby przekaz profilaktyczny był zgodny z ich rzeczywistymi zachowaniami.”
- **„Podobnie jak w przypadku placówek edukacyjnych, również w działaniach środowiskowych, środki pochodzące z Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych powinny być przeznaczone na działania związane z profilaktyką, a nie realizacją ofert z obszaru kultury i edukacji”.**

W roku 2018 zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień i stylów konsumpcji środków psychoaktywnych prowadzone były we wszystkich łomiankowskich szkołach. Bloki tematyczne były adresowane do poszczególnych grup wiekowych uczniów. Każdy był

zaprojektowany na dwugodzinne lub trzygodzinne spotkanie, z którego każda godzina lekcyjna była odrębną częścią, ściśle wynikającą z poprzedniej. Poruszane w trakcie spotkania kwestie dotyczyły wzrostu zainteresowań młodzieży substancjami zakazanymi przez dorosłych tj.: początkowo nikotyną i alkoholem przy całkowitym wykluczeniu udziału i kontroli dorosłych. Założeniem tej części zajęć, było wskazanie przyczyn sięgania po środki stymulujące, podkreślając ich tzw. „moc sprawczą i efekt działania” – rozluźnienie, brak zahamowań w kontaktach rówieśniczych, zaspokojenie ciekawości, nabycie nowych doznań i tym samym doświadczeń. Członkowie Komisji dążąc do podniesienia swoich kwalifikacji uczestniczyli w dwóch szkoleniach z zakresu profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy. Ponadto brali udział w indywidualnych szkoleniach, sympozjach i konferencjach z zakresu tematyki będącej przedmiotem zainteresowania GKRPA⁶⁶.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

1. Niewystarczający system profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży. Błędne rozumienie oddziaływań „profilaktycznych” = błędne finansowanie działań „profilaktycznych”.
2. Zbyt mały dostęp do terapii dzieci i młodzieży z rozpoczynającymi się problemami uzależnień od substancji psychoaktywnych (na spotkania Punktu Konsultacyjnego przeznaczone dla dzieci i młodzieży zgłaszają się ich rodzice).
3. Niewystarczający poziom wiedzy i umiejętności społecznych u dorosłych mieszkańców Gminy Łomianki w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz wiedzy potocznej dotyczącej substancji psychoaktywnych (błędne przekonania).
4. Zbyt mała dostępność do działań samopomocowych (głównie spotkania DDA, ale także AA i AN).

---

⁶⁶ Sprawozdanie z działalności GKRPA za rok 2018.

5. Zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

1. Wspieranie rodziny – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne.

2. Ubóstwo – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej.

3. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia.

4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

5. Zdrowie psychiczne – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Zwiększenie dostępności do terapii uzależnień oraz wsparcia dla młodzieży.

Utworzenie grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i DDA.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na zapewnieniu młodzieży pomocy i wsparcia w związku z zażywaniem substancji psychoaktywnych, bądź innymi problemami wieku dorastania. Spotkania będą przeznaczone tylko i wyłącznie dla młodej grupy odbiorców, a informacje o działalności Punktu będą rozpowszechniane w miejscach często uczęszczanych przez dzieci i młodzież. Planuje się także utworzyć Gminne grupy samopomocowe.

Zadania

- Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień, z uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- Zwiększenie dostępności do lokalnego Punktu Konsultacyjnego (dla dzieci i młodzieży).
- Utworzenie grup samopomocowych działających na terenie Gminy.
- Opracowanie i upowszechnienie materiałów informacyjno-edukacyjnych o formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym na poziomie powiatu.
- Monitorowanie i koordynowanie działalności leczniczej w zakresie uzależnień.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, GKRPA, Oświata.	Podmioty lecznicze, NGO Przychodnia SZZLO Warszawa - Żoliborz, Zespół Interdyscyplinarny.	UM, środki europejskie, NFZ.

Wskaźniki realizacji celu

- Liczba mieszkańców uzależnionych od alkoholu (liczba posiedzeń GKRPA w ich sprawie).
- Liczba osób młodych objętych terapią uzależnień oraz liczba prowadzonych Punktów Konsultacyjnych/czas trwania i częstotliwość dyżurów przeznaczonych wyłącznie dla młodzieży.
- Liczba utworzonych grup samopomocowych oraz liczba członków.

Cel operacyjny 2.

Budowanie systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Strategia realizacji celu

Kluczowym elementem działania będzie systemowe podejście do problematyki uzależnień, integracja działań instytucji i służb oraz partnerstwo z organizacjami realizującymi zadania własne Gminy – mające na celu budowanie sieci współpracujących i wzajemnie uzupełniających się w swoich działaniach instytucji pomagających dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom.

Ze względu na specyfikę wieku dorastania konieczne jest podjęcie kompleksowych działań, związanych z pomocą psychologiczną, medyczną, prawną, społeczną a nawet socjalną skierowaną do całej rodziny. Tworzony na terenie Gminy Łomianki system wczesnej pomocy młodzieży używającej substancji psychoaktywnych ma stać się formą

zintegrowanych działań służących jak najwcześniejszej pomocy młodemu człowiekowi i jego rodzinie, zapobieganiu oraz leczeniu uzależnień. Cele profilaktyki problemów związanych z alkoholem i innymi substancjami odnoszą się do:

3. Zapobiegania i zmniejszania aktualnie występujących szkód;
4. Zapobiegania przyszłym szkodom, które mogą się pojawić po dłuższym zażywaniu;
5. Zmniejszania szkód wynikających z zażywania alkoholu i innych substancji przez inne osoby z otoczenia młodych ludzi.

Nowoczesna profilaktyka powinna przebiegać równolegle w wielu środowiskach, tj.: szkoła, rodzina, społeczność lokalna, globalne środowiska kulturowo-społeczne realizujące się za pomocą globalnych przekazów kulturowych, medialnych, generacyjnych, itp.

Konieczne wydają się szkolenia podnoszące kompetencje kadry działającej w zakresie profilaktyki uzależnień, ze względu na błędne rozumienie pojęcia „odziaływania profilaktyczne”, a co za tym idzie – błędne dysponowanie funduszem przeznaczonym na te cele. Planuje się zapoznanie kadry z rekomendacjami PARPA i/lub zorganizowanie warsztatów/szkoleń oscylujących wokół tego tematu.

Zadania

- Budowanie międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji.
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży uzależnionej i używającej problemowo substancji psychoaktywnych.
- Zwiększenie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci 0-6 r.ż. oraz ich rodziców.
- Wspomaganie więzi wczesnodziecięcej jako zapobieganie rozwojowi uzależnień.
- Zwiększenie dostępności i skuteczności form pomocy środowiskowej dla dzieci i młodzieży.
- Wspieranie tworzenia i rozwoju poradni terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży.
- Szkolenia uzupełniające kadry zajmujące się profilaktyką.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, GKRPA, Oświata.	Ochrona Zdrowia, NGO.	UM, GKRPA, NFZ, , środki europejskie.

Wskaźniki realizacji celu

- Liczba dzieci i młodzieży objętych programami wczesnej interwencji.
- Liczba rodzin objętych terapią.
- Ilość odbytych przez kadre (członkowie GKRPA, pracownicy OPS, pracownicy oświaty) szkoleń uzupełniających dotyczących profilaktyki.

Cel operacyjny 3.

Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz zapobieganie i ograniczenie występowania zachowań ryzykownych w kontekście uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji międzyinstytucjonalnej wymiany doświadczeń, promowaniu dobrych praktyk oraz podejmowaniu wspólnych działań na rzecz budowania wiedzy dotyczącej możliwości zapobiegania wystąpieniu zjawiska uzależnienia oraz niwelowania negatywnych skutków uzależnień. Strategia skupi się na niwelowaniu błędnych przekonań mieszkańców związanych z używaniem środków psychoaktywnych oraz na ogólnym wzroście świadomości społecznej.

Zadania

- Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy Łomianki w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, kampanie profilaktyczne.
- Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz edukacji, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
- Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących wzmacniania czynników chroniących.
- Wspieranie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.
- Realizacja programów rekomendowanych przez PARPA.
- Inwestowanie w profesjonalne szkolenia kadr pracujących z dziećmi i młodzieżą oraz inwestowanie w szkolenia osób zajmujących się szeroko rozumianą profilaktyką.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, Oświata, UM.	NGO, PARPA, KBPN, Komisariat Policji, Zespół Interdyscyplinarny.	UM, środki europejskie, budżet państwa.

Wskaźniki realizacji celu

- Liczba dzieci i młodzieży objętych szkoleniami z zakresu profilaktyki uzależnień.
- Liczba osób uczestniczących w szkoleniach.
- Liczba osób uczestniczących w zajęciach profilaktycznych.
- Liczba osób skierowanych do placówek leczenia odwykowego.
- Liczba przeprowadzonych akcji profilaktyczno-informacyjnych.

3.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg „ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi”, że: „*przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*⁶⁷.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieska Karta” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieska Karta” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Łomiankach: Przewodnicząca ZI – Dyrektor OPS, 3 pracowników OPS, 3 kuratorów z Sądu dla Warszawy Żoliborza w Warszawie, Dyrektor

⁶⁷ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

PCPR, Przewodnicząca GKRPA, Pracownik referatu Oświaty, Pracownik poradni psychologiczno-pedagogicznej, Komendant Komisariatu Policji w Łomiankach Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Łomiankach działa na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) oraz uchwały NR XXIII/142/2012 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 20 marca 2012 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Łomiankach oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Program działania Zespołu Interdyscyplinarnego wyznaczony jest na lata 2017 – 2020 na podstawie Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Łomianki na lata 2017 -2020 zatwierdzonego Uchwałą Nr XXII/278/2016 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 28 grudnia 2016 r.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Łomiankach biorą udział w spotkaniach ZI, na których omawiane są poszczególne sprawy rodzin w których wszczęto procedurę „Niebiskie Karty” oraz realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Łomianki na lata 2017 – 2020.

Ważnym elementem pracy zespołu jest interwencja kryzysowa skierowana zarówno do osób doświadczających przemocy w rodzinie jak i osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie oraz świadczenie pomocy psychologicznej, szeroko rozumianej pracy socjalnej osobom uwikłanym w przemoc oraz problemy współistniejące udzielana przez członków Zespołu oraz grup roboczych W roku 2015 Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił pomocy i wsparcia 6 rodzinom ze względu na występowanie przemocy. W roku 2016 liczba rodzin objętych pomocą z powodu przemocy ukształtowała się na poziomie 2, a w roku 2017 na poziomie 1⁶⁸. W roku 2018 żadna rodzina nie została objęta pomocą i wsparciem ze względu na występowanie przemocy.

Tabela. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia ze względu na występowanie przemocy na przestrzeni lat 2015-2018.

ROK:	2015	2016	2017	2018
Przemoc	6	2	1	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

⁶⁸ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

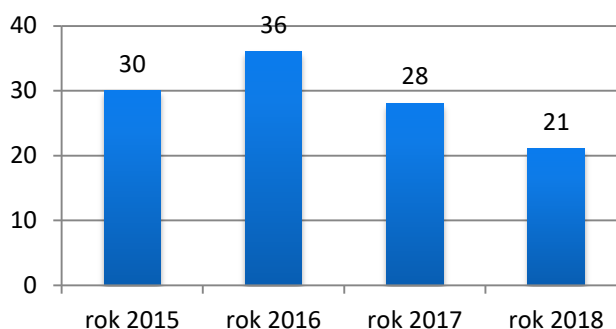

Główną jednostkę zajmującą się problematyką przemocy stanowi Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Łomianki. Działania członków zespołu odnoszą się przede wszystkim do:

- Diagnozowania problemu przemocy w rodzinie.
- Podejmowania działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku.
- Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie.
- Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Zabezpieczanie dobra małoletnim dzieciom⁶⁹.

W roku 2015 do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło łącznie 30 Niebieskich Kart „A” wszczynających procedurę, w roku 2016 – 36, a w roku 2017 – 28, a więc o 8 mniej, niż w roku poprzednim. Podmiotami sporządzającymi Niebieskie Karty „A” byli funkcjonariusze Policji, pracownicy socjalni, oświata, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Służbę Zdrowia⁷⁰. W roku 2018 liczba Niebieskich Kart „A” spadła do 21, z czego 10 sporządzonych zostało przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, 7 przez Policję, 1 przez Oświatę oraz 3 przez ochronę zdrowia. Jednocześnie w roku 2018 Zespół Interdyscyplinarny/Grupa Robocza sporządził 20 Niebieskich Kart „C”.⁷¹

Tabela 30. Liczba NK, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Sprawozdanie z działalności OPS.

W roku 2016 liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie Gminy Łomianki ukształtowała się na poziomie 175, z czego 72 stanowiły kobiety, 52 mężczyźni, a 51 dzieci. W roku 2017 liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie znacząco spadła: zarejestrowano 68 przypadków (osób) dotkniętych przemocą domową, z czego 48 stanowiły

⁶⁹ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2017.

⁷⁰ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2015, 2016 i 2017.

⁷¹ Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w 2018 r.

kobiety, 5 mężczyźni, a 15 dzieci. Dane dotyczą wszystkich przypadków przemocy zarejestrowanych przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. W roku 2017 w dwóch przypadkach udzielono pomocy medycznej, w 30 przypadkach pomocy psychologicznej, w 6 przypadkach porady prawnej, z kolei 30 osób objętych zostało wsparciem socjalnym.

W ramach działania Zespołów Interdyscyplinarnych w roku 2016 pomocą objęto 174 osoby, w tym 72 kobiety, 52 mężczyzn i 50 dzieci. W roku następnym liczba osób objętych pomocą Zespołu ukształtowała się na poziomie 192, z czego 68 stanowiły kobiety, 67 mężczyźni, a 57 – dzieci⁷². W roku 2018 liczba osób objętych pomocą ZI spadła do 161 z czego 55 stanowiły kobiety (w tym 3 starsze), 59 mężczyźni (w tym 2 starszych) i 47 dzieci (w tym 2 niepełnosprawnych). Ogólna liczba rodzin objętych pomocą ZI ukształtowała się na poziomie 48⁷³.

W roku 2016 w ramach prowadzonych działań, w związku z wszczęciem w 2016 r. procedury, powołano 33 Grupy Robocze, które odbyły 107 spotkań. W roku 2017 członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego sporządzili 25 Niebieskich Kart „C” oraz 29 formularzy Niebieskich Kart „D”. W tymże roku pracowało 55 grup roboczych. Zespół powołał 27 nowych grup roboczych, których zadaniem było rozwiązanie problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Działające w 2017 roku grupy robocze odbyły 176 spotkań oraz uczestniczyli w szkoleniach z przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego znacząco podniosła swoje kwalifikacje poprzez ukończenie Studium Przeciwdziałania Przemocy prowadzone przez Stowarzyszenie Niebieska Linia⁷⁴. W 2018 roku pracowało 48 grup roboczych zajmujących się pomocą rodzinom uwikłanym w przemoc w rodzinie. W tym roku Zespół powołał nowych 20 grup roboczych, których zadaniem było rozwiązywanie problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie, w indywidualnych przypadkach. Działające grupy robocze w 2018 roku miały 176 spotkań, których celem było m. in. diagnozowanie sytuacji rodziny oraz ustalenie planu pomocy osobom doświadczającym przemocy⁷⁵.

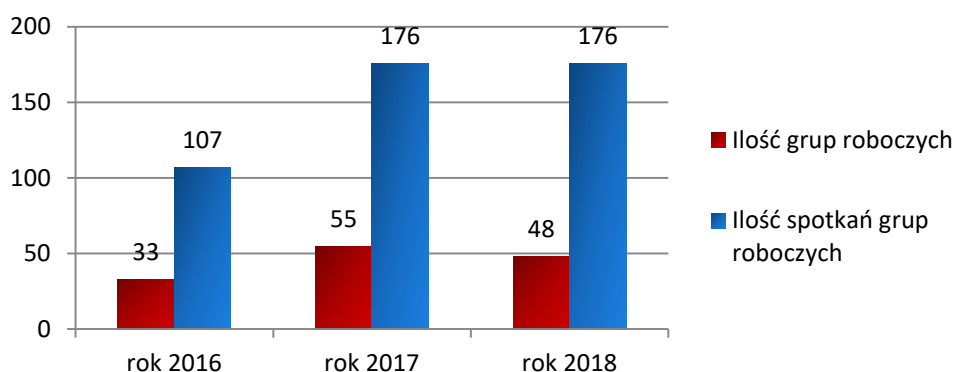
⁷² Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w roku 2016 i 2017.

⁷³ Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2018r.

⁷⁴ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2017.

⁷⁵ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2018.

Wykres 19. Ilość grup roboczych i ilość spotkań grup roboczych w roku 2016, 2017 i 2018.

Źródło: Sprawozdanie z działalności OPS.

W roku 2018 grupy robocze objęły pomocą 148 osób w tym 50 kobiet (z czego 7 stanowiły kobiety niepełnosprawne, a 5 kobiety starsze) oraz 51 mężczyzn (z czego 2 starszych) i 47 dzieci (z czego 2 niepełnosprawnych). Odbyło się 16 spotkań ramach grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy. 48 rodzin objętych było procedurą Niebieskiej Karty. Należy również zaznaczyć, że 54 osoby zostały objęte pomocą w formie poradnictwa, z czego:

- 4 osoby skorzystały z poradnictwa medycznego,
- 8 osób skorzystało z poradnictwa prawnego,
- 11 osób skorzystało z poradnictwa socjalnego,
- 1 osoba skorzystała z poradnictwa zawodowego i rodzinnego⁷⁶.

W roku 2018 zrealizowano 31 zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie⁷⁷.

W tymże roku Punkt Interwencji Kryzysowej działający przy OPS wykonał 34 interwencje, z czego 20 związanych było z przemocą oraz udzielił 282 konsultacje. Przybyło także 78 nowych klientów⁷⁸.

W ramach kontraktu między Gminą Łomianki a Samodzielnym Zespołem Zakładów Opieki Zdrowotnej Warszawa Żoliborz na świadczenie pomocy terapeutycznej dla uzależnionych i współuzależnionych mieszkańców Gminy w Poradni Terapii Uzależnienia

⁷⁶ Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2018r.

⁷⁷ Tamże.

⁷⁸ Sprawozdanie z działalności OPS za 2018 rok.

od Alkoholu i Współzależnienia w Warszawie w programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie alkoholowej uczestniczyły 4 osoby z Gminy Łomianki. Udzielono im 29 indywidualnych porad lekarskich i psychologicznych. Łączny czas ich psychoterapii w grupie dla osób doznających przemocy wyniósł 93 godzin⁷⁹. W roku 2017 w programie wzięły udział 2 osoby z Gminy Łomianki. Udzielono im 17 indywidualnych porad lekarskich i psychologicznych. Łączny czas ich psychoterapii w grupie dla osób doznających przemocy wyniósł 26 godz. W roku poprzednim (2016) liczba osób korzystających z programu ukształtował się na poziomie 3 osób, którym zostały udzielone 22 indywidualne porady lekarskie i psychologiczne. W roku 2015 z programu korzystały 4 osoby⁸⁰.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w 2017 roku odbyły się spotkania warsztatowe/szkolenia (warsztaty okołorozwodowe) i grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

W październiku 2017 roku miało miejsce spotkanie grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz odbyła się akcja „Międzynarodowy Dzień bez Przemocy”, z kolei w listopadzie Ośrodek Pomocy Społecznej włączył się w akcję „16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na Płeć”. W roku następnym (2018) zostało zorganizowane szkolenie w Domu Pomocy Społecznej w Sadowej dotyczące rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy oraz dotyczące zagadnień związanych z realizacją procedury Niebieskiej Karty⁸¹. Należy również wspomnieć o wdrożeniu systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie superwizji, coachingu i grup wsparcia. W ramach tychże działań z form poradnictwa i wsparcia psychologicznego skorzystało 10 osób⁸².

W roku ubiegłym (2018) OPS również podejmował wiele działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. W styczniu 2018 roku OPS zorganizował szkolenie „Prawo w służbie przeciwdziałania przemocy w rodzinie” dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i przedstawicieli Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W lutym Ośrodek Pomocy Społecznej po raz trzeci wziął udział w ogólnopolskim wydarzeniu „Tydzień Pomocy Ofiarom Przystępstw”. W siedzibie Ośrodka odbyły się bezpłatne konsultacje psychologiczne i socjalne z kolei w kwietniu 2018 roku Punkt Interwencji Kryzysowej przy Ośrodku Pomocy

⁷⁹ Sprawozdanie z działalności GKRPA w roku 2018.

⁸⁰ Sprawozdanie z działalności GKRPA w roku 2015, 2016 i 2017.

⁸¹ Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2018r.

⁸² Tamże.

Społecznej w Łomiankach przeprowadził szkolenie dla merytorycznych pracowników Środowiskowego Domu Samopomocy, Warsztatów Terapii Zajęciowej i Domu Pomocy Społecznej w Sadowej z zakresu interwencji kryzysowej w sytuacji przemocy w rodzinie.

Bardzo istotne dane wprowadzają wyniki uzyskane w trakcie badań społecznych w roku 2019 wśród uczniów Gminy Łomianki:

- Aż 44% uczniów przyznaje, że zdarzyło im się doświadczyć przemocy.
- W 70% przypadkach sprawcą przemocy okazali się koledzy ze szkoły i znajomi.
- 35% badanych uczniów uważa, że w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami.
- 19% przyznaje, że zdarzyło im się stanąć po stronie świadków przemocy, której odbiorcą w 70% okazali się rówieśnicy ze szkoły.
- 9% uczniów zna osobę, która jest ofiarą przemocy w swoim domu.

Jeśli chodzi o dorosłych mieszkańców Gminy Łomianki wyniki przedstawiają się następująco:

- 24% mieszkańców zna osobę, która doświadcza przemocy w swoim domu.
- 88% respondentów jest zdania, że problem przemocy domowej związany jest z piciem alkoholu.
- 14% mieszkańców przyznało, że zdarzyło im się doświadczyć przemocy.
- Większość mieszkańców doznała przemocy psychicznej (13 osób).

Tabela 31. Diagnoza Problemów Społecznych: Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
psychiczna	93%	13
fizyczna	64%	9
zaniedbanie	43%	6
ekonomiczna	29%	4
seksualna	21%	3
nie wiem	14%	2

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

- Sprawcą przemocy okazał się przede wszystkim partner/partnerka.
- 9% mieszkańców przyznaje, że stosowało przemoc; przede wszystkim psychiczną i fizyczną.
- Odbiorcą przemocy okazał się głównie partner/partnerka.
- 4% mieszkańców jest zdania, że istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy.
- 5% badanych uważa, że stosowanie kar fizycznych jest dobrą metodą wychowawczą, a aż 26% nie ma zdania odnośnie tej kwestii⁸³.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

1. Silne powiązania zjawiska przemocy z problemem uzależnień.
2. Więcej kobiet doświadczających przemocy.
3. Przemoc w związkach partnerskich.
4. Wysoki poziom występowania przemocy rówieśniczej.
5. Relatywnie niska świadomość społeczna odnośnie zachowań przemocowych.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

1. Wspieranie rodziny – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usług asystenta rodziny i oddziaływań profilaktycznych. Wpływają one wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie.

---

⁸³ Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki, 2019 rok.

2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.

3. Aktywność i integracja społeczna seniorów – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu. powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.

4. Ubóstwo oraz promocja zatrudnienia – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.

5. Edukacja – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskują wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.

6. Ochrona zdrowia – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy oraz rozwój współpracy różnych podmiotów (w tym zajmujących się problematyką uzależnień).

Strategia realizacji celu

Z uwagi na wielowymiarowość zjawiska, ważnym elementem przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest systemowe podejście do zagadnienia i interdyscyplinarna współpraca specjalistów i instytucji. Interdyscyplinarny charakter działań pozwala angażować różne instytucje w celu udzielania skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą, a także w zakresie propagowania wiedzy czym jest przemoc i jak reagować w sytuacji, gdy doświadcza się przemocy lub jest się świadkiem krzywdzenia innej osoby. W zakresie przeciwdziałania nasileniu zjawiska oraz jego skutków, wskazane jest prowadzenie działań, mających na celu podnoszenie społecznej świadomości w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie, zapobieganie dalszemu krzywdzeniu osób dotkniętych przemocą, ale też działania informacyjne i edukacyjne kierowane zarówno do mieszkańców społeczności lokalnej, jak również do instytucji i osób, które z racji wykonywanych obowiązków mogą przyczynić się do ujawniania, przerywania przemocy i skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Przyczyni się to do zwiększenia świadomości w zakresie właściwego i wczesnego reagowania na zagrożenie przemocą w rodzinie poprzez posiadanie wiedzy, gdzie poszukiwać pomocy oraz na jakiego rodzaju pomoc ze strony instytucji na terenie Gminy Łomianki osoby mogą liczyć. Działania edukacyjne mają także na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat stosowania przemocy wobec dzieci oraz prawnych konsekwencji stosowania kar fizycznych. Zaleca się zwrócić szczególną uwagę na przemoc partnerską i rówieśniczą.

Realizowane interdyscyplinarne działania będą skutkowały inicjowaniem lub rozszerzeniem współpracy w celu wypracowania propozycji nowych, wspólnych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w zakresie pracy z rodzinami

dotkniętymi przemocą. W realizację działań zostaną zaangażowani członkowie istniejącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Zadania

- Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach, Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.
- Wspieranie funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w porozumieniu z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Prowadzenie działań mających na celu promowanie pozytywnych wzorców zachowań społecznych, norm i wartości.
- Prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych w stosunku do przedstawicieli instytucji.
- Prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych w stosunku do społeczności lokalnej (dla dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży).
- Organizacja spotkań informacyjno – edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Realizowanie działań skierowanych do osób zagrożonych wystąpieniem przemocy w rodzinie oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym dzieci i osób starszych.
- Realizowanie działań skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie.
- Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez włączenie nowych instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Holistyczne ujęcie zjawiska przemocy, jako bezpośrednio związanego z problemem uzależnień.
- Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemoc rówieśniczej w placówkach oświatowych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM, Komisariat Policji, Oświata, Ochrona Zdrowia.	NGO, Policja, instytucje zaangażowane w realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	UM, budżet państwa.

Wskaźniki realizacji celu

- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych.
- Współpraca podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i podmiotów zajmujących się problematyką uzależnień.
- Liczba przeprowadzonych programów rekomendowanych w szkołach.

Cel operacyjny 2.

Poprawa dostępu do usług i poszerzenie oferty wsparcia skierowanej do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

Strategia realizacji celu

Realizacja zadań skupiona zostanie na zapewnieniu pomocy członkom rodzin dotkniętych przemocą, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy partnerskiej oraz wobec dzieci. Dostęp do usług będzie realizowany poprzez udzielanie adekwatnej pomocy przez instytucje i organizacje zapewniające bezpieczne funkcjonowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Istotne znaczenie ma szybkość podjętych działań, w tym możliwość udzielenia pomocy przez instytucje zobowiązane do pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, poprzez podjęcie działań mających na celu przerwanie przemocy w rodzinie, zapewnienie całodobowego schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz zaangażowanie różnych instytucji zobowiązanych do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”.

Ponadto w celu osiągnięcia zmiany w funkcjonowaniu rodziny, w taki sposób, by jej członkowie mogli żyć w środowisku wolnym od przemocy, realizowana będzie praca socjalna. Podejmowane w tym zakresie działania mają na celu wsparcie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie przez wzmacnianie posiadanych zasobów, motywowanie do korzystania z pomocy specjalistów dostępnych na terenie Gminy Łomianki, towarzyszenie osobie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji pojawiających się podczas pracy nad problemem.

W stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie realizowane będą działania zmierzające do zmiany zachowania, uwzględniające dobro członków rodziny oraz uświadomienie konieczności refleksji i pracy nad stosowanymi zachowaniami oraz wspieranie osoby w działaniach prowadzących do zamierzonej zmiany, w tym motywowania do uczestnictwa w grupie korekcyjno – edukacyjnej lub kontynuowanie uczestnictwa.

W tym celu prowadzone będą oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, służące zmianie zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie. Niezbędne wobec osób stosujących przemoc są również działania o charakterze bezpośrednim, mające na celu egzekwowanie działań w obszarze prawa rodzinnego i karnego wobec osób stosujących przemoc.

Zadania

- Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.
- Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa.
- Udzielania pomocy finansowej, psychologicznej, prawnej oraz pomocy w formie schronienia.
- Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Pomoc w formie grupowych form wsparcia dla osób dotkniętych przemocą i programów profilaktycznych dla dzieci.
- Zwiększenie częstotliwości dyżurów w lokalnym Punkcie Konsultacyjnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS.	Policja, placówki oświatowe, sąd, kuratorzy sądowi.	UM, budżet państwa, środki europejskie.

Wskaźniki realizacji celu

- Zmniejszenie liczby ofiar przemocy określone na podstawie analizy danych.
- Liczba osób zakwalifikowanych do udziału w programach profilaktycznych i edukacyjno – korekcyjnych.
- Zwiększenie częstotliwości dyżurów w lokalnym Punkcie Interwencji Kryzysowej.

3.6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Gmina Łomianki ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 46. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,76 na 1000 mieszkańców Gminy Łomianki. W 2017 roku urodziło się 237 dzieci, w tym 46,4% dziewczynek i 53,6% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 420 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,06 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

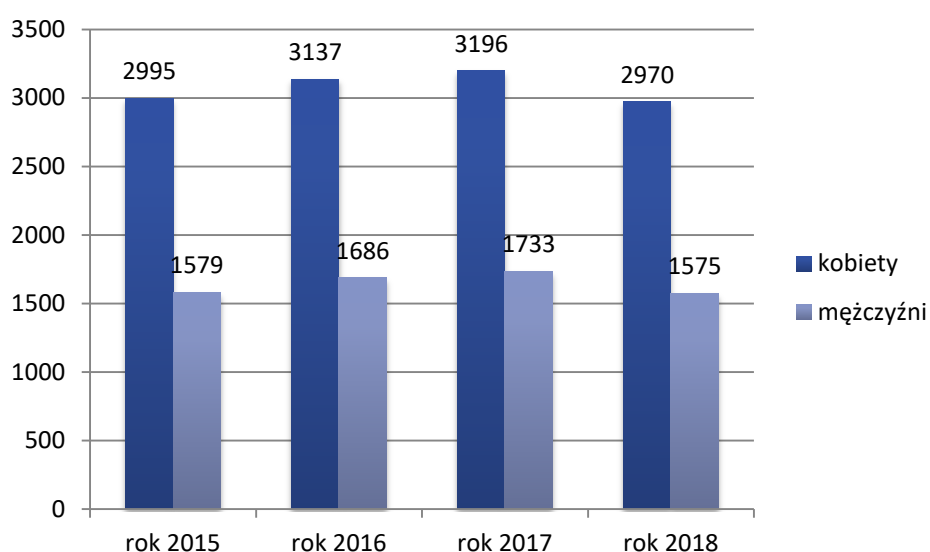
W 2016 roku odnotowano 202 zgony na terenie Gminy Łomianki (89 kobiet i 113 mężczyzn). 37,8% zgonów w Gminie Łomianki spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 29,1% zgonów w Gminie Łomianki były nowotwory, a 8,2% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Gminy Łomianki przypada 7,84 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju⁸⁴.

⁸⁴ www.polskawliczbach.pl

Na terenie Gminy Łomianki liczba osób będących w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni lat 2015-2017 systematycznie wzrastała. W roku 2015 Gminę Łomianki zamieszkiwało 2 995 kobiet w wieku poprodukcyjnym (60+), w roku 2016 – 3 137, a w roku 2017 – 3 196. Populacja mężczyzn w wieku poprodukcyjnym (65+) utrzymuje się na zdecydowanie niższym poziomie. W roku 2015 Gminę Łomianki zamieszkiwało 1 579 mężczyzn powyżej 65 roku życia, w roku następnym – 1 686, a w roku 2017 – 1 733⁸⁵. Zmiana nastąpiła w roku 2018 – liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym spadła do 2970, a mężczyzn – do 1575.

Wykres 20. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w latach 2015 – 2018.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź Gminy (gdy rodzina nie jest wydolna finansowo). Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego

⁸⁵ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie⁸⁶.

Na terenie Gminy Łomianki nie funkcjonują żadne publiczne Domy Opieki Społecznej adresowane dla osób starszych, przewlekle somatycznie chorych⁸⁷ w przeciwieństwie do prywatnych placówek, których na terenie Gminy istnieje kilka⁸⁸. Gmina Łomianki w 2018 roku opłacała pobyt w domach pomocy społecznej dla 14 osób. Łączna kwota, jaką Gmina przeznaczyła w 2018 roku na dofinansowanie pobytu w domach pomocy społecznej to 417 139, 12 zł⁸⁹.

Główną jednostką zajmującą się wspieraniem aktywności osób starszych stanowi Uniwersytet Trzeciego Wieku, który od grudnia 2012 roku posiada status Organizacji Pożytku Publicznego. Uniwersytet Trzeciego Wieku działa od 2009 roku i jak sam o sobie mówi: *„Głównym założeniem Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Łomiankach jest stworzenie przestrzeni dla ludzi w wieku przed- i emerytalnym, którzy nie akceptują „cofania się” ale widzą dla siebie możliwości rozwoju, poznawania nowego, rozwijania pasji, działania. Jeżeli nie teraz to kiedy zrealizujemy odkładane marzenia, zamierzenia, zapomniane pasje”*⁹⁰.

W ramach działalności Uniwersytetu Trzeciego wieku seniorzy mogą skorzystać z kursów komputerowych, lektoratów, gimnastyki rehabilitacyjno-usprawniającej, warsztatów malarskich, zajęć tańca, czy jogi. Oprócz tego starsi mieszkańcy Łomianek mają możliwość zagrania w brydża czy wspólnego oglądania filmów⁹¹.

Ośrodek Pomocy Społecznej stale wychodzi naprzeciw potrzebom starszych mieszkańców, o czym świadczy liczba podejmowanych w tym zakresie działań. W lutym 2018 roku Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej zorganizował warsztat *„Być Babcią i Dziadkiem”* - na spotkanie zaproszeni zostali babcie i dziadkowie. Omawiana była ich rola w życiu rodziny, wyzwania, trudności, które czasami przysłaniają radość z kontaktu z wnukami. W Centrum Kultury w Łomiankach odbyło się spotkanie edukacyjne pt. *„STOP Manipulacji - nie kupuj na prezentacji”*. Nasz wspólny projekt był skierowany nie tylko do seniorów, którzy stanowią grupę potencjalnie najbardziej narażoną na działania nieuczciwych sprzedawców, ale również do osób młodych i w średnim wieku,

⁸⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej

⁸⁷ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

⁸⁸ www.lomianki.pl

⁸⁹ Sprawozdanie z działalności OPS za 2018 rok.

⁹⁰ www.utw.lomianki.pl

⁹¹ Tamże.

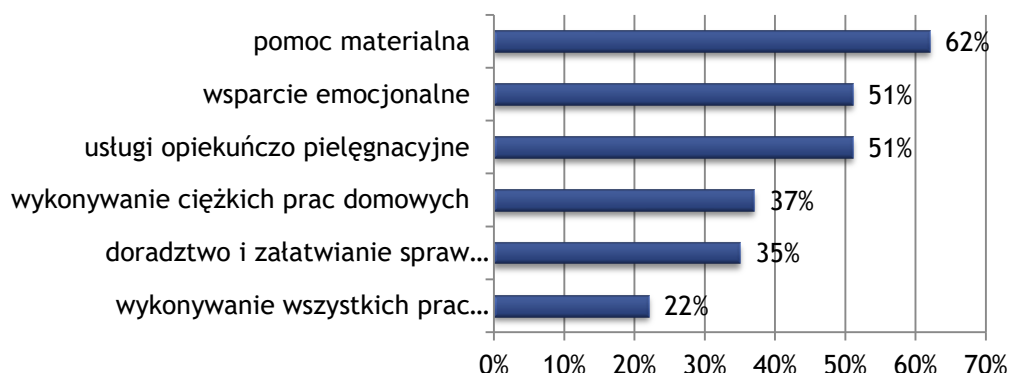

ponieważ to one mogą mieć największy wpływ na podejmowanie działań rodziców czy dziadków. W grudniu 2018 roku odbyła się akcja „Paczka dla seniora” - wsparcie rzeczowe dla osób starszych z terenu Łomianek. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach zorganizował zbiórkę artykułów higienicznych oraz sprzętu rehabilitacyjnego dla osób starszych⁹².

Analizując kwestię aktywności i integracji społecznej seniorów odnieść należy się również do opinii mieszkańców Gminy Łomianki. Jak wynika z przeprowadzonych w 2019 roku badań⁹³:

- 7% dorosłych mieszkańców Gminy przyznaje, że zdarzyło im się doświadczyć odrzucenia ze względu na starszy wiek.
- 64% mieszkańców jest zdania, że osoby starsze i samotne są najbardziej zagrożone problem ubóstwa na terenie Gminy.
- 7% badanych uważa, że osoby starsze są marginalizowane na terenie Gminy. 27% jest zdania przeciwnego, z kolei 66% mieszkańców stwierdziło, że trudno powiedzieć.
- Według opinii badanych główne potrzeby starszych osób mają charakter finansowy (62%). Mieszkańcy wymienili także takie potrzeby, jak: usługi opiekuńczo pielęgnacyjne (51%), wsparcie emocjonalne (51%), wykonywanie ciężkich prac domowych (37%), doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (35%) oraz wykonywanie wszystkich prac domowych.

Wykres 21. Diagnoza Problemów Społecznych: Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych ludzi w Państwa środowisku lokalnym?

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.

⁹² Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2018.

⁹³ Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki, 2019 rok.

- Spośród badanej społeczności 12% uważa, że oferowana osobom starszym przez Gminę pomoc jest raczej wystarczająca. 24% twierdzi, że pomoc ta jest raczej niewystarczająca, a 15% przyznaje, że nie jest ona wystarczająca w ogóle. 47% mieszkańców deklaruje brak wiedzy w temacie. Tylko 2% uznało, że oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

1. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
2. Ograniczenie zdolności do samoobsługi i związana z tym zależność seniorów od otoczenia.
3. Niska dostępność do lokalnych/publicznych usług opiekuńczych.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

1. Wsparcie osób niepełnosprawnych – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy. Jako podmioty współpracujące można wskazać podmioty lecznicze, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
2. Zdrowie psychiczne – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp. Wskazane są działania realizowane we współdziałaniu z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
3. Zdrowie – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku. Poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz

pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej. Efektywna i sprawna współpraca wyżej wymienionych jednostek może również przyczynić się do poprawy jakości życia osób starszych.

4. Wspieranie rodziny – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów.

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach pięciu głównych obszarów: wspieranie aktywności edukacyjnej, promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia, aktywności ruchowej, budowanie aktywności społecznej promującej integrację międzypokoleniową oraz rozwijanie wolontariatu i partycypacji społecznej seniorów. Tworzenie płaszczyzn współpracy osób starszych z młodzieżą w szkołach i poza nią będzie kompensacją braku rodzin wielopokoleniowych, wzbogaci życie osób starszych oraz przygotowuje młodzież do lepszego funkcjonowania na rynku pracy w związku z nabyciem kompetencji potrzebnych do współpracy z osobami starszymi. Realizowane działania budować także będą aktywność społeczną osób starszych.

Zadania

- Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).

- Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów, publikacje oraz zamieszczanie informacji w prasie.
- Organizacja zajęć sportowych dla seniorów.
- Promowanie i tworzenie miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności.
- Prowadzenie ośrodków wsparcia – klubów samopomocy dla osób starszych ukierunkowanych na rozwój integracji międzypokoleniowej – ośrodki oferujące działania dla dzieci, młodzieży i osób starszych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM.	NGO, Oświata.	UM, budżet państwa.

Wskaźniki realizacji celu

- Liczba zorganizowanych lub dofinansowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowy, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym..
- Liczba ośrodków wsparcia realizujących zadania integracji międzypokoleniowej.

Cel operacyjny 2.

Zapewnienie warunków możliwie pełnego i adekwatnego wsparcia lokalnego dla osób starszych.

Strategia realizacji celu

Działania na rzecz osób starszych, których stan zdrowia oraz sytuacja rodzinna nie determinuje konieczności umieszczenia w placówce całodobowej opieki, będą nakierowane na to, aby system wsparcia osób starszych umożliwiał tym osobom możliwość jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku lokalnym. W kwestii osób wymagających

umieszczenia w całodobowej placówce niezbędne wydaje się stworzenie lokalnych, publicznych Domów Opieki Społecznej przeznaczonych dla osób starszych, które z pewnych względów nie mogą pozostawać z rodziną, jak i osób starszych – samotnych. Budowanie sieci wsparcia dla seniorów odbywać może się także przez stałe rozpowszechnianie idei wolontariatu oraz wdrożenie działalności rodzinnych domów pomocy.

Zadania

- Prowadzenie mieszkań chronionych adresowanych do osób starszych.
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii do zwiększenia poziomu poczucia bezpieczeństwa osób starszych (np. teleopieki, telemedycyna).
- Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych świadczonych w ich miejscu zamieszkania.
- Propagowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.
- Wdrożenie działalności rodzinnych domów pomocy.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM.	NGO, Oświata.	UM, budżet państwa, środki europejskie.

Wskaźniki realizacji celu

- Poziom wsparcia w formie usług opiekuńczych w Gminie Łomianki.
- Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych dla osób starszych.
- Liczba lokalnych miejsc wsparcia dla osób starszych (w tym liczba Publicznych Domów Opieki Społecznej).
- Liczba powołanych wolontariatów nakierunkowanych na potrzeby seniorów.
- Liczba powstałych rodzinnych domów pomocy.

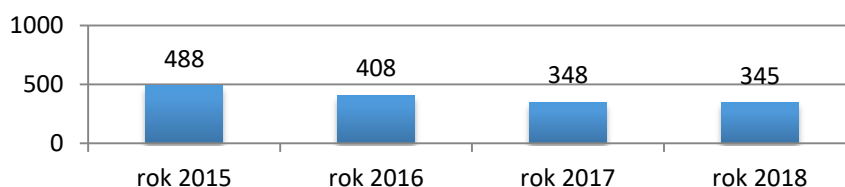
3.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Na przestrzeni lat 2015 - 2018 można zauważyć znaczny spadek osób bezrobotnych w Gminie Łomianki. W 2015 roku 488 osób pozostawało bez pracy, po czym ta liczba w 2016 roku zmalała do 408, w 2017 roku do 348 osób⁹⁴, a w roku 2018 do 345 osób⁹⁵.

Wykres 22. Bezrobotni w Gminie na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy.

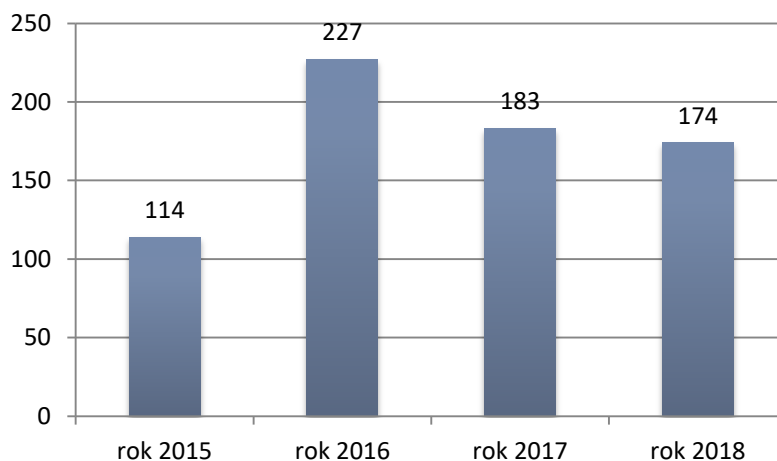
⁹⁴ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

⁹⁵ MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy (za okres 01.01.-31.03.2018)

W roku 2015 zarejestrowano 114 bezrobotnych długotrwale, rok później liczba ta ukształtowała się na poziomie 227, a w roku 2017 na poziomie 183 osób. W roku ubiegłym (2018) Gminę Łomianki zamieszkiwały 174 osoby bezrobotne długotrwale⁹⁶.

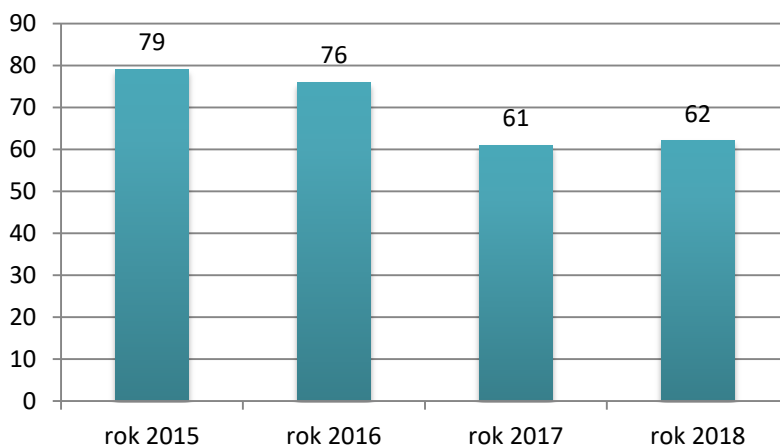
Wykres 23. Bezrobotni długotrwale na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy.

Sporą część osób ogółu bezrobotnych korzysta z zasiłków społecznych; 79 osób w roku 2015, 76 osób w roku 2016, 61 osób w roku 2017⁹⁷ i 62 w roku 2018⁹⁸.

Wykres 24. Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy.

Jak wynika z analizy danych dotyczących osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy największy odsetek stanowią osoby długotrwale bezrobotne (174) oraz osoby powyżej 50 roku życia (w szczególności mężczyźni). W okresie od 1.01.2018 do

⁹⁶ MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy (za okres 01.01.-31.03.2018)

⁹⁷ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

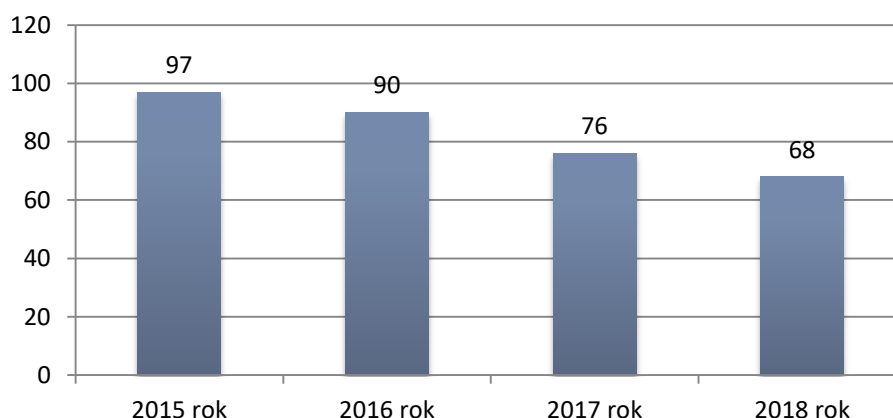
⁹⁸ MRPiPS – 01 Sprawozdanie o rynku pracy (za okres 01.01.-31.03.2018)

31.03.2018 roku 6 osób podjęło staż. Żaden z mieszkańców nie rozpoczął szkolenia, nie podjął się przygotowania zawodowego dla osób dorosłych, ani nie rozpoczął prac społecznie użytecznych, z kolei 10 osób odmówiło propozycji pracy, 37 nie potwierdziło swojej gotowości do pracy, a 6 dobrowolnie zrezygnowało ze statusu bezrobotnego⁹⁹.

Jednocześnie można odnotować spadek liczby rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z 97 w roku 2015 do 76 w roku 2017.¹⁰⁰ W roku 2018 liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia spadła do 68¹⁰¹.

Wykres 25. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia na przestrzeni lat 2015-2018.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

Dane dotyczące bezrobocia charakteryzują się tendencją pozytywną, biorąc pod uwagę, że bezrobocie rejestrowane w Gminie Łomianki wynosiło w 2017 roku **2,6 (2,4% wśród kobiet i 2,8% wśród mężczyzn)**. Co więcej - szacunkowa stopa bezrobocia jest niższa, niż wskaźnik liczony dla województwa mazowieckiego (5,6%). Należy także wziąć pod uwagę, że na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik bezrobocia systematycznie spada. Miesięczne wynagrodzenie brutto w roku 2017 kształtowało się na poziomie 5 054 zł i było nieznacznie niższe, niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie liczone dla województwa mazowieckiego (5 524 zł). Miesięczne średnie wynagrodzenie również ma tendencję wzrostową. W roku 2010 ukształtowało się na poziomie 3 674 zł brutto, by wzrosnąć do 5 045 zł brutto w roku 2017¹⁰².

⁹⁹ PUP dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego; Gmina Łomianki.

¹⁰⁰ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

¹⁰¹ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach za I-XII 2018 r.

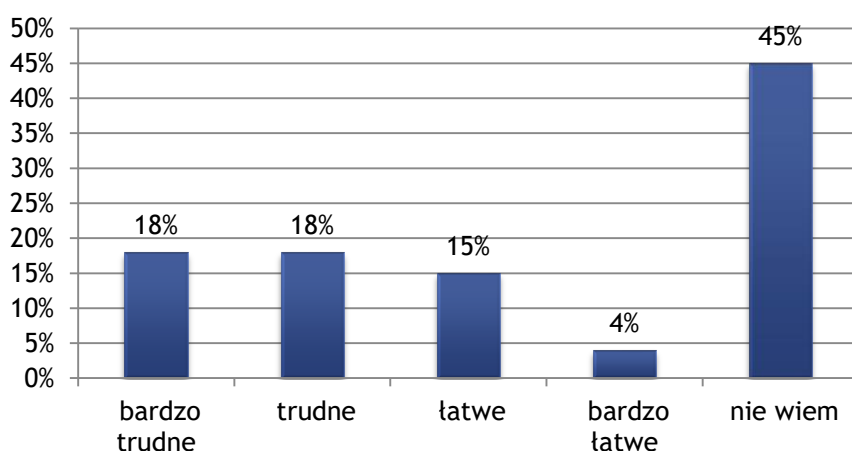
¹⁰² www.polskawliczbach.

Jak wynika z Diagnozy Problemów Społecznych oraz badań społecznych przeprowadzonych w roku 2019:

- W pierwszym pytaniu dotyczącym rynku mieszkańcy zostali poproszeni o określenie stopnia trudności odnośnie znalezienia nowej pracy na terenie ich miejscowości. Jak wynika z ogółu odpowiedzi 45% deklaruje niewiedzę w tym temacie, 18% uważa, że jest to bardzo trudne, 18% twierdzi, że jest to trudne, natomiast 15% ocenia znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jako łatwe i bardzo łatwe (4%).

Wykres 26. Diagnoza Problemów Społecznych: Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest...

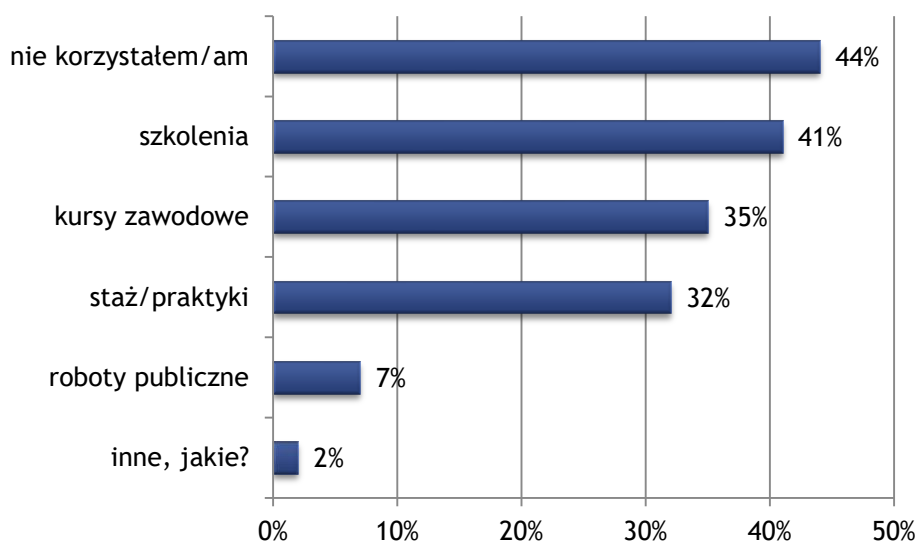

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

- Tylko 6% mieszkańców jest zdania, że Gmina prowadzi formy wsparcia dla osób bezrobotnych. 6% jest zdania przeciwnego, z kolei 88% nie ma żadnych informacji w tym temacie.
- 21% respondentów uważa, że będzie im ciężko znaleźć pracę. Także 21% jest zdania, że zatrudnienie znaleźli bez problemu, a 58% nie potrafi określić swojego stanowiska w tym temacie.
- W kolejnym pytaniu badana populacja miała za zadanie określić z jakich form aktywizacji zawodowej korzystała do tej pory. Jak się okazuje prawie połowa (44%) respondentów nigdy nie korzystała z takich form pomocy, natomiast reszta mieszkańców wymienia takie, jak: szkolenia (41%), kursy zawodowe (35%), staż/praktyki (32%) oraz roboty publiczne (7%).

Wykres 27. Diagnoza Problemów Społecznych: Z jakich form aktywizacji zawodowej korzystał Pan/i do tej pory?

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

- 62% mieszkańców uważa, że brak pracy i bezrobocie to czynniki szczególnie szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi.
- 5% mieszkańców doświadczyło odrzucenia społecznego ze względu na długotrwałe bezrobocie.
- 77% badanych uważa, że osoby bezrobotne są najbardziej zagrożone ubóstwem.

W Centrum Kultury w Łomiankach funkcjonuje Punkt Urzędu Pracy przyjmujący mieszkańców Miasta i Gminy Łomianek. W październiku 2017 roku Ośrodek Pomocy Społecznej nawiązał współpracę z Warszawską Szkołą Zarządzania (studia licencjackie), która w porozumieniu z Burmistrzem Łomianek i dyrektorem Ośrodka Pomocy Społecznej przygotowała specjalną ofertę studiów licencjackich na kierunku zarządzanie dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Uczelnia ze swojej strony zapewniła przyznanie świadczenia w postaci pokrycia kosztów studiów osobom spełniającym kryterium uprawniające do otrzymania stypendium socjalnego, których dochód netto na rodzinę studenta nie przekracza 1 051,70 zł. Świadczenie zostało zapewnione na 3 lata kształcenia¹⁰³.

¹⁰³ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2017.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

1. Niski poziom aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych i podlegających wykluczeniu społecznemu; niechęć do aktywnego wprowadzania zmian w sferze zawodowej życia.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

1. Wspieranie rodziny – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę. Skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny. Utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności. Ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb. Opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach.

2. Ubóstwo – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową. Podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa. Brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb.

3. Wsparcie osób niepełnosprawnych – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia.

5. Zdrowie psychiczne – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne.

6. Edukacja – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych.

Strategia realizacji celu

Planowane do realizacji zadania kierowane są do najliczniejszej grupy osób bezrobotnych. Są to osoby nie potrafiące samodzielnie poradzić sobie z problemami utrudniającymi podjęcie pracy. Planuje się realizację zadań dotyczących poprawy funkcjonowania społecznego tych osób, jak i podniesienia ich możliwości dla funkcjonowania zawodowego. Działania o charakterze aktywizacji społecznej skoncentrowane zostaną na podniesieniu kompetencji osobistych w tym: w odniesieniu do pełnionych ról społecznych w rodzinie i pozostałych środowiskach funkcjonowania. Działania o charakterze aktywizacji zawodowej skoncentrowane zostaną na wspieraniu motywacji do poszukiwania pracy oraz podnoszeniu kompetencji w zakresie poruszania się po rynku pracy oraz zawodowych. Zakłada się również podejmowanie działań o charakterze promocyjnym, służących wspieraniu społecznej odpowiedzialności biznesu.

Realizacja celu odbywać się będzie również z wykorzystaniem projektów opracowanych jako aplikacja do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM).

Zadania

- Organizacja szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe osób bezrobotnych.
- Pozyskiwanie i przekazywanie bezrobotnym ofert pracy.
- Pozyskiwanie miejsc pracy dla osób aktywizowanych z wykorzystaniem instrumentów ekonomii społecznej.
- Realizacja działań służących popularyzacji postaw przedsiębiorczych wśród osób bezrobotnych.
- Wsparcie przedsiębiorczości społecznej w tym spółdzielni socjalnych.
- Wykorzystanie mechanizmów finansowych wspieranych ze środków UE do aktywizacji osób bezrobotnych.
- Refundowanie kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy oraz dofinansowywane będą wynagrodzenia bezrobotnych w wieku 50+.
- Aktywizacja społeczna i zawodowa bezrobotnych w ramach klubów integracji społecznej i centrów integracji społecznej.
- Organizowanie robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych,
- Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwiającej szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
PUP, OPS, pracodawcy i inne instytucje i organizacje lokalnego rynku pracy.	Spółdzielnie socjalne, OPS, poradnie psychologiczno-pedagogiczne.	UM, środki europejskie, budżet państwa.

Wskaźniki realizacji celu

1. Stopa bezrobocia w Gminie Łomianki.
2. Poziom reintegracji społecznej bezrobotnych klientów OPS.

3. Procent osób, które podjęły zatrudnienie w wyniku wydanego skierowania do pracy do liczby zgłoszonych wolnych miejsc.

4. Procent osób bezrobotnych zaktywizowanych zawodowo do liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP poprzez wykorzystanie usług i instrumentów rynku pracy.

Cel operacyjny 2.

Reintegracja społeczna osób bezrobotnych i biernych zawodowo.

Strategia realizacji celu

Planowane do realizacji zadania dotyczące grupy osób bezrobotnych posiadających ustalony III stopień pomocy społecznej, tj. grupy osób bezrobotnych najbardziej oddalonych od rynku pracy i najmniej zmotywowanych do podjęcia zatrudnienia.

Planuje się realizację zadań dotyczących głównie zapewnieniu warunków egzystencji oraz reintegracji społecznej, w tym: udzielenie pomocy finansowej, obejmowanie pracą socjalną, wsparcie indywidualne i grupowe. Realizacja celu odbywać się będzie również z wykorzystaniem projektów opracowanych jako aplikacja do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM).

Zadania:

- Wdrożenie narzędzi reintegracji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych z III profilem pomocy w formie Programu Aktywizacja i Integracja.
- Na wniosek OPS kierowanie przez PUP osób bezrobotnych do objęcia kontraktem socjalnym typu B z ubezpieczeniem zdrowotnym i wsparciem realizowanym w OPS¹⁰⁴.
- Realizacja prac społecznie użytecznych przez osoby bezrobotne z ustalonym III profilem pomocy.

¹⁰⁴ Celem zawarcia kontraktu socjalnego typu B jest wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej lub zawodowej bezrobotnego beneficjenta pomocy społecznej. Koszty płatności składki na ubezpieczenie zdrowotne w takiej sytuacji przechodzą na ośrodek pomocy społecznej. Podstawa prawna: art. 50 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; art. 108. Ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
PUP, OPS.	NGO.	Budżet państwa, UM, środki europejskie.

Wskaźniki realizacji celu

1. Procent osób bezrobotnych objętych Programem Aktywizacja i Integracja do liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z ustalonym III profilem pomocy.
2. Liczba osób bezrobotnych objętych kontraktem socjalnym typu B z ubezpieczeniem zdrowotnym.

3.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

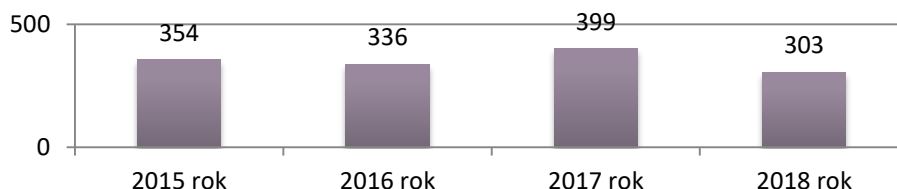
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz powodów przyznania pomocy społecznej, udostępnionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach oraz badania ankietowego. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian w latach 2015-2018. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu: ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia, alkoholizmu lub narkomanii, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, wielodzietności.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach pokazują, że ogólna liczba rodzin z obszaru Gminy, wymagająca wsparcia organizowanego przez Gminę ulegała wzrostowi na przestrzeni lat 2015-2017. W 2017 roku

wyniosła ona 399 rodzin, a dwa lata wcześniej – 354 rodziny¹⁰⁵. W roku 2018 zaobserwować można spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (303 rodziny¹⁰⁶).

Wykres 28. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2015-2018.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

Z analizy danych wynika, że w latach 2015 – 2018 wzrosła liczba udzielanych zasiłków stałych. Dopiero od 2016 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach występował o dotację na zasiłki okresowe i dopiero wtedy zaczęto je przyznawać. W roku 2016 i 2017 ilość przyznanych świadczeń plasuje się na podobnym poziomie, co świadczy o tym, że zapotrzebowanie na tego typu wsparcie w Gminie jest znaczne. Odnotować można znaczny wzrost zasiłków okresowych przyznawanych z tytułu bezrobocia (z 0 w roku 2015 do 20 w roku 2017). W roku 2018 udzielonych zostały 23 zasiłki okresowe, z czego w dalszym ciągu większą część stanowiły zasiłki przyznawane z powodu bezrobocia (13)¹⁰⁷

Tabela 32. Udzielone świadczenia mieszkańcom Gminy na przestrzeni lat 2015-2018¹⁰⁸.

	2015	2016	2017	2018
Zasiłki stałe	63	68	68	78
Zasiłki okresowe	1	44	39	23
<u>W tym z powodu bezrobocia</u>	0	10	20	13

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

¹⁰⁵ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

¹⁰⁶ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej -pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2018 rok.

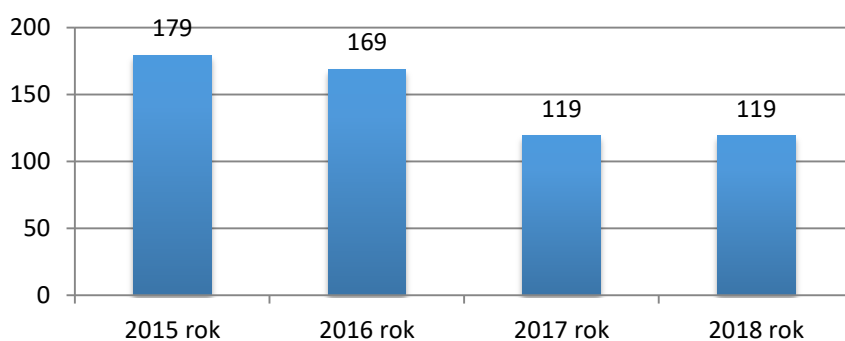
¹⁰⁷ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniędzy w naturze i usługach za I-XII 2018 r.

¹⁰⁸ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

W roku 2015 liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa ukształtowała się na poziomie 179 z kolei w roku 2017 i w roku 2018 – na poziomie 119. Można więc wnioskować, że omawiany problem charakteryzować się będzie tendencją malejącą.

Wyk.24. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2015 – 2018.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

Gmina Łomianki korzysta z programu finansowego Gmin w zakresie dożywiania „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Zasady realizacji określone zostały Umową zawartą z Wojewodą Mazowieckim o wsparcie realizacji zadania własnego o charakterze obowiązkowym określonym w art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14 ustawy o pomocy społecznej realizowanego w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego Gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 -2020 przyjętego uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego Gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹⁰⁹.

¹⁰⁹ www.gov.pl/web/rodzina

W roku 2015 programem objętych zostało 351 osób, w roku 2016 – 234 osoby, a w roku 2017 – 206 osób.¹¹⁰ W roku 2018 liczba osób objętych programem spadła do 172¹¹¹ Zauważyć można, że wraz z upływem lat liczba odbiorców programu maleje.

Tabela 33. Liczba odbiorców objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na przestrzeni lat 2015-2018.

Rok:	2015	2016	2017	2018
Liczba osób objętych programem.	351	234	206	172
Liczba osób korzystających w tym z zasiłku celowego.	272	187	146	90
Liczba osób korzystających w tym z posiłku.	79	47	73	85

Źródło: Sprawozdanie z realizacji programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania.

Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej na terenie Gminy Łomianki pozwala stwierdzić, że na przestrzeni lat 2015-2018 głównym problemem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy korzystających ze świadczeń było ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność. W badanym okresie czasu obserwujemy spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie. Niepokojący jest również utrzymujący się, wysoki poziom świadczeń udzielanych z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, co jest niewątpliwie spowodowane starzeniem się społeczności. Bardzo liczna grupa beneficjentów pomocy społecznej to osoby niepełnosprawne oraz zagrożone ubóstwem. Analizując powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród rodzin objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka i są ze sobą skorelowane, np. istnieje wyraźna zależność pomiędzy bezrobociem a zagrożeniem popadnięcia w ubóstwo. W związku z powyższym, przeważająca większość rodzin - beneficjentów pomocy społecznej organizowanej przez Gminę Łomianki występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

¹¹⁰ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2015, 2016 i 2017.

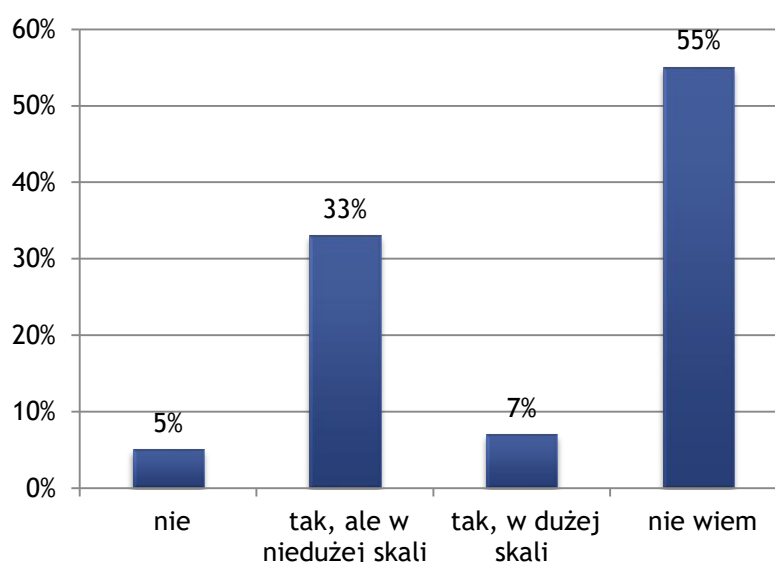
¹¹¹ Sprawozdanie z realizacji programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” za I-XII 2018 r.

Biorąc pod uwagę, że problem ubóstwa dotyka ludzi bezpośrednio i często jest widoczny dla społeczności lokalnej wyjątkowo istotne wydaje się poznanie opinii mieszkańców odnośnie tej kwestii. Pozwala to stworzyć holistyczny obraz dominującego problemu oparty zarówno na statystykach, jak i pewnego rodzaju „wiedzy gorącej”. Jak wynika z opinii mieszkańców Gminy Łomianki:

- 2% mieszkańców doświadczyło odrzucenia społecznego ze względu na ubóstwo.
- Mieszkańcy Gminy zostali zapytani także, czy problem ubóstwa obecny jest w ich miejscu zamieszkania. Jak wynika z odpowiedzi respondentów 55% uważa, że nie wie, jak wygląda sytuacja, a 5% twierdzi, że problem ubóstwa nie dotyczy ich miejscowości. 33% ankietowanych twierdzi, że problem jest obecny, ale w niedużej skali, natomiast 7% uważa, że nasilenie problemu jest duże.

Wykres 29. Diagnoza Problemów Społecznych: Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa Gminie?

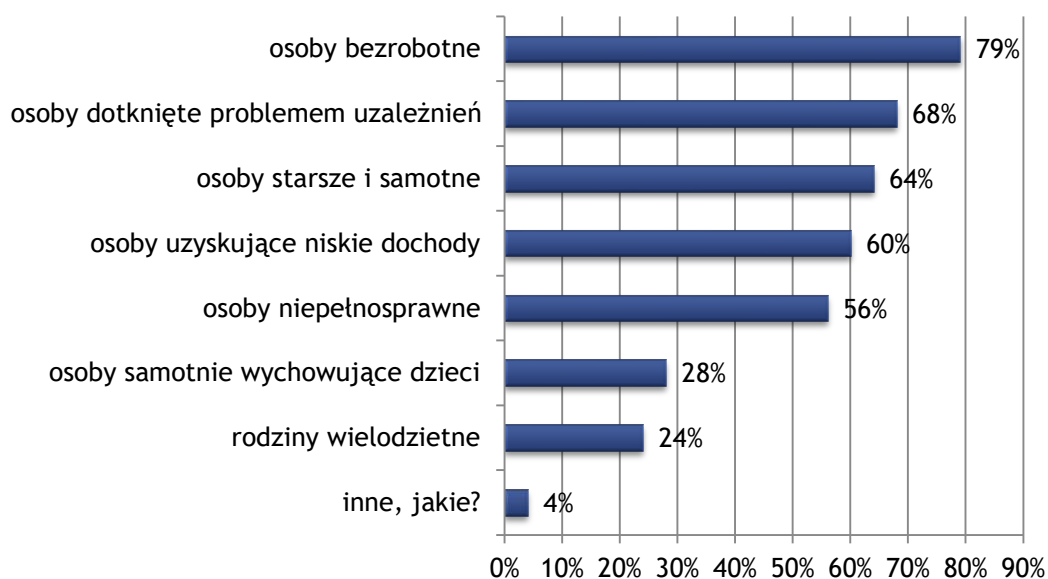

Źródło: Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.

- 20% mieszkańców doświadczyło ubóstwa kiedykolwiek w życiu.
- 64% badanych twierdzi, że zagrożoną ubóstwem grupę stanowią osoby bezrobotne (79%), osoby dotknięte problemem uzależnień (68%), osoby starsze i samotne (64%), osoby uzyskujące niskie dochody (60%) oraz osoby niepełnosprawne (56%). 28% mieszkańców wskazało na osoby samotnie wychowujące dzieci, a 24% na rodziny wielodzietne.

Wykres 30. Diagnoza Problemów Społecznych: Kto najbardziej zagrożony jest ubóstwem w Państwie Gminie?

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

- 21% mieszkańców uważa, że w ich środowisku znajdują się osoby żyjące granicy ubóstwa, starsze i bezdomne, które z tych powodów doznały wykluczenia z życia społeczeństwa lokalnego¹¹²

Gmina Łomianki organizuje różnego rodzaju akcje mające na celu wsparcie osób z problemem ubóstwa. W lutym 2017 pracownicy OPS we współpracy z Urzędem Miejskim, Strażą Miejską i Szkołą Podstawową nr 1 wydawali posiłki dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Gminy Łomianki. Także w lutym została zorganizowana akcja „Wymiana ciepła” w ramach której potrzebujące osoby mogły zaopatrzyć się w ubrania ofiarowane przez mieszkańców Łomianek. Od kwietnia 2017 roku została uruchomiona pierwsza w całym powiecie łaznia dla osób bezdomnych i potrzebujących, która została wyposażona we wszystkie środki higieniczne. Latem 2017 (sierpień) po raz kolejny ruszyła akcja wydawania nowych ubrań, w we wrześniu – akcja rozdawania środków higieny osobistej i środków czystości dla najbardziej potrzebujących. Od listopada 2017 roku do lutego 2018 roku pracownicy OPS wydawali gorące posiłki dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Łomianek. Akcja zupy dla potrzebujących została zorganizowana przez OPS we współpracy z Urzędem Miejskim, Strażą Miejską i Szkołą Podstawową nr 1 w Łomiankach, z kolei

¹¹² Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki, 2019 rok.

w grudniu 2017 ruszyła świąteczna zbiórka „Okaż pomocną dłoń”, która nakierowana była na pomoc osobom samotnym, niepełnosprawnym, bezdomnym i rodzin wielodzietnych. Przed świętami Bożego Narodzenia Gmina Łomianki aktywnie zaangażowała się w akcję „Szlachetna Paczka”¹¹³. W marcu 2018 nastąpiła kontynuacja akcji „gorący posiłek” w związku z wystąpieniem nagłych mrozów. W sierpniu 2018 roku odbyła się zbiórka artykułów szkolnych dla podopiecznych OPS w Łomiankach, z kolei we wrześniu z inicjatywy Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach Gmina otrzymała od firmy Protect&Gamble artykuły chemiczne dla mieszkańców w największej potrzebie. W październiku Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach zorganizował zbiórkę środków czystości i artykułów higienicznych dla najbardziej potrzebujących podopiecznych, a w grudniu – zbiórkę świątecznych prezentów dla podopiecznych Ośrodka. W okresie od 4.12.2018-20.12.2018 tak, jak w latach poprzednich trwała akcja „wymiana ciepła” w ramach której mieszkańcy mogli pozostawić ubrania dla innych osób potrzebujących, które za darmo mogły zaopatrzyć się w ciepłe ubrania. W roku 2018 Łażna dla osób potrzebujących kontynuowała swoją działalność.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

1. Ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych. Przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która wśród dzieci i młodzieży prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności i „dziedziczenia biedy”.
2. Brak specjalistycznych ośrodków dla osób bezdomnych.

---

¹¹³ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2017.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

1. Bezrobocie – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych.
2. Niepełnosprawność – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem.
3. Wiek – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci i młodzież jako członkowie rodzin. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych.
4. Wykształcenie – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest niskie wykształcenie, czy też niskie kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Zapewnienie możliwości społecznego włączenia osób przez podniesienie ich kompetencji aktywnością wspieraną.

Strategia realizacji celu

Dla osiągnięcia celu, działania zostaną skoncentrowane na umożliwieniu wyjścia z trudnej sytuacji finansowej osobom i rodzinom za pomocą aktywności wspieranej. Wspieranie polegać będzie na inicjowaniu, ukierunkowaniu i podtrzymaniu aktywności osób

i rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem ubóstwa, za pomocą zadań realizowanych przez pracowników socjalnych, w tym pracy socjalnej oraz poprzez wsparcie pozamaterialne – usługi. Szczególnie istotną rolę pełnią w tym obszarze pracownicy socjalni.

W ramach nowych usług planuje się do realizacji: usługi rodzin wspierających i usługi placówki wsparcia dziennego. Poszukiwanie skutecznych rozwiązań o charakterze aktywizacji wspieranej warunkowane jest przede wszystkim holistycznym charakterem problemu ubóstwa – które jest przede wszystkim zjawiskiem społecznym stanowiącym układ podlegający zasadom niedającym się wywnioskować z prawidłowości rządzących jego składnikami. W rzeczywistości często przyczyna problemu ubóstwa jest jednocześnie jego skutkiem (utrata pracy skutkuje brakiem środków finansowych prowadzących do deprywacji potrzeb, obniżenia poczucia własnej wartości i sprawczości, a w efekcie do długotrwałego pozostawania bez pracy). Dlatego też efektywna aktywność wspierana nie może dotyczyć wyłącznie jednego aspektu funkcjonowania osoby. Ponieważ działania w zakresie aktywności wspieranej mają na celu podniesienie kompetencji osób i rodzin w obszarach społecznym i zawodowym, przez bezpośredni, ukierunkowany wpływ na pełnione role, dla celów niniejszej strategii proponowany katalog usług zbudowany jest z usług dostępnych w ramach innych dziedzin planowania strategicznego.

Realizacja celu odbywać się będzie również z wykorzystaniem projektów opracowanych jako aplikacja do regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM).

Zadania

- Utrzymanie zróżnicowanych form wsparcia pozamaterialnego o charakterze aktywizacji wspieranej, podnoszącej kompetencje pełnionych ról.
- Kształtowanie wzorców współpracy obywatelskiej przez umożliwienie włączenia się w udzielanie pomocy przez osoby prywatne (wolontariat) i organizacje (akcje socjalne).
- Wprowadzenie nowych usług aktywizacji wspieranej w dziedzinie wspierania rodziny: usługi rodzin wspierających, usługi placówki wsparcia dziennego.

- Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przewyżczeniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
- Podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców poprzez ułatwianie dostępu do różnego rodzaju kursów umożliwiających zdobycie zawodu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS.	Instytucje aktywności lokalnej.	UM, Urząd Powiatu.

Wskaźniki realizacji celu

- Dostęp mieszkańców do form aktywizacji zawodowej.
- Wsparcie funkcjonowania społecznego rodzin objętych pomocą społeczną.
- Dostęp do wsparcia indywidualnego w formie usług.

Cel operacyjny 2.

Zapewnienie opieki i pomocy osobom bezdomnym.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną nakierowane na problem związany ze społeczną bezdomnością. Konieczne jest wydzielenie specjalistycznej jednostki działającej odrębnie, przy Urzędzie Miasta, OPS lub przy Ośrodku Zdrowia, która będzie w stanie zapewnić osobom pozostającym bez miejsca zamieszkania zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (w formie posiłku, noclegu czy zabiegów higienicznych). Ważne jest by wszelkie działania w tym zakresie nakierowane były nie tylko na redukcję szkód, lecz na szeroko rozumianą edukację i wsparcie emocjonalne, zdrowotne, prawne i zawodowe osób bezdomnych. Tylko oddziaływania nakierowane na różnorakie płaszczyzny osób pozostających w tak trudnej sytuacji życiowej jaką jest bezdomność mogą przynieść oczekiwane rezultaty.

Zadania

- Utworzenie jednostki wsparcia dla osób bezdomnych.
- Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezdomnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS.	NGO, Ośrodek Zdrowia.	UM, budżet państwa, środki europejskie.

Wskaźnik realizacji celu

- Ilość powstałych placówek wsparcia dla osób bezdomnych oraz liczba beneficjentów pomocy.

Cel operacyjny 3.

Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia o charakterze materialnym ograniczającym zasięg i głębokość ubóstwa przy uwzględnieniu współdziałania beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji dostępu do skutecznej pomocy o charakterze materialnym, w formie świadczeń wynikających z obowiązujących przepisów prawa oraz na zapewnieniu skali i zakresu pomocy umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych osób i rodzin, dotkniętych i zagrożonych problemem ubóstwa. Dla uzyskania skuteczności udzielanego wsparcia materialnego konieczne jest wypełnianie założeń ustawowych w zakresie udzielania pomocy finansowej, w szczególności dążenie do udzielania pomocy w wysokości stanowiącej uzupełnienie różnicy pomiędzy dochodem gospodarstwa domowego a kryterium ustawowym. Natomiast w celu zapobiegania ubóstwu skrajnemu, niezbędne jest utrzymanie rozszerzonej grupy docelowej objętej pomocą

w formie dożywiania. Istotnym elementem w realizacji tego celu jest pełne wykorzystanie cechy szczególnej świadczeń pomocy społecznej, którą jest powiązanie ich otrzymywania z obowiązkiem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji rodzinnej.

Na realizację zadań: pomoc w formie zasiłków okresowych i w formie dożywiania, część środków pozyskiwana jest z budżetu państwa.

Realizacja celu odbywać się będzie również z wykorzystaniem projektów opracowanych jako aplikacja do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM).

Zadania

- Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.
- Zwiększenie skali pomocy w zakresie dożywiania – zwiększenie wymiaru udzielanej pomocy w formie zasiłków na zakup żywności.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS.	NGO.	UM, budżet państwa, środki europejskie.

Wskaźniki realizacji celu

- Skala interwencji w ramach zadań pomocy społecznej w Gminie Łomianki.
- Liczba osób, które w wyniku interwencji osiągnęły dochód co najmniej w wysokości kryterium dochodowego.

3.9. PRZESTĘPCZOŚĆ

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Definicję przestępstwa możemy interpretować na podstawie przepisów kodeksu karnego. Na gruncie obecnego stanu prawnego, przestępstwem jest czyn zawiniony i społecznie szkodliwy (w stopniu większym niż znikomy), zabroniony pod groźbą kary przez obowiązującą ustawę karną opisującą jego znamiona. Nasz system prawa karnego korzysta z tzw. materialno-formalnej definicji przestępstwa. Jej elementem materialnym jest społeczna szkodliwość, jej elementami formalnymi – cała reszta (czyn, bezprawność, wina).

Do cech konstytutywnych przestępstwa należy:

- to, że jest czynem zabronionym;
- to, że jest czynem bezprawnym;
- to, że jest zawinione;¹¹⁴

W 2017 roku w Gminie Łomianki stwierdzono szacunkowo 438 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 16,82 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Łomianki wynosi 58,00% i jest nieznacznie mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejszy od wskaźnika dla całej Polski¹¹⁵.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Łomianki najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 10,99 (wykrywalność 43%) oraz przeciwko mieniu - 8,60 (wykrywalność 30%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,33 (99%), o charakterze gospodarczym - 2,01 (61%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,30 (94%).

¹¹⁴ https://pl.wikibooks.org/wiki/Prawo_karne/Definicja_przest%C4%99pstwa_i_jej_elementy

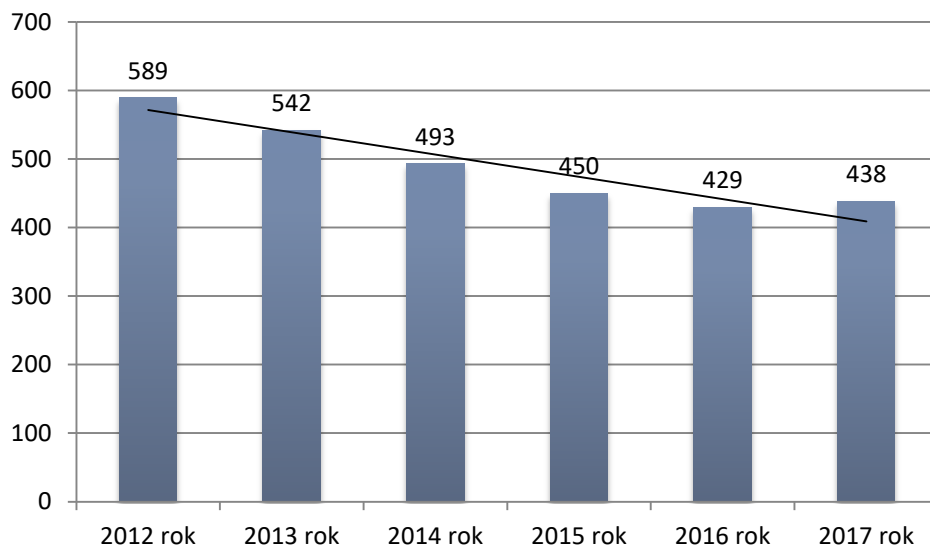
¹¹⁵ www.polskawliczbach.pl

Od roku 2012 do roku 2016 systematycznie spada liczba przestępstwa stwierdzonych (z 589 w roku 2012 do 429 w roku 2016). W roku 2017 stwierdzono o 9 przestępstw więcej, niż w roku 2016.

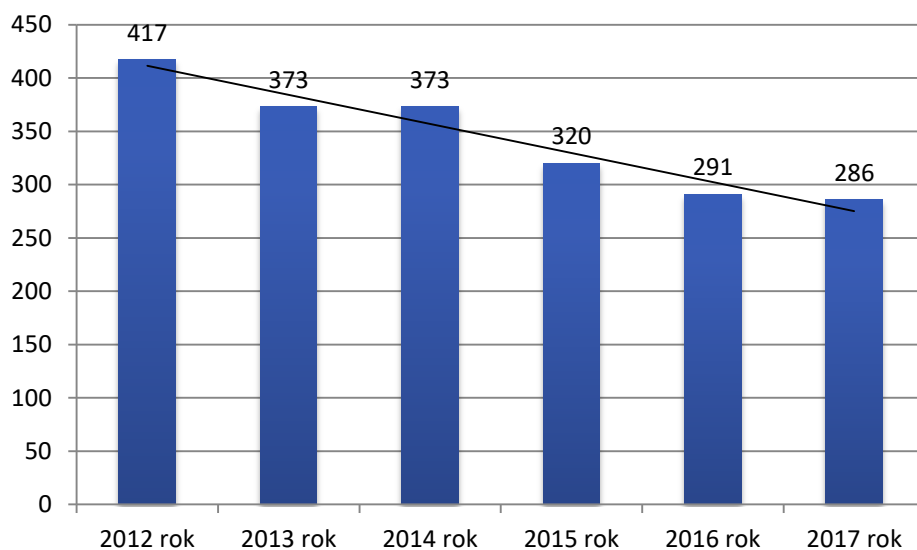
Wykres 31. Liczba przestępstw stwierdzonych na przestrzeni ostatnich lat.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Serwis Polska w Liczbach.

Z analizy danych wynika, że od 2012 roku powoli lecz systematycznie maleje odsetek przestępstw o charakterze kryminalnym (z 417 w roku 2012 do 286 w roku 2017).

Wykres 32. Przestępstwa o charakterze kryminalnym na przestrzeni ostatnich lat.

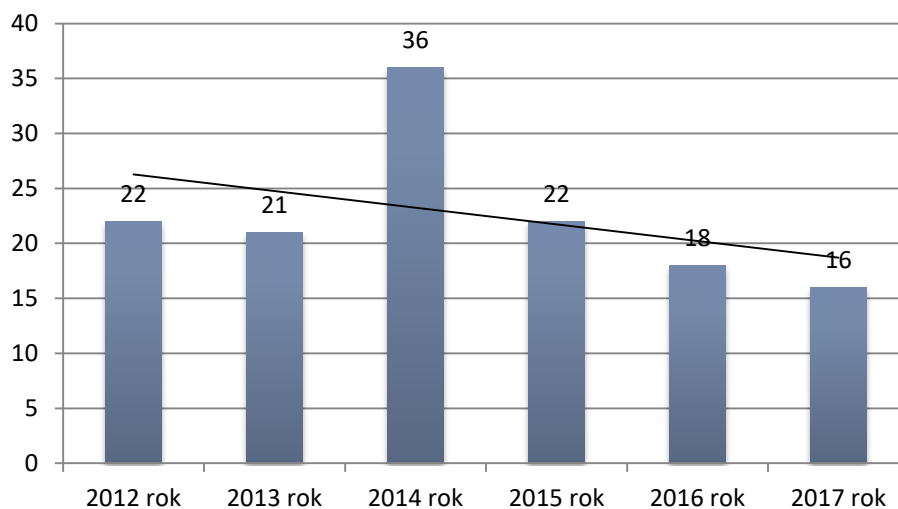

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Serwis Polska w Liczbach.

Ilość przestępstw o charakterze gospodarczym w latach 2012 – 2017 wahała się od 22 w 2012 roku do 16 w roku 2017. W 2014 roku odnotować możemy niebezpieczny wzrost przestępstw gospodarczych kształtujący się na poziomie 36.

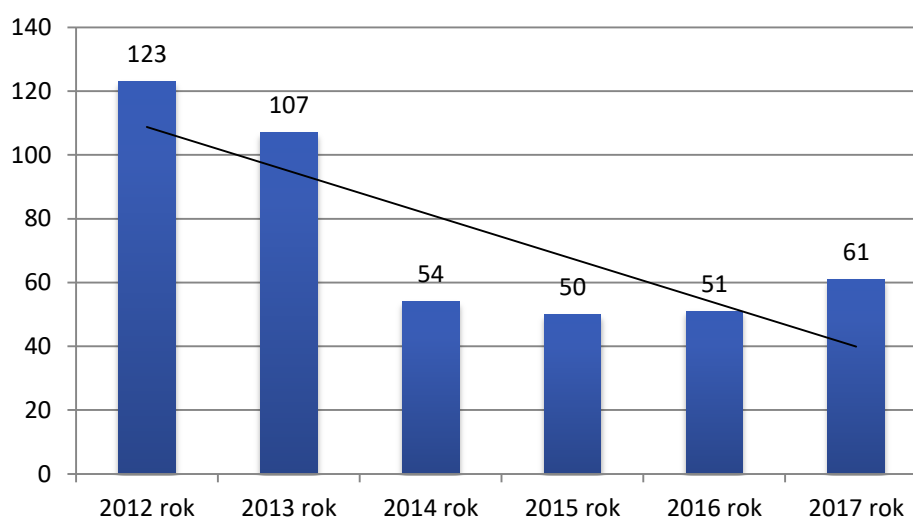
Wykres 33. Przestępstwa o charakterze gospodarczym na przestrzeni ostatnich lat.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Serwis Polska w Liczbach.

W latach 2012 – 2016 nastąpił spadek liczby przestępstw drogowych. W 2016 roku popełniono 51 przestępstw drogowych, czyli o 72 mniej niż w 2012 r. W 2017 roku zaobserwować możemy ponowny wzrost przestępstw drogowych.

Wykres 34. Przestępstwa drogowe na przestrzeni ostatnich lat.

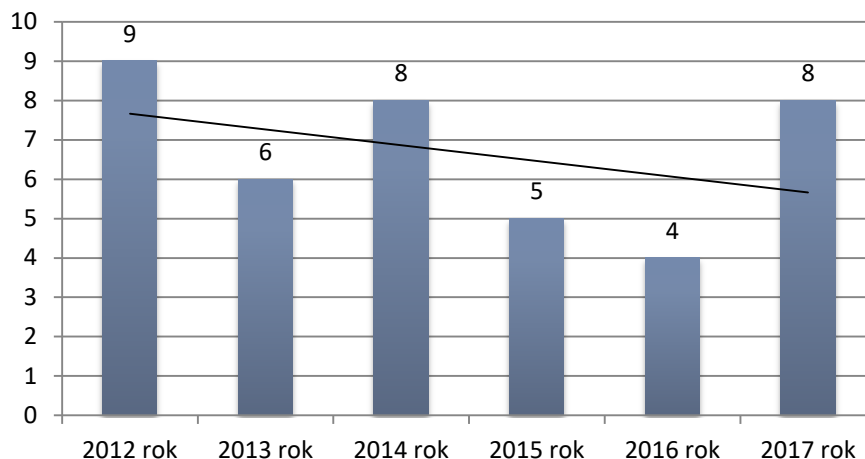

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Serwis Polska w Liczbach.

Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu w latach 2012-2017 niespodziewanie wzrasta i maleje. W roku 2012 odnotowano 9 przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, w roku 2016 – 4, a w roku 2017-8.

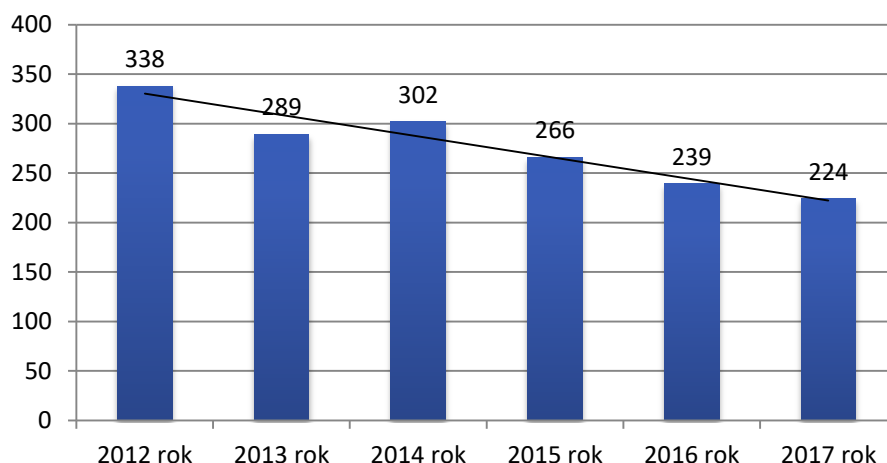
Wykres 35. Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu na przestrzeni ostatnich lat.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Serwis Polska w Liczbach.

W porównaniu do 2014 roku w kolejnych latach nastąpił spadek liczby przestępstw przeciwko mieniu. W 2014 roku odnotowano 302 przestępstwa, co oznacza, że w porównaniu do 2017 roku liczba ta zmalała o 78 przypadków złamania prawa. Należy mieć jednak na uwadze, że rok 2014 charakteryzował się stosunkowo wysokim wskaźnikiem przestępczości przeciwko mieniu. W związku z tym zaleca się holistyczne spojrzenie na problem przestępczości z uwzględnieniem jak najwcześniejszych lat.

Wykres 36. Przestępstwa przeciwko mieniu na przestrzeni ostatnich lat.

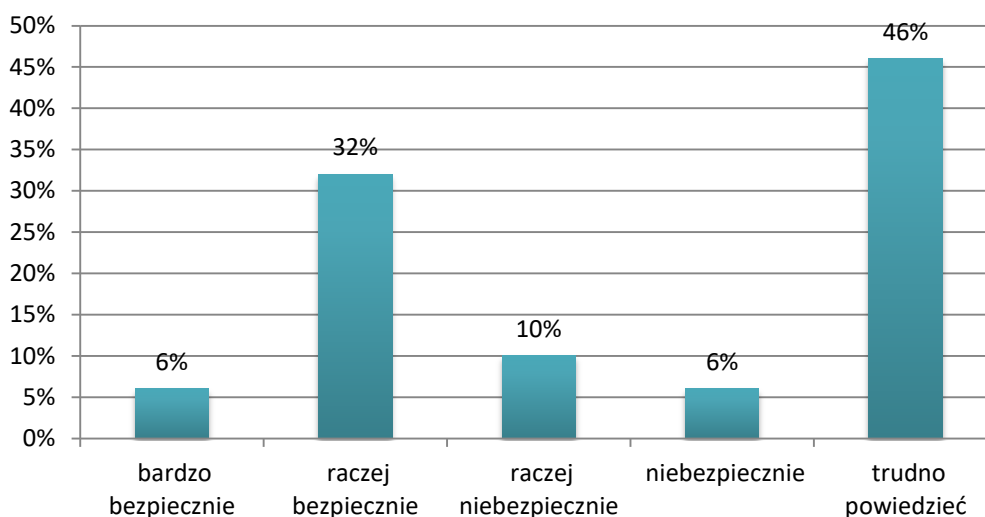
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Serwis Polska w Liczbach.

Biorąc pod uwagę wyniki badań społecznych przeprowadzonych w 2019 roku stwierdzić możemy, co następuje:

- 28% mieszkańców ocenia swoją okolicę jako bezpieczną, 15% jest zdania przeciwnego, z kolei 57% nie wie, jak ocenić swoje miejsce zamieszkania.
- 6% mieszkańców Gminy deklaruje, że czuje się bardzo bezpiecznie spacerując po swojej okolicy po zmroku, a raczej bezpiecznie czuje się 32% osób spośród badanej grupy. Na odpowiedź: raczej niebezpiecznie wskazało 10% badanych, z kolei niebezpiecznie czują się 6% mieszkańców. Jak wynika z analizy materiału badawczego 46% ankietowanych nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 37. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?

Źródło: *Diagnoza Problemów Społecznych, 2019 rok.*

- Aż 87% mieszkańców nie wie, czy Gmina prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa. Tylko 7% jest zdania, że omawiane działania są podejmowane¹¹⁶.

¹¹⁶ Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki, 2019 rok.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

1. Wskaźnik wykrywalności przestępstw niższy, niż wartości liczone dla województwa mazowieckiego oraz dla Polski.
2. Niska świadomość społeczna dotycząca działań mających na celu podniesienie poczucia bezpieczeństwa w Gminie; niska aktywność organów Gminy w tym zakresie.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przestępczość” są:

1. Bezrobocie i ubóstwo – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje.
2. Wspieranie rodziny – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie.
3. Przemoc – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości. Przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności.
4. Uzależnienia – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Podniesienie wskaźnika wykrywalności przestępstw i aktywizacja społeczna mieszkańców oraz Gminy.

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach dwóch głównych obszarów: wspierania aktywności lokalnej oraz organów Gminy i zwiększenia czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne. Wspieranie aktywności lokalnej wychodzi z założenia, że wspólnota wyznająca podobne wartości i wewnętrznie spójna generuje mniej przestępców, niż wspólnota anonimowa. Zintegrowana społeczność lokalna podnosi poczucie odpowiedzialności za inne osoby poszczególnych jednostek oraz poniekąd zmusza do liczenia się z konsekwencjami ponoszonymi za swoje czyny (potencjalny sprawca zdaje sobie sprawę, że z łatwością może być zidentyfikowany). Zwiększanie czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne dotyczy również udostępniania mieszkańcom informacji gdzie mogą zgłosić się w poczuciu zagrożenia. Zwiększanie czujności wiąże się również z otwartością na problemy społeczne i aktywną integracją organów bezpieczeństwa w życie społeczności lokalnej – tak, by być postrzeganym jako osoba godna zaufania. Ważne również wydaje się podnoszenie kompetencji służb (szkolenia, warsztaty).

Zadania

- Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz organów Gminy.
- Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UM.	NGO, OPS, KGP.	UM, budżet państwa/europejski.

Wskaźniki realizacji celu

- Wzrost wskaźnika wykrywalności przestępstw.
- Ilość oddziaływań mających na celu wzrost aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywności Gminy (aktywne angażowanie się w kwestie bezpieczeństwa publicznego).

3.10. REWITALIZACJA SPOŁECZNA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Gmina Łomianki realizuje Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023. Stanowi podstawę do realizacji działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w szczególności tych, którzy są zagrożeni wykluczeniem z lokalnej społeczności, aby w konsekwencji doprowadzić do ich integracji społecznej.

*„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego programu rewitalizacji”-
ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji
(dz. u. 2015 poz. 1777)*

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łomianki na lata 2017 – 2023 opracowano na podstawie art. 18ust. 2 pkt. 6 ustawy o samorządzie Gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. 2016 poz. 446 z późn. zm.), w oparciu o Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, opublikowane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 r. Punktem wyjścia dla określenia zjawisk kryzysowych poddanych analizie były zapisy Strategii Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łomianki na lata 2014 – 2020 oraz przeprowadzone badania ankietowe i spotkania z mieszkańcami.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023 obejmuje następujące sfery (analizowane w oparciu o analizę kwestii społecznych):

1. społeczną (w szczególności w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym);
2. gospodarczą (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
3. środowiskową (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
4. przestrzenno-funkcjonalną (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
5. techniczną (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska)¹¹⁷.

Z punktu widzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych najistotniejszy obszar Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Łomianki stanowi strefa społeczna,

---

¹¹⁷ Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023.

a więc zagadnienia związane z: problemami demograficznymi, ubóstwem, bezrobociem, bezpieczeństwem, kapitałem społecznym i poziomem edukacji.

Analizując dane pochodzące z Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Łomianki, Strategii Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030 oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łomianki na lata 2014-2020 stwierdzić możemy, co następuje:

- Na przestrzeni ostatnich lat odnotować można duży odsetek ludności napływowej oraz duży odsetek ludności zamieszkującej bez zameldowania.
- Młodzi ludzie emigrują, wyjeżdżając poza teren Łomianek.
- Na terenie Gminy zaobserwować można narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- Duża liczba rodzin wielodzietnych.
- Występowanie patologii społecznych.
- Długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej.
- Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu problemów.
- Znaczące różnice w dochodach mieszkańców Gminy Łomianki.
- Mała ilość miejsc zatrudnienia.
- Relatywnie wysoki poziom bezrobocia długotrwałego wraz ze zjawiskiem „dziedziczenia bezrobocia”.
- Osoby długotrwałe bezrobotne nie wykazują chęci podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.
- Osoby „napływowe” nie integrują się z życiem lokalnym Gminy.
- Niskie uczestnictwo mieszkańców w społeczności lokalnej oraz słabe związki emocjonalne z miejscem zamieszkania.
- Brak wspólnych inicjatyw lokalnych mieszkańców oraz słabe więzi mieszkańców między sobą.
- Brak aktywnych organizacji pozarządowych integrujących mieszkańców.
- Utrudniony dostęp do kursów i szkoleń dla osób dorosłych podnoszących poziom ich edukacji¹¹⁸.

---

¹¹⁸ Tamże.

Obszary problemowe

W związku z tym, że większość obszarów z zakresu strefy społecznej poruszanych przez Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki zostało już uwzględnionych w poprzednich obszarach problemowych niniejszej Strategii istotne wydaje się skupić na tym, czego Strategia dotychczas nie poruszała. Z uwagi na to wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

1. Niska integracja i aktywność społeczna mieszkańców wynikająca z dużej liczby osób napływowych do Gminy oraz ze znaczącej różnicy dochodów mieszkańców; brak zaangażowania mieszkańców we wspólne inicjatywy na linii Gmina – obywatele Gminy.

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączanie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1.

Wzmacnianie integracji i partycypacji członków lokalnych społeczności w aktywnym życiu Gminy; niwelowanie różnic między mieszkańcami stojącymi na drodze do integracji

Strategia realizacji celu

Realizacja celu nastawiona będzie na inicjowanie i promowanie działań o charakterze społecznym i lokalnym integrujących mieszkańców Gminy. Najważniejsze wydaje się aktywne wspieranie rozwoju więzi sąsiedzkich oraz budowanie tożsamości lokalnej osób

młodych oraz osób przybywających do Gminy z większych metropolii. Działania podejmowane w tym obszarze powinny być ukierunkowane na niwelowanie różnic o charakterze materialnym, które potencjalnie mogą stanowić barierę pełnej integracji społecznej. Planuje się powołać organizacje pozarządowe/lub inne podmioty organizacyjne, które odpowiedzialne będą za planowanie, inicjowanie, prowadzenie i ewaluację działań mających na celu integrację pomiędzy obywatelami Gminy oraz na linii mieszkańcy – Gmina.

Zadania

- Inicjowanie i wdrażanie programów aktywności lokalnej w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym, realizujących działania aktywizujące, edukujące, organizowanie sieci działania różnych instytucji.
- Organizacja czasu wolnego nastawiona na integrację sąsiedzką.
- Budowanie tożsamości lokalnej, zwłaszcza osób młodych i nowo przybyłych do Gminy.
- Tworzenie warunków do rozwijania i podtrzymywania relacji sąsiedzkich.
- Realizacja działań profilaktycznych zapobiegających degradacji środowisk i społeczności, w obszarze społecznego ich funkcjonowania.
- Rozwijanie wolontariatu świadczonego na rzecz członków lokalnych społeczności.
- Powołanie jednostki odpowiedzialnej za organizację i prowadzenie działań mających na celu integrację pomiędzy obywatelami.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
OPS, UM.	Instytucje aktywności lokalnej, NGO, wolontariusze, Oświata.	UM, Urząd Powiatu, środki europejskie.

Wskaźnik realizacji celu

1. Ilość zorganizowanych działań o charakterze integrującym.
2. Ilość powołanych podmiotów odpowiedzialnych za projektowanie działań społecznych/integracyjnych.
3. Ilość przeprowadzonych programów aktywności lokalnej.

4. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

- ⇒ Mocne strony (wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia Gminę na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.
- ⇒ Słabe strony (wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.
- ⇒ Szanse (zewnętrzne czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.
- ⇒ Zagrożenia (zewnętrzne czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów

Tabela 34. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zarejestrowana tendencja wzrostowa średniego wynagrodzenia. 2. Niska stopa bezrobocia. 3. Napływ ludności z większych metropolii. 4. Dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego. 5. Wykształcona kadra pracująca w instytucjach pomocowych. 6. Wiele instytucji pomocowych m.in. lokalny Punkt Konsultacyjny, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 7. Współpraca Gminy z Samodzielnym Publicznym Zespołem Lecznictwa Otwartego w Warszawie. 8. Wskaźnik przestępczości w Gminie Łomianki niższy, niż wartości liczone dla kraju. 9. Zaangażowanie Gminy w sprawy mieszkańców oraz ich problemy. 10. Analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży w Gminie. 11. Sprzyjające położenie geograficzne oraz dogodna infrastruktura logistyczna. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźnik wykrywalności przestępstw niższy od wskaźnika ogólnopolskiego. 2. Ograniczona działalność lokalnego Punktu Konsultacyjnego z perspektywy potrzeb dzieci i młodzieży. 3. Niska liczba Publicznych Domów Pomocy Społecznej, brak Publicznych Domów Opieki Społecznej. 4. Brak specjalistycznych instytucji pomocowych dla osób bezdomnych. 5. Niska inicjatywa społeczna. 6. Anonimowość mieszkańców. 7. Niska świadomość społeczna dotyczą działań podejmowanych przez Gminę. 8. Niska inicjatywa integracyjna. 9. Napływ osób „z zewnątrz” nie utożsamiających się z Gminą. 10. Brak konkretnych podmiotów odpowiedzialnych za działania integrujące mieszkańców. 11. Różnice finansowe między obywatelami. 12. Relatywnie wysoki poziom bezrobocia długotrwałego, zjawisko „dziedziczenia bezrobocia”. 13. Emigracja młodych ludzi.
SZANSE	ZAGROŻNIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost wskaźnika średniego wynagrodzenia. 2. Rozwój instytucji samopomocowych oraz zwiększenie świadomości mieszkańców na temat ich istnienia. 3. Wykorzystanie instytucji kulturowych Gminy do tworzenia skutecznych narzędzi profilaktycznych. 4. Możliwość wyspecjalizowanych szkoleń dla nauczycieli np. z zakresu programów rekomendowanych celem podnoszenia jakości kadr oświaty. 5. Kompetentna kadra instytucji pomocowych – możliwość konstruowania profesjonalnych oddziaływań nakierowanych na polepszenie jakości życia mieszkańców. 6. Możliwość szkoleń dla organów działających w instytucjach pomocowych i w obszarze bezpieczeństwa publicznego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost ubóstwa, bezrobocia i bezdomności. 2. Wzrost poczucia bezradności społecznej. 3. Nie korzystanie przez mieszkańców z instytucji pomocowych. 4. Zagrożenia związane z wykluczeniem społecznym. 5. Negatywne wzorce przekazywane dzieciom, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. 6. Izolacja społeczna seniorów. 7. Utrata wykwalifikowanej kadry spowodowana brakiem atrakcyjnych ofert pracy. 8. Spadek demograficzny – zagrożenie wyjeżdżania młodych osób poza teren Gminy.

5. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Łomianki została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Łomianki dążąca do niekonfliktowego rozwiązania problemów wspólnoty, poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców; dostrzegająca potencjał tkwiący w lokalizacji, historii i mieszkańcach; wspierająca lokalne inicjatywy, w szczególności: społeczne, kulturalne i edukacyjne.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Łomianki jest – uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy wspierającej i właściwie wykorzystującej aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.

6. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki przyniesie:

- ⇒ stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- ⇒ wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów, niż jednostki pomocy społecznej, oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- ⇒ poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- ⇒ zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;

- ⇒ wzrost atrakcyjności Gminy Łomianki jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- ⇒ opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji w tym społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- ⇒ wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- ⇒ wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- ⇒ poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

7. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest OPS w Łomiankach.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest Gmina Łomianki.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

7.1. PLAN KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ DOKUMENTU

W trakcie prac nad projektem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki na lata 2019-2023 dokument był przedłożony do konsultacji społecznych wśród wszystkich zainteresowanych mieszkańców Gminy.

Po uchwaleniu go przez Radę Miasta zostanie umieszczony na:

- ⇒ stronie internetowej Urzędu Miejskiego;
- ⇒ stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach.

8. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Komendy Policji, PUP, ze sprawozdań OPS i GKRPA, sprawozdań z realizacji Gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez OPS przy ścisłej współpracy z Gminą Łomianki w formie raportów rocznych. Raport roczny może zawierać również propozycje nowych rozwiązań bądź modyfikację dotychczasowych działań stosownie do zmieniających się potrzeb. Monitoring będzie dokonywany w trakcie prac nad rocznym raportem z wdrażania Strategii, który będzie corocznie przekazany Burmistrzowi i Przewodniczącemu Rady Miasta. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii (która obowiązuje co dwa lata).

---

9. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii, rozwiązywanie problemów.

9.1. ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- ⇒ materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ⇒ ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

9.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

9.3. NARZĘDZIA EWALUACJI:

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ⇒ ilościowych metod badawczych – pozwoli na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznania częstości występowania badanego zjawiska oraz określenia poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi:
- ⇒ techniki: ankiety, zestawienie danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- ⇒ narzędzia: tabele, wykresy, diagramy.

9.4. OKRES EWALUACJI

Raz do roku, może być też zastosowana przed rozpoczęciem realizacji interwencji publicznej, w trakcie i po zakończeniu - zwłaszcza w odniesieniu do nowych zadań.

---

10. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające z zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

---

11. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łomianki jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami

i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Gminy Łomianki i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

1. podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
2. dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
3. podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
4. wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gmina – Obywatel,
5. promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,

6. doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, w tym wzmocnienia współpracy z sołectwami,
7. propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
8. zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
9. interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Gminy Łomianki, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

RYSUNKI

Rysunek 1. Herb Gminy Łomianek. Rysunek 2. Położenie Miasta i Gminy Łomianki na mapie powiatu warszawskiego (zachód).....	12
Rysunek 3. Mapa Miasta i Gminy Łomianki.	13
Rysunek 4. Kładka nad Jeziorem Kiełpińskim.	13
Rysunek 5. Logo Centrum Kultury w Łomiankach.....	32
Rysunek 6. Boisko „Orlik 2012” przy ulicy Wiślanej.....	33
Rysunek 7. Grupy artystyczne/kluby/pracownie specjalistyczne funkcjonujące na terenie Gminy.	33
Rysunek 8. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań uczniów w obszarze alkoholu.	79
Rysunek 9. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań mieszkańców w obszarze alkoholu.	79
Rysunek 10. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań sprzedawców alkoholu w obszarze alkoholu.	79
Rysunek 11. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań uczniów w obszarze narkotyków.	81
Rysunek 12. Diagnoza Problemów Społecznych: Wyniki badań mieszkańców w obszarze narkotyków.	82

TABELE

Tabela 1. Struktura ludności ze względu na płeć i wiek.....	15
Tabela 2. Dane dotyczące przyrostu naturalnego, statystyk urodzeń oraz statystyk zgonów na terenie Gminy Łomianki.....	16
Tabela 3. Dochody i wydatki budżetu Gminy według rodzajów w 2018 r.....	20
Tabela 4. Struktura dochodów budżetu Gminy według działów.	21
Tabela 5. Struktura wydatków budżetu Gminy według działów.	21
Tabela 6. Rozkład procentowy aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Łomianki ze względu na charakter wykonywanej pracy.....	22
Tabela 7. Wybrane dane o rynku pracy w 2017 r.	23
Tabela 8. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w roku 2018.....	24
Tabela 9. Wykaz placówek oświatowych na terenie Gminy.	25
Tabela 10. Infrastruktura edukacyjna Gminy Łomianki.....	27
Tabela 11. Imprezy organizowane przez jednostki kulturalne w 2017 roku:.....	32
Tabela 12. Organizacje pozarządowe z którymi współpracuje Gmina Łomianki.	37
Tabela 13. Powody przyznawania pomocy społecznej i wsparcia (liczba rodzin).....	42
Tabela 14. Świadczenia wychowawcze przyznane na przestrzeni lat 2015-2018.....	50
Tabela 15. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych przyznane na przestrzeni lat 2015-2018.....	50
Tabela 16. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przyznana na przestrzeni lat 2015-2018.....	50
Tabela 17. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane na przestrzeni lat 2015-2018... 51	51
Tabela 18. Stypendia szkolne i zasiłki szkolne dla uczniów przyznane na przestrzeni lat 2015-2018.....	51

Tabela 19. Rodzaj i ilość wydanych Kart w roku 2018.....	51
Tabela 20. Rodziny uprawnione do ulg w Gminie Łomianki w 2018r.....	52
Tabela 21. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka przyznany na przestrzeni lat 2015-2018.....	60
Tabela 22. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności przyznany na przestrzeni lat 2015-2018.	60
Tabela 23. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia przyznany na przestrzeni lat 2015-2018.	61
Tabela 24. Diagnoza Problemów Społecznych: Jakim rodzajem niepełnosprawności dotknięta jest ta osoba?.....	61
Tabela 25. Diagnoza Problemów Społecznych: Jak często doznaje Pan/i następujących odczuć?69	
Tabela 26. Pomoc i wsparcie udzielone rodzinom ze względu na problem alkoholowy na przestrzeni lat 2015-2018.....	74
Tabela 27. Liczba posiedzeń GKPR na przestrzeni lat 2015-2018.....	75
Tabela 28. Bilans wydatków GKRPA na przestrzeni lat 2015-2018.....	75
Tabela 29. Bilans wydatków w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi na przestrzeni lat 2015-2018.....	76
Tabela 30. Liczba NK, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego na przestrzeni lat 2015-2018.....	95
Tabela 31. Diagnoza Problemów Społecznych: Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała?.....	99
Tabela 32. Udzielone świadczenia mieszkańcom Gminy na przestrzeni lat 2015-2018.	124
Tabela 33. Liczba odbiorców objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na przestrzeni lat 2015-2018.....	126
Tabela 34. Analiza SWOT.....	148

WYKRESY

Wykres 1. Struktura demograficzna Gminy Łomianki ze względu na płeć.....	14
Wykres 2. Populacja – Gmina Łomianki w latach 2010-2018.....	15
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców Gminy Łomianki.....	16
Wykres 4. Rodzaj przeważającej działalności osób fizycznych w Gminie Łomianki	18
Wykres 5. Wybrane kategorie bezrobotnych (2018 r.)	24
Wykres 6. Wykształcenie mieszkańców Gminy Łomianki.....	27
Wykres 7. Liczba mieszkań w Gminie Łomianki w latach 1995-2016.....	29
Wykres 8. Liczba pracowników jednostki pomocy społecznej zatrudnionych na terenie Gminy Łomianki.....	41
Wykres 9. Liczba rodzin którym przyznano świadczenia na przestrzeni lat 2015-2018.....	43
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne na przestrzeni lat 2015-2018.....	43
Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne na przestrzeni lat 2015-2018.....	44
Wykres 12. Diagnoza Problemów społecznych: Ile czasu dziennie poświęcasz na korzystanie z Internetu?.....	55
Wykres 13. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2015-2018.....	60
Wykres 14. Diagnoza Problemów Społecznych: Czy w Pana/i Gminie osoby dotknięte niepełnosprawnością są traktowane na równi z innymi?.....	62

Wykres 15. Diagnoza Problemów Społecznych: Jakie warunki życia mogą być, Pana/i zdaniem, szczególnie szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększać ryzyko zachorowania na choroby psychiczne?.....	68
Wykres 16. Liczba pacjentów Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu SPZZLO Warszawa-Żoliborz, mających stałe zameldowanie na terenie Gminy Łomianki na przestrzeni lat 2015-2018.....	77
Wykres 17. Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych przyjętych w Punkcie Konsultacyjnym na spotkaniach dotyczących kwestii alkoholu na przestrzeni lat 2015-2018. ...	78
Wykres 18. Liczba pacjentów Punktu Konsultacyjnego uzależnionych od narkotyków na przestrzeni lat 2015 – 2018.....	81
Wykres 19. Ilość grup roboczych i ilość spotkań grup roboczych w roku 2016, 2017 i 2018.....	97
Wykres 20. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w latach 2015 – 2018.....	107
Wykres 21. Diagnoza Problemów Społecznych: Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych ludzi w Państwa środowisku lokalnym?.....	109
Wykres 22. Bezrobotni w Gminie na przestrzeni lat 2015-2018.....	114
Wykres 23. Bezrobotni długotrwale na przestrzeni lat 2015-2018.....	115
Wykres 24. Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku na przestrzeni lat 2015-2018.....	115
Wykres 25. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia na przestrzeni lat 2015-2018.....	116
Wykres 26. Diagnoza Problemów Społecznych: Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest.....	117
Wykres 27. Diagnoza Problemów Społecznych: Z jakich form aktywizacji zawodowej korzystał Pan/i do tej pory?.....	118
Wykres 28. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2015-2018.	124
Wykres 29. Diagnoza Problemów Społecznych: Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa Gminie?.....	127
Wykres 30. Diagnoza Problemów Społecznych: Kto najbardziej zagrożony jest ubóstwem w Państwa Gminie?.....	128
Wykres 31. Liczba przestępstw stwierdzonych na przestrzeni ostatnich lat.....	136
Wykres 32. Przestępstwa o charakterze kryminalnym na przestrzeni ostatnich lat.....	136
Wykres 33. Przestępstwa o charakterze gospodarczym na przestrzeni ostatnich lat.....	137
Wykres 34. Przestępstwa drogowe na przestrzeni ostatnich lat.....	137
Wykres 35. Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu na przestrzeni ostatnich lat.....	138
Wykres 36. Przestępstwa przeciwko mieniu na przestrzeni ostatnich lat.....	138
Wykres 37. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?.....	139

WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

---

1. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2015.
2. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2016.
3. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2017.
4. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2018.
5. Sprawozdanie z działalności GKRPA w roku 2015.
6. Sprawozdanie z działalności GKRPA w roku 2016.
7. Sprawozdanie z działalności GKRPA w roku 2017.
8. Sprawozdanie z działalności GKRPA w roku 2018.
9. Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w roku 2016.
10. Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w roku 2017.
11. Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za I-XII 2018.
12. Sprawozdanie z realizacji programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” za I-XII 2018 r.
13. Realizacja Procedury „Niebieskie Karty” w 2018 r.
14. Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach za I-XII 2018 r.
15. Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Łomianki za 2018 rok.
16. Sprawozdanie o rynku pracy (za okres 1.01.-31.03.2018).
17. Strategia Rozwoju Gminy Łomianki Na Lata 2016-2030.
18. Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023.
19. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.
20. Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Łomianki, 2019 rok.
21. Projekt w sprawie programu współpracy Gminy Łomianki w roku 2019 z organizacjami pozarządowymi.
22. PUP dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego; Gmina Łomianki.

23. Statystyczne Vademecum Samorządowca : Gmina miejsko-wiejska Łomianki.
24. Rekomendacje do realizowania i finansowania Gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku – PARPA.
25. GPPiRPA oraz GPPN na rok 2017.
26. PUP dla Powiatu Warszawskiego Zachodniego; Gmina Łomianki.
27. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.
28. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.
29. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
30. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
31. www.bip.lomianki.pl
32. www.mieszkancylomianek.pl
33. www.lomianki.pl
34. www.kultura.lomianki.pl
35. www.opslomianki.pl
36. www.utw.lomianki.pl
37. www.polskawliczbach.pl
38. [www.wikipedia.org/wiki/Łomianki_\(gmina\)](http://www.wikipedia.org/wiki/Łomianki_(gmina))
39. www.arslege.pl
40. www.prawo.sejm.gov.pl
41. www.psychiatriapolska.pl
42. www.kbpn.gov.pl
43. www.gov.pl/web/rodzina
44. https://pl.wikibooks.org/wiki/Prawo_karne/Definicja_przest%C4%99pstwa_i_jej_elementy
45. Joanna Staręga-Piasek, Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013, s. 10.
46. W. Świątkiewicz, Kultura a rozwój społeczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach
47. Leksykon Polityki Społecznej. Barbara Rysz-Kowalczyk (red.). Warszawa: ASPRA-JR, 2001.
48. J. Kinney, G. Leaton, Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.

Atelier
Centrum Profilaktyki i Reedukacji

ul. Krasickiego 27/1,

30-513 Kraków

tel. 12 427 21 41

biuro@atelier-profilaktyka.edu.pl

